

NIEUWSBRIEF • RECHTSPRAAK EUROPA

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:

(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

Inhoud.....	1
Leeswijzer.....	4
Deel I – Rechtspraak.....	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	7
Asiel, migratie en Unieburgerschap.....	12
Belastingen.....	19
Belastingen, accijns.....	21
Belastingen, btw.....	21
Belastingen, douane en tariefindeling.....	24
Belastingen, vennootschappen.....	26
Bescherming financiële belangen EU.....	27
Bestuursrecht.....	27
Brexit.....	27
Civiel.....	28
Consumenten.....	28
COVID-19.....	31
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek.....	32
Diensten, elektronische communicatiediensten.....	32
Digitale markt en social media.....	33

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVR).

Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Sophie Abelsma, Roel Andrea, Jos Beckers, Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Stella van Gennip, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Charlotte Roseboom, Nynke Veenstra en Bonita van Vliet.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Discriminatie	33
Eigendomsrecht.....	34
Energiemarkt	35
Erfrecht en erfbelasting	36
Familieleven en familierecht	37
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie	38
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	39
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering	40
Godsdienstvrijheid	40
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen	41
Handel en anti-dumping	42
Huiselijk geweld	43
IE - Intellectuele eigendom	44
Interstatelijke klachten	45
Institutioneel	45
IPR.....	46
Kansspelen	49
Klokkenluiders	49
Landbouw en visserij	50
LHBT-rechten	51
Luchtvaart.....	51
Mededinging	52
Milieu, natuur, duurzame energie	55
Ne bis in idem	58
Oekraïne	58
Onderwijs.....	61
Overlevering en uitlevering.....	61
Prejudiciële procedure HvJ.....	62
Privacy en persoonsgegevens	62
Procesrecht en recht op eerlijk proces	66
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht.....	66
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	67
Rechtsbeginselen EU	68
Rechtsstaat en rechterlijke macht	69
Recht op leven.....	72
Staatsteun.....	73
Strafrecht	74
Tabak.....	75

Terrorisme en witwassen.....	76
Toegang tot documenten.....	77
Tuchtrecht.....	77
Verkiezingen en kiesrecht	78
Vervoer en reizen	78
Verzekeringen	80
Vrij verkeer.....	82
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid	82
Vrijheid van vereniging	84
 Deel II – Algemeen	 85
Cursus en opleiding	85
Nieuwsbrieven	87
NL zaken bij het HvJEU.....	88
NL prejudiciële verwijzingen	88
NL zaken bij het EHRM	89
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM.....	90

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – 3 februari 2022 – zaak C-461/20 – Advania Sverige en Kammarkollegie – Zweden – ECLI:EU:C:2022:72 – conclusie – arrest

Overdracht van raamovereenkomsten naar aanleiding van de faillietverklaring van de aanvankelijke aannemer – Nieuwe aannemer – Begrip ‘wezenlijke wijziging van de opdracht’ – Uitzondering op de toepassing van een nieuwe aanbestedingsprocedure

Richtlijn 2014/24/EU. De onderhavige zaak, die betrekking heeft op richtlijn 2014/24/EU betreft een van de uitzonderingen op de toepassing van de procedure voor het plaatsen van opdrachten, namelijk wanneer de opdrachtnemer tijdens de uitvoering ervan insolvent wordt. De bedoelde uitzondering is neergelegd in artikel 72, lid 1, onder d), ii), van richtlijn 2014/24. Het Hof wordt gevraagd onder welke voorwaarden deze uitzondering van toepassing is, en meer in het bijzonder of deze voorwaarden vereisen dat de vervanger van de aanvankelijke aannemer niet alleen de betrokken opdracht van deze laatste overneemt, maar ook ten minste een deel van diens activiteiten.

Hof: Artikel 72, lid 1, onder d), ii), van richtlijn 2014/24/EU dient aldus te worden uitgelegd dat een ondernemer die na de faillietverklaring van de aanvankelijke aannemer – die tot diens liquidatie heeft geleid – slechts de rechten en verplichtingen van deze laatste aannemer heeft overgenomen die voortvloeien uit een met een aanbestedende dienst gesloten raamovereenkomst, moet worden geacht onder gedeeltelijke titel in de positie van deze aanvankelijke aannemer te zijn getreden ten gevolge van herstructurering van de onderneming in de zin van die bepaling.

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-532/20 – Alstom Transport – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:128 – geen conclusie – arrest

Opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en telecommunicatie – Toegang tot beroepsprocedures – Berekening termijnen

Richtlijn 92/13/EEG. De zaak gaat over de berekening van de termijn voor het instellen van beroep tegen een besluit dat is genomen in het kader van een aanbestedingsprocedure inzake een overheidsopdracht voor de uitvoering van werken.

Hof: Artikel 1, lid 1, vierde alinea, en lid 3, alsmede artikel 2 quater van richtlijn 92/13/EEG moeten aldus worden uitgelegd dat de termijn waarbinnen de begunstigde van een opdracht beroep kan instellen tegen een besluit van de aanbestedende dienst waarbij, in het kader van het besluit tot gunning van deze opdracht, de inschrijving van een afgewezen inschrijver ontvankelijk is verklaard, kan worden berekend uitgaande van de datum waarop die begunstigde dat gunningsbesluit heeft ontvangen, zelfs al had de afgewezen inschrijver op die datum (nog) geen beroep daartegen ingesteld. Indien bij de kennisgeving of de bekendmaking van dit besluit een samenvattende beschrijving van de relevante redenen ervan, zoals informatie over de wijze waarop die inschrijving is beoordeeld, niet ter kennis van de begunstigde is gebracht overeenkomstig dat artikel 2 quater, moet die termijn daarentegen worden berekend uitgaande van de datum van mededeling van een dergelijke beschrijving aan die begunstigde.

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 3 februari 2022 – zaak C-436/20 – ASADE – Spanje – ECLI:EU:C:2022:77 – [conclusie](#)

Overheidsopdrachten op het gebied van sociale diensten – Uitsluiting van entiteiten met een winstoogmerk

Artikelen 49 en 56 VWEU. Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn 2006/123/EG. ASADE is een brancheorganisatie waarbij particuliere ondernemingen zijn aangesloten. Zij verzoekt de verwijzende rechter om nietigverklaring van besluit 181/2017 van de autonome regio Valencia, voor zover dat besluit entiteiten met winstoogmerk belet om met overheidsinstanties akkoorden te sluiten voor de centraal geregelde verrichting van sociale diensten.

Op grond van besluit 181/2017 mogen alleen private non-profitorganisaties akkoorden sluiten voor het verrichten van sociale diensten. In die context wordt het Hof in wezen verzocht te verduidelijken of het Unierecht in de weg staat aan een nationale regeling die entiteiten met winstoogmerk uitsluit van akkoorden met overheidsinstanties voor de van overheidswege geregelde verrichting van sociale diensten, maar tegelijk wel toestaat dat non-profitorganisaties dergelijke akkoorden sluiten.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 74 tot en met 76 van richtlijn 2014/24/EU staan niet in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan een overheidsinstantie, zonder de door het Unierecht opgelegde procedurele vereisten in acht te nemen, een overheidsopdracht kan plaatsen op grond waarvan die instantie de verrichting van bepaalde sociale diensten tegen vergoeding van de door deze entiteiten gemaakte kosten slechts aan non-profitorganisaties toevertrouwt, mits die regeling de beginselen van gelijke behandeling en evenredigheid eerbiedigt, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

Artikel 75, lid 1, van richtlijn 2014/24 moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die verplicht stelt dat aankondigingen van opdrachten enkel in het regionale publicatieblad worden bekendgemaakt.

Artikel 76 van richtlijn 2014/24 en artikel 49 VWEU verzetten zich tegen een selectie criterium voor het sluiten van akkoorden voor centraal geregelde dienstverrichting krachtens een nationale regeling, volgens hetwelk de potentiële inschrijvers voor het verrichten van de betrokken sociale diensten moeten zijn gevestigd op de plaats waar die diensten moeten worden verricht, tenzij dat criterium een door het Unierecht erkend legitiem doel nastreeft, geschikt is om de verwezenlijking van dat doel te waarborgen en niet verder gaat dan nodig is om dat doel te bereiken, hetgeen de verwijzende rechter moet nagaan.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 24 februari 2022 – zaak C-669/20 – Veridos – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:136 – [conclusie](#)

Abnormaal lage inschrijving - Opdrachten voor werken, leveringen en diensten – Vereiste van minstens drie inschrijvingen

Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn 2009/81/EG. Artikel 47 Handvest EU. Kort samengevat wenst de verwijzende rechter te vernemen onder welke voorwaarden en in hoeverre de aanbestedende dienst verplicht is na te gaan of er sprake is van abnormaal lage inschrijvingen in de zin van richtlijn 2009/81/EG en richtlijn 2014/24/EU, en op welk tijdstip de beoordeling van de aanbestedende dienst dat er geen sprake is van een abnormaal lage inschrijving, aan rechterlijke toetsing moet worden onderworpen en of die beoordeling met redenen moet zijn omkleed.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 38 en 49 van richtlijn 2009/81/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de aanbestedende diensten hoe dan ook verplicht zijn na te gaan of er sprake is van abnormaal lage inschrijvingen. Daarbij is het irrelevant hoeveel inschrijvingen er zijn ingediend en dat de daartoe in het nationale recht vastgestelde criteria niet kunnen worden toegepast. In dat geval moeten de aanbestedende diensten artikel 49 van richtlijn 2009/81 in acht nemen wegens de rechtstreekse werking ervan.

Artikel 55, lid 2, van richtlijn 2009/81, gelezen in samenhang met artikel 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de aanbestedende dienst geen redenen heeft om een

procedure ter verificatie van de ernst van een inschrijving in te leiden, zijn beoordeling vatbaar is voor rechterlijke toetsing in het kader van een beroep tegen het definitieve besluit tot gunning van de opdracht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 13 december 2021 (ECER 3.2.2022) – C-769/21 – BTA Baltic Insurance Company

Aanbesteding – Eén marktdeelnemer – Beëindiging aanbestedingsprocedure

Richtlijn 2014/24/EU. Beroep tegen een besluit tot beëindiging van een aanbestedingsprocedure. Zowel verzoekster als een onderneming die tot dezelfde groep behoort, hebben een offerte uitgebracht. De offerte van de andere onderneming in dezelfde groep is aangewezen als de meest voordelige, maar de betreffende onderneming weigerde de opdracht. Vervolgens is die opdracht aan verzoekster gegund. Daarna is de aanbestedingsprocedure beëindigd omdat beide inschrijvers als één enkele marktdeelnemer moeten worden beschouwd.

Is een nationale regeling die de aanbestedende dienst verplicht de aanbestedingsprocedure te beëindigen wanneer hij vaststelt dat de aanvankelijk gekozen inschrijver, die heeft geweigerd de overheidsopdracht te aanvaarden, moet worden beschouwd als dezelfde marktdeelnemer als de volgende inschrijver, verenigbaar met de aanbestedingsbeginselen die zijn omschreven in artikel 18, lid 1, van richtlijn 2014/24/EU.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 29 september 2022 (ECER 22.2.22) – C-517/20 – O.L.

Kansspelen – Concessie

Samenvatting onder: Kansspelen

NOOT – bij HvJ 7 september 2021, C-927/19 Klaipėdos

J.S.C. Krijborlder, Bescherming van bedrijfsvertrouwelijke informatie door de aanbestedende dienst - Het Hof van Justitie van de EU (HvJ) heeft een arrest gewezen over hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie van een inschrijver en de rol van de rechter, in: TA 2022/2

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-485/20 – HR Rail – België – ECLI:EU:C:2022:85 – persbericht – conclusie – arrest

Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Werknemer met een handicap – Redelijke aanpassingen voor gehandicapten

Richtlijn 2000/78/EG. Bij een medewerker bij de spoorwegen is in 2017 een hartaandoening geconstateerd waardoor een pacemaker moest worden geplaatst. Die pacemaker is gevoelig voor elektromagnetische velden zoals op sporen aanwezig zijn. De medewerker is in 2018 erkend als persoon met een handicap. Tijdens zijn proeftijd wordt hij ontslagen. Verzoeker bestrijdt dit besluit omdat hij naar zijn mening het slachtoffer is van discriminatie op grond van handicap. Was zijn werkgever in die situatie, op grond van richtlijn 2000/78/EG en teneinde elke discriminatie op grond van handicap te voorkomen, verplicht om hem aan te stellen in een andere functie waarvoor hij bekwaam en beschikbaar was en waartoe hij in staat was (bv. magazijnmedewerker), in plaats van hem te ontslaan? Dat is in wezen de vraag die de Raad van State (België) stelt.

Het Hof oordeelt dat een werknemer met een handicap die ongeschikt is verklaard om de essentiële taken van de door hem vervulde functie uit te oefenen, aanspraak kan maken op een andere functie waarvoor hij de vereiste bekwaamheden en capaciteiten heeft en waarvoor hij

beschikbaar is. Deze maatregel mag voor de werkgever evenwel geen onevenredige belasting vormen.

Hof: Artikel 5 van richtlijn 2000/78/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „redelijke aanpassingen voor gehandicapten” in de zin van dit artikel inhoudt dat een werknemer – met inbegrip van diegene die na zijn aanwerving een proeftijd doorloopt – die wegens zijn handicap ongeschikt is verklaard om de essentiële taken van de door hem vervulde functie uit te oefenen, moet worden aangesteld in een andere functie waarvoor hij de vereiste bekwaamheden en capaciteiten heeft en waarvoor hij beschikbaar is, op voorwaarde dat deze maatregel voor de werkgever geen onevenredige belasting vormt.

- ⓑ EU-Hof: werknemer die gehandicapt is geworden kan in aanmerking komen voor overplaatsing naar andere functie (ECER)

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-219/20 – Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:89 – geen conclusie – arrest

Terbeschikkingstelling van werknemers – Niet nakoming verplichting inzake beloning - Verjaringstermijn

Richtlijn 96/71/EG. Artikelen 41 en 47 Handvest EU. België, Polen en Oostenrijk hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend. De zaak gaat over de geldboete die aan LM is opgelegd wegens niet-nakoming van de in het Oostenrijkse recht neergelegde verplichtingen inzake de beloning van ter beschikking gestelde werknemers. De vraag is of de nationale regeling inzake verjaring in strijd is met het recht op een doeltreffende voorziening.

Hof: Artikel 5 van richtlijn 96/71/EG, gelezen in samenhang met artikel 47 Handvest EU en tegen de achtergrond van het algemene Unierechtelijke beginsel van behoorlijk bestuur, verzet zich niet tegen een nationale regeling die in geval van niet-nakoming van de verplichtingen inzake de beloning van ter beschikking gestelde werknemers voorziet in een verjaringstermijn van vijf jaar.

- ⓑ EU-Hof: EU-recht verzet zich niet tegen verjaringstermijn van 5 jaar voor overtredingen van de minimumloonverplichting (ECER)

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-262/20 – Glavna direksia „Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto” – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:117 – conclusie – arrest

Arbeidstijd - Nachtarbeid – Verschil private en publieke sector

Richtlijn 2003/88/EG. Artikelen 20 en 31 Handvest EU. Moeten de lidstaten bepalen dat de normale duur van de nachtarbeid van brandweerlieden korter is dan de normale duur die voor dagwerk is vastgelegd? Is een nationale regeling waarin alleen voor werknemers in de particuliere sector een maximale duur van nachtarbeid van zeven uur is vastgelegd, verenigbaar met de bepalingen van het Handvest EU? Tot slot, dienen de lidstaten de normale duur van nachtarbeid ook voor werknemers in de publieke sector uitdrukkelijk vast te leggen?

Hof: Artikel 8 en artikel 12, onder a), van richtlijn 2003/88/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij geen nationale regeling verplicht stellen die bepaalt dat de normale duur van de nachtarbeid voor werknemers in de publieke sector, zoals politieagenten en brandweerlieden, korter is dan de normale duur van de dagarbeid. Die werknemers moeten in ieder geval andere beschermingsmaatregelen genieten op het gebied van de arbeidsduur, het loon, de vergoedingen of soortgelijke voordelen, ter compensatie van de bijzondere belasting die hun nachtarbeid meebrengt.

De artikelen 20 en 31 Handvest EU verzetten zich er niet tegen dat de normale duur van de nachtarbeid die in de wettelijke regeling van een lidstaat is vastgesteld op zeven uur voor werknemers in de particuliere sector, niet geldt voor werknemers in de publieke sector, waaronder politieagenten en brandweerlieden, mits dat verschil in behandeling is gebaseerd op een objectief

en redelijk criterium, dat wil zeggen wanneer het verband houdt met een door de betrokken regeling nagestreefd wettelijk toelaatbaar doel, en dit verschil in verhouding staat tot dat doel.

- EU-Hof: een nationale regeling die tot verschil in duur van nachtarbeid in de particuliere en publieke sector leidt is niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-389/20 – TGSS – Spanje – ECLI:EU:C:2022:120 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gelijke behandeling mannen en vrouwen - Uitsluiting huishoudelijk personeel van werkloosheidsuitkering – Indirecte discriminatie

Richtlijn 79/7/EEG. De Spaanse wetgeving die huishoudelijk personeel uitsluit van een werkloosheidsuitkering terwijl het bijna uitsluitend vrouwen zijn, is in strijd met het EU-recht. Die uitsluiting vormt een indirecte discriminatie op grond van geslacht bij de toegang tot socialezekerheidsuitkeringen.

Hof: Artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG verzet zich tegen een nationale bepaling op grond waarvan de werkloosheidsuitkering is uitgesloten van de socialezekerheidsuitkeringen die krachtens een wettelijke regeling van sociale zekerheid aan huishoudelijk personeel worden toegekend, wanneer deze bepaling vrouwelijke werknemers in vergelijking met mannelijke werknemers bijzonder benadeelt en niet wordt gerechtvaardigd door objectieve factoren die niets met discriminatie op grond van geslacht te maken hebben.

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-283/20 – EULEX-KOSOVO – België – ECLI:EU:C:2022:126 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Eulex Kosovo – Personeel – Vordering wegens niet verlenging arbeidscontracten

Samenvatting onder: [GBVB](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G EMILIOU – 3 februari 2022 – zaak C-576/20 – Pensionsversicherungsanstalt – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:75 – [conclusie](#)

Sociale zekerheid van migrerende werknemers – Coördinatie van de socialezekerheidsstelsels – Ouderdomspensioen – Tijdvakken van kinderopvoeding - Voldoende nauwe band

Verordening (EG) nr. 987/2009. Verordening (EG) nr. 883/2004. De zaak heeft betrekking op de weigering om bij de berekening van verzoeksters ouderdomspensioen de tijdvakken in aanmerking te nemen die verzoekster in België en Hongarije heeft besteed aan de opvoeding van haar kinderen.

Het Hof heeft eerder geoordeeld dat die eerste lidstaat zijn wetgeving op dergelijke tijdvakken van kinderopvoeding moet toepassen indien deze tijdvakken „voldoende nauw verband houden” met tijdvakken van werkzaamheden in loondienst of anders dan in loondienst die de betrokkene eerder op zijn eigen grondgebied heeft vervuld.

Waar het in de onderhavige zaak om draait, is of die juridische oplossing nog van toepassing is nu de wetgever artikel 44, lid 2, van verordening nr. 987/2009 heeft vastgesteld, waarin uitdrukkelijk een reeks criteria ter verduidelijking van die verplichting is opgenomen.

A-G geeft het Hof in overweging: Wanneer verordening (EG) nr. 987/2009 ratione temporis van toepassing is, is een lidstaat op het grondgebied waarvan een persoon al dan niet in loondienst werkzaam is geweest, niet krachtens het Unierecht verplicht om een door die persoon in een andere lidstaat vervuld tijdvak van kinderopvoeding in aanmerking te nemen alsof het kind op zijn eigen grondgebied was opgevoed, tenzij in de betreffende situatie aan alle voorwaarden van artikel 44, lid 2, van verordening nr. 987/2009 is voldaan.

Het feit dat een tijdvak van kinderopvoeding, in de lidstaat die op grond van titel II van verordening (EG) nr. 883/2004 bevoegd is, volgens de wet wel maar in het licht van de aan de orde zijnde situatie niet in concreto in aanmerking wordt genomen, is op zichzelf beschouwd niet van invloed op de uitlegging van artikel 44, lid 2, van verordening nr. 987/2009.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - CRvB – 3 februari 2022 – na prejudiciële verwijzing – HvJ C-636/19 – ECLI:NL:CRVB:2022:276 (e-archief)

Grensoverschrijdende gezondheidszorg - Geen voorafgaande toestemming – Dringende of geplande ingreep?

Verordening (EG) nr. 883/2004. Richtlijn 2011/24/EU. Y is een Nederlandse die met haar echtgenoot in België woont en een ouderdomspensioen ontvangt op grond van de Nederlandse Algemene Ouderdomswet (AOW). Zij heeft op grond van EU-verordening nr. 883/2004 recht op gezondheidszorg in haar woonstaat (België) ten laste van de pensioenstaat (Nederland). Zij heeft een operatie ondergaan in het kader van een kankerbehandeling in een Duits ziekenhuis, waarvoor echter geen voorafgaande toestemming is gevraagd. De Nederlandse bevoegde autoriteit weigert terugbetaling omdat het om een geplande ingreep zou gaan. Y stelt dat het om een dringende ingreep ging waarvoor toestemming niet kon worden afgewacht.

Naar aanleiding van het arrest van het HvJ heeft CAK het standpunt ingenomen dat de door appellante op 1 juli 2015 gedeclareerde zorgkosten van in totaal € 16.853,13, volgens de Nederlandse voorwaarden en tarieven kunnen worden vergoed tot een bedrag van € 16.744,-.

Appellante is daarmee akkoord gegaan. Gevraagd is wel om vergoeding van de wettelijke rente en om vergoeding van de proceskosten in beroep en in hoger beroep.

De Centrale Raad van Beroep vernietigt de aangevallen uitspraak, verklaart het beroep gegrond en vernietigt het besluit van 4 januari 2016, herroept het besluit van 20 juli 2015, bepaalt dat de door appellante in Duitsland gemaakte zorgkosten worden vergoed tot een bedrag van € 16.744,-, te vermeerderen met wettelijke rente op de voet van artikel 4:102, tweede lid, van de Awb, en bepaalt dat deze uitspraak in de plaats treedt van het besluit van 20 juli 2015. Voorts wordt CAK veroordeeld in de proceskosten van appellante tot een bedrag van € 99,60 en moet CAK aan appellante het in beroep en in hoger beroep betaalde griffierecht van in totaal € 170,- vergoeden.

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 24 februari 2022 – zaak C-625/20 – INSS – Spanje – ECLI:EU:C:2022:132 – conclusie

Gelijke behandeling mannen en vrouwen – Arbeidsongeschiktheidsuitkering

Richtlijn 79/7/EEG. Het hoofdgeding betreft een geschil tussen een werknemer, en het nationaal instituut voor de sociale zekerheid over de weigering om twee opeenvolgende uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid op basis van een en dezelfde socialezekerheidsregeling te erkennen.

Meer bepaald wil de verwijzende rechter van het HvJ weten welk specifiek percentage personen in aanmerking moet worden genomen om te bepalen of de nationale regeling in kwestie indirect discrimineert op grond van geslacht en gender.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, lid 1, van richtlijn 79/7/EEG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die in feite een aanzienlijk groter percentage vrouwen dan mannen benadeelt door toe te staan dat twee of meer arbeidsongeschiktheidsuitkeringen vanwege twee of meer gevallen van arbeidsongeschiktheid worden toegekend op basis van verschillende socialezekerheidsregelingen, maar te verbieden dat twee of meer van dergelijke uitkeringen op basis van een en dezelfde regeling worden ontvangen, ook al is voor al die uitkeringen voldaan aan de voorwaarden voor toekenning ervan, hetgeen de verwijzende rechter dient vast te stellen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 27 oktober 2021 (ECER 8.2.2022) – C-675/21 – Strong Charon

Werknemers – Overgang economische eenheid – Contractuele band

Richtlijn 2001/23/EG. F.L. behoort tot de beroepscategorie van bewakers, en de twee vennootschappen in kwestie, S.C. en 2045, verlenen particuliere beveiligingsdiensten. S.C. heeft FL in dienst genomen als bewaker en heeft hem onder haar leiding en gezag in dienst gehouden tot 31 december 2018. Op 26 december 2018 stelde S.C. F.L. en zijn vakbondsorganisatie er schriftelijk van in kennis dat er een „overgang van de vestiging bij de klant zou plaatsvinden en dat 2045 zijn „nieuwe werkgever” zou worden. Op 01-01-2019 en de twee dagen daarna ging FL gewoon werken, hoewel 2045 hem niet toeliet zijn taken uit te voeren en hem tot op heden geen werk heeft toegewezen. FL bleef en blijft volledig bereid om voor elk van beide vennootschappen te werken. De vraag is onder andere of het ontbreken van een contractuele band tussen elkaar opvolgende dienstverleners een aanwijzing vormt dat er geen overgang in de zin van richtlijn 2001/23/EG heeft plaatsgevonden, hoewel dit feit, net als de overige aanwijzingen, op zichzelf niet van doorslaggevend belang is en niet afzonderlijk mag worden bekeken.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 14 september 2021 (ECER 28.2.2022) – C-710/21 – IEF Service*

Insolventie-uitkering – Activiteiten in twee lidstaten - Onderneming

Richtlijn 2008/94/EG. Verordening (EG) Nr. 883/2004. Verzoeker was sinds 2017 werkzaam bij verweerder (een insolvent verklaarde onderneming). Verzoeker was werkzaam in Oostenrijk, maar zijn werkgever bood verzoekers diensten ook in Duitsland aan. Verzoeker vordert betaling van een insolventie-uitkering voor de tot de inleiding van de saneringsprocedure achterstallige loonaanspraken.

De vraag is o.a. of uit artikel 9, eerste lid van richtlijn 2008/94/EG volgt dat een onderneming reeds activiteiten op het grondgebied van ten minste twee lidstaten verricht, wanneer zij haar diensten in een andere lidstaat aanbiedt, voor dat doel een zelfstandig verkoopmedewerker aldaar tewerkstelt en een op de zetel van de onderneming werkzame werknemer in de regel om de andere week in die lidstaat van huis uit werkt.

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#) (december 2021)
- [Work-related rights](#) (december 2021)
- [Legal professional privilege](#) (november 2021)
- [Slavery, servitude and forced labour](#) (december 2021)
- [Surveillance at workplace](#) (december 2021)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#) (december 2021)

OVERIG

Europese Commissie presenteert mededeling over waardig werk wereldwijd ([EC](#))

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – ARREST – 10 februari 2022 - Al Alo t. Slowakije - [persbericht](#) – [arrest](#) - [32084/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0210JUD003208419](#)

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 4 februari 2022 - Al Fakih t. Nederland – [48013/21](#) - [statement of facts](#)

Intrekken verblijfsvergunning

Artikel 8 EVRM. Klager is een Soedanees staatsburger die in 1999 op zestienjarige leeftijd in Nederland is aangekomen. In 2004 kreeg hij een verblijfsvergunning met terugwerkende kracht vanaf 2002, die regelmatig is verlengd. Op 18 augustus 2017 heeft klager (tijdig) opnieuw verlenging van zijn verblijfsvergunning aangevraagd. Deze is afgewezen en de verblijfsvergunning van klager is met terugwerkende kracht per 30 augustus 2013 ingetrokken. Volgens de staatssecretaris is uit de Basisregistratie Personen gebleken dat klager op 30 augustus 2013 is uitgeschreven. Ook is geconstateerd dat zijn uitkering per oktober 2013 is stopgezet. Omdat klager Nederland langer dan zes maanden heeft verlaten, bestaat er grond voor intrekking van zijn verblijfsvergunning op grond van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenwet 2000). Klager stelt dat hij Nederland nooit heeft verlaten, en klaagt op grond van artikel 8 EVRM dat de autoriteiten bij het intrekken van zijn verblijfsvergunning geen juiste belangenafweging hebben gemaakt.

Het Hof vraagt partijen of er sprake is van een schending van het recht van klager op respect voor zijn privéleven, (artikel 8 EVRM)? Woog in het bijzonder het belang van het economisch belang van het land op tegen het belang van klager om zijn privéleven in Nederland te leiden?

EHRM – STRIKE-OUT - 20 januari 2022 – T.M. en S.Y.M. t. Nederland – [persbericht](#) - [beslissing](#) - [33515/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0120DEC003351516](#)

Verblijfsvergunning

Artikel 3 EVRM. De klacht gaat over het mogelijk terugsturen van klager naar Pakistan. Op 13 oktober 2021 deelde de regering het Hof mee dat was besloten om klagers een verblijfsvergunning op grond van asiel te verlenen, geldig tot juli 2024. Op 15 november 2021 hebben klagers het Hof laten weten dat zij hun klachten niettemin wilden handhaven.

Het Hof merkt op dat aan klagers een verblijfsvergunning is verleend en dat het risico dat zij worden uitgezet en mogelijk worden blootgesteld aan een risico op behandeling in strijd met artikel 3, daarom voor de nabije toekomst is weggenomen. In deze omstandigheden is het Hof van oordeel dat de zaak is opgelost in de zin van artikel 37 § 1 (b) EVRM. De klacht dient dan ook van de lijst te worden geschrapt.

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-483/20 – Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen – België – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2022:103](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Internationale bescherming – Familieleven – Niet begeleid minderjarig kind

Richtlijn 2013/32/EU. Artikelen 7 en 24 Handvest EU. Richtlijn 2011/95/EU. Een Syrisch staatsburger is via Libië en Turkije aangekomen in Oostenrijk, waar hij de vluchtelingenstatus heeft verkregen. Daarna is hij naar België gegaan om zich bij zijn twee kinderen, van wie er één minderjarig is, te voegen. In België heeft hij een nieuw verzoek om internationale bescherming ingediend, dat evenwel niet-ontvankelijk is verklaard wegens de eerdere erkenning in Oostenrijk.

In deze context is de vraag aan de orde of het grondrecht op eerbiediging van het familie- en gezinsleven moet doorwegen.

Het Hof oordeelt dat een lidstaat gebruik kan maken van de mogelijkheid om een verzoek om internationale bescherming niet-ontvankelijk te verklaren op grond van het argument dat de verzoeker reeds in een andere lidstaat de vluchtelingenstatus heeft gekregen. Ingeval deze verzoeker de vader is van een niet-begeleid minderjarig kind dat in de eerste lidstaat subsidiaire bescherming geniet, moet er echter voor worden gezorgd dat de eenheid van het gezin wordt gehandhaafd.

Hof: Artikel 33, lid 2, onder a), van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in samenhang met artikel 7 en artikel 24, lid 2, Handvest EU verzet zich er niet tegen dat een lidstaat gebruikmaakt van de door deze bepaling geboden mogelijkheid om een verzoek om internationale bescherming niet-ontvankelijk te verklaren op grond dat de vluchtelingenstatus reeds door een andere lidstaat aan de verzoeker is toegekend, wanneer die verzoeker de vader is van een niet-begeleid minderjarig kind dat in eerstgenoemde lidstaat subsidiaire bescherming geniet, zulks evenwel onverminderd de toepassing van artikel 23, lid 2, van richtlijn 2011/95/EU.

- EU-Hof: asielverzoek van ouder met status in ander EU-land mag niet-ontvankelijk worden verklaard ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G COLLINS – 24 februari 2022 – zaak C-673/20 – Préfet du Gers en Institut National de la Statistique et des Études Économiques – Frankrijk – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:129 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Unieburger - Terugtrekkingsakkoord EU-VK – Gevolgen Brexit voor Unieburgerschap

Samenvatting onder: [Brexit](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 22 februari 2022 – gevoegde zaken C-14/21 en C-15/21 – Sea Watch – Italië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:104 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Vluchtelingen – Reddingsactie – Controle havenstaat

Richtlijn 2009/16/EG. Sea Watch is een Duitse humanitaire organisatie zonder winstoogmerk, die tot doel heeft mensen die op zee in nood verkeren te redden. Zij verricht zoek- en reddingsoperaties met betrekking tot mensen op de Middellandse Zee, met schepen waarvan zij zowel eigenaar als exploitant is. Onder die schepen bevinden zich met name twee schepen, de Sea Watch 3 en de Sea Watch 4, die zijn ingeschreven in het Duitse nationale register, de Duitse vlag voeren en elk door een in Duitsland gevestigd bureau voor classificatie en certificering zijn gecertificeerd als „algemeen vrachtschip – multifunctioneel”. In de zomer van 2020 hebben de Sea Watch 3 en de Sea Watch 4 honderden in nood verkerende mensen uit de internationale wateren van de Middellandse Zee gered. De Italiaanse autoriteiten hebben “de schepen” later aangehouden op grond van technische en operationele onregelmatigheden. De Italiaanse rechter die deze zaak behandelt vraagt het Hof of schepen die door de vlaggenstaat Duitsland als vrachtschip zijn aangemerkt, maar in de praktijk uitsluitend en stelselmatig een niet-commerciële activiteit verrichten, namelijk de zogenoemde SAR-activiteit (search and rescue), ook binnen de werkingssfeer van EU-richtlijn 2009/16 vallen en de havenstaatcontrole dus ook worden uitgeoefend ten aanzien van deze schepen.

Volgens advocaat-generaal Rantos mag de havenstaat controleren of particuliere schepen die regelmatig opsporings- en reddingsactiviteiten op zee uitoefenen voldoen aan de internationale normen. Krachtens het Unierecht mag de havenstaat aanhoudings-maatregelen nemen wanneer er onregelmatigheden zijn vastgesteld die een duidelijk gevaar inhouden voor de veiligheid, de gezondheid of het milieu.

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn 2009/16/EG is van toepassing op schepen die weliswaar door de vlaggenstaat als ‘polyvalente vrachtschepen’ zijn ingedeeld en gecertificeerd,

maar uitsluitend opsporings- en reddingsactiviteiten op zee verrichten. Het is aan de verwijzende rechter om hieruit alle gevolgtrekkingen te maken met betrekking tot de uitlegging en de toepassing van de nationale bepalingen tot omzetting van deze richtlijn.

Artikel 11 van en bijlage I, deel II, punten 2A en 2B, bij richtlijn 2009/16, gelezen in het licht van de krachtens het internationaal gewoonterecht op de kapitein van het schip rustende verplichting tot redding op zee, die met name is opgenomen in artikel 98 van het op 10 december 1982 te Montego Bay gesloten Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee, moeten aldus worden uitgelegd dat het feit dat een schip, na reddingsoperaties op zee, meer personen heeft vervoerd dan was toegestaan volgens de maximumcapaciteit die op het veiligheidscertificaat van de scheepsuitrusting was vermeld, op zich niet kan worden beschouwd als een „dwingende factor” of een „onverwachte factor” die aanvullende inspecties in de zin van deze bepalingen vereist respectievelijk rechtvaardigt. Niettemin kan in beginsel niet worden uitgesloten dat het stelselmatige vervoer van een aantal personen dat de maximumcapaciteit van het schip ruimschoots overschrijdt, dit schip op zodanige wijze kan aantasten dat het een gevaar voor personen, eigendommen of het milieu kan opleveren, hetgeen een „onverwachte factor” in de zin van die bepalingen vormt. Het is aan de verwijzende rechter om dit na te gaan.

De bevoegdheid van de havenstaat om overeenkomstig artikel 13 van richtlijn 2009/16 een gedetailleerde inspectie uit te voeren van een schip dat onder de vlag van een lidstaat vaart, omvat mede de bevoegdheid om na te gaan of dit schip voldoet aan de voorschriften op het gebied van veiligheid, het voorkomen van verontreiniging en de leef- en werkomstandigheden aan boord die van toepassing zijn op de activiteiten waarvoor het schip daadwerkelijk wordt ingezet, rekening houdende met de activiteiten waarvoor het is geclassificeerd.

Richtlijn 2009/16 moet aldus worden uitgelegd dat de instanties van de havenstaat mogen eisen dat certificaten zijn afgegeven voor de activiteiten waarvoor het schip is geclassificeerd, en dat wordt voldaan aan de eisen of voorschriften inzake veiligheid en het voorkomen van verontreiniging van de zee die op die activiteiten betrekking hebben, en tevens mogen eisen dat enig ander certificaat is afgegeven, of wordt voldaan aan enig ander vereiste of voorschrift dat is gebaseerd op de toepasselijke bepalingen van internationaal recht of van het Unierecht.

Deze richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat het aan de havenstaat is om bij de inspectie aan te geven op basis van welke regeling de eisen of voorschriften waarvan de schending is geconstateerd, moeten worden bepaald, en welke correcties of rectificaties moeten worden verricht om te garanderen dat die regeling wordt nageleefd.

Deze richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat een schip dat stelselmatig opsporings- en reddingsactiviteiten op zee verricht, als zodanig niet kan worden geacht te ontsnappen aan aanhoudingsmaatregelen wanneer het niet voldoet aan de vereisten die krachtens het internationale recht of het Unierecht op dit schip van toepassing zijn, onverminderd de verplichting tot redding op zee.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 16 februari 2022 – ECLI:NL:RVS:2022:505

Asiel – Politieke overtuiging

Richtlijn 2011/95/EU (Kwalificatierichtlijn). Artikelen 3 en 9 EVRM. Vluchtelingenverdrag. Twee Soedanese vreemdelingen hebben in Nederland politieke activiteiten verricht. Zij vrezen dat zij nu mogelijk gevaar lopen als zij terug moeten naar Soedan en hebben daarom in Nederland asiel aangevraagd. De staatssecretaris heeft deze aanvragen afgewezen. Volgens de staatssecretaris moet een overtuiging ‘fundamenteel’ zijn om door de Kwalificatierichtlijn beschermd te worden. Een vreemdeling heeft pas een zogenoemde beschermingswaardige politieke overtuiging, als de overtuiging zo ‘vergroeid’ is met de persoon en zijn identiteit of als deze onveranderlijk is, zoals bij seksuele geaardheid of huidskleur. Omdat hij vindt dat de politieke activiteiten niet zijn verricht vanuit een politieke overtuiging, worden zij niet beschermd door de Kwalificatierichtlijn.

De Afdeling bestuursrechtspraak vraagt aan het HvJ welke benadering van de vervolgingsgrond ‘politieke overtuiging’ moet worden gevolgd, die van de vreemdelingen of die van de

staatssecretaris. De Afdeling bestuursrechtspraak vraagt ook aan het Europese Hof of een tussenvariant mogelijk is, bijvoorbeeld dat de politieke overtuiging 'diepgeworteld' moet zijn. Dat lijkt dan aan te sluiten bij eerdere rechtspraak van het Hof van Justitie over de geloofsovertuiging, een andere beschermingsgrond uit de Kwalificatierichtlijn.

Prejudiciële vragen:

1. *Moet artikel 10, eerste lid, aanhef en onder e, van de Kwalificatierichtlijn zo worden uitgelegd dat de vervolgingsgrond politieke overtuiging ook kan worden ingeroepen door verzoekers die alleen een politieke mening zeggen te hebben en/of die te uiten, zonder dat zij gedurende hun verblijf in hun land van herkomst en sinds hun verblijf in het land van ontvangst in de negatieve belangstelling van een actor van vervolging hebben gestaan?*
2. *Als vraag 1 bevestigend wordt beantwoord, en dus een politieke mening al voldoende is om aangemerkt te worden als een politieke overtuiging, welke plaats moet dan de sterkte van die politieke opvatting, gedachte of mening en het belang voor de vreemdeling van de daaruit voortvloeiende activiteiten krijgen in het onderzoek en de beoordeling van een asielverzoek, dat wil zeggen het onderzoek naar de realiteitszin van de gestelde vrees voor vervolging van die verzoeker?*
3. *Als vraag 1 ontkennend wordt beantwoord, is dan de maatstaf dat die politieke overtuiging diepgeworteld moet zijn, en zo nee, wat is dan de aan te leggen maatstaf en hoe moet die worden toegepast?*
4. *Als de maatstaf is dat die politieke overtuiging diepgeworteld moet zijn, kan dan van een verzoeker die niet aannemelijk maakt dat hij een diepgewortelde politieke overtuiging heeft, worden verwacht dat hij het uiten van zijn politieke opvatting bij terugkeer naar het land van herkomst achterwege laat, om zo niet de negatieve belangstelling van een actor van vervolging te wekken?*

- Prejudiciële vragen aan Hof van Justitie over politieke overtuiging ([persbericht ABRvS](#))
- Prejudiciële vragen aan Hof van Justitie over politieke overtuiging ([Nieuws Vreemdelingenrecht 2022/255](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch - [ECLI:NL:RBDHA:2022:1329](#)

Asiel – Libië – Subsidiare bescherming – Aanvullende prejudiciële vragen artikel 15 Kwalificatierichtlijn.

Richtlijn 2011/95/EU (Kwalificatierichtlijn). Artikelen 1, 4 en 19, lid 2 Handvest EU. De rechtbank stelt aanvullende vragen over de subsidiare beschermingsregeling en verzoekt het Hof om deze vragen versneld (PPA) te behandelen en te voegen met de prejudiciële vragen die de rechtbank Haarlem over 15c Kwalificatierichtlijn heeft gesteld.

Eisers zijn afkomstig uit Libië en leggen aan hun asielaanvraag individuele omstandigheden, het niveau van willekeurig geweld in Tripoli en de humanitaire omstandigheden ten gevolge van dit geweld ten grondslag.

Bij de beoordeling of subsidiare bescherming moet worden verleend, wordt op dit moment eerst bepaald welke vorm van ernstige schade (15a, 15b, of 15c) wordt gevreesd en daarna wordt bepaald welke elementen de vrees voor die specifieke soort ernstige schade kunnen onderbouwen. De rechtbank vraagt het Hof of, gelet op het doel van de subsidiare beschermingsregeling, het niet meer voor de hand ligt om eerst alle elementen waar de verzoeker zich op baseert te onderzoeken en te beoordelen en pas daarna te bepalen om welke soort ernstige schade het gaat. Uit de Kwalificatierichtlijn blijkt niet dat er een noodzaak is om te specificeren op grond van welke soort ernstige schade bescherming moet worden verleend. Door wel eerst te bepalen welke soort ernstige schade een verzoeker vreest, kan een leemte ontstaan in de te bieden bescherming omdat bepaalde elementen niet voldoende bij de beoordeling zullen worden betrokken. Indien artikel 15 Kwalificatierichtlijn daarentegen vereist dat alle elementen steeds integraal en in onderlinge samenhang moeten worden beoordeeld is de discussie over

“15c en de glijdende schaal” niet langer relevant. Als het Hof deze vraag niet beantwoordt op de wijze die de rechtbank voorstelt, wil de rechtbank weten op welke wijze de individuele omstandigheden moeten worden betrokken bij 15c en of ook bij 15b een glijdende schaal moet worden toegepast. De rechtbank wil tot slot weten of humanitaire omstandigheden die een gevolg zijn van het geweld dat door een actor van ernstige schade wordt veroorzaakt ook moet worden betrokken bij het beoordelen van de beschermingsbehoefte. Het zou naar het oordeel van de rechtbank in overeenstemming met de logica van de subsidiaire beschermingsregeling zijn als niet alleen wordt beschermd tegen geweld door een actor van ernstige schade, maar ook tegen de humanitaire gevolgen van dit geweld als die humanitaire omstandigheden een situatie opleveren die in strijd is met het Handvest van de Grondrechten.

De rechtbank heeft verzocht om een **versnelde behandeling** in verband met het belang van de zes jonge kinderen van eisers.

Prejudiciële vragen:

I Dient artikel 15 Kwalificatierichtlijn, gelezen in samenhang met artikel 2, sub g, Kwalificatierichtlijn, artikel 4 Kwalificatierichtlijn, artikel 4 Handvest EU en artikel 19, lid 2, Handvest EU, aldus te worden uitgelegd dat voor de vraag of een verzoeker subsidiaire bescherming behoeft alle relevante elementen die zowel betrekking hebben op de individuele situatie en persoonlijke omstandigheden van de verzoeker, alsmede op de algemene situatie in het land van herkomst, steeds integraal en in onderlinge samenhang dienen te worden onderzocht en beoordeeld *vóórdat* wordt geduid welke gevreesde verschijningsvorm van ernstige schade met deze elementen kan worden onderbouwd?

II Is, in het geval het Hof de eerste vraag ontkennend beantwoordt, de beoordeling van de individuele situatie en persoonlijke omstandigheden van de verzoeker bij de beoordeling van artikel 15c Kwalificatierichtlijn, waarvan het Hof reeds heeft gepreciseerd dat deze hierbij dienen te worden betrokken, meeromvattender dan het toetsen aan het individualiseringsvereiste zoals bedoeld in het arrest van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak N.A. tegen het Verenigd Koninkrijk? Kunnen deze elementen ten aanzien van hetzelfde verzoek om subsidiaire bescherming zowel bij de beoordeling van artikel 15b Kwalificatierichtlijn als bij de beoordeling van artikel 15c Kwalificatierichtlijn betrokken worden?

III Dient artikel 15 Kwalificatierichtlijn aldus te worden uitgelegd dat bij het beoordelen van de behoefte aan subsidiaire bescherming de zogenaamde glijdende schaal, waarvan het Hof reeds heeft gepreciseerd dat die moet worden toegepast bij de beoordeling van een gestelde vrees voor ernstige schade zoals bedoeld in artikel 15c Kwalificatierichtlijn, ook moet worden toegepast bij de beoordeling van een gestelde vrees voor ernstige schade zoals bedoeld in artikel 15b Kwalificatierichtlijn?

IV Dient artikel 15 Kwalificatierichtlijn, gelezen in samenhang met artikel 1 Handvest EU, artikel 4 Handvest EU en artikel 19, lid twee, Handvest EU, aldus te worden uitgelegd dat humanitaire omstandigheden, die een (in)direct gevolg van handelen en/of nalaten van een actor van ernstige schade zijn, dienen te worden betrokken bij de beoordeling of een verzoeker behoefte aan subsidiaire bescherming heeft?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 17 december 2021 (ECER 10.2.2022) – C-829/21 – Stadt Frankfurt am Main

Langdurig ingezetene – Toekenning status in andere lidstaat – Verlenging verblijfsvergunning

Richtlijn 2003/109/EG. Beroep tegen de afwijzing van de immigratiedienst van een verlengingsaanvraag voor een verblijfsvergunning en een aanvraag van een verblijfsvergunning van verzoeksters (moeder en kind) en tegen het bevel dat verzoeksters hadden gekregen om Duitsland te verlaten en de dreiging van uitzetting naar Italië (van de moeder) respectievelijk Ghana (van het kind).

De vraag is onder andere of een nationale regeling, volgens welke een doorreizende langdurig ingezetene de status van langdurig ingezetene in de eerste lidstaat ook moet bezitten op de

datum van verlenging van zijn verblijfsvergunning, verenigbaar is met de regelingen van artikel 14 en volgende van richtlijn 2003/109/EG.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 2 december 2021 (ECER 11.2.2022) – C-8/22 – Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

Vluchtelingenstatus – Gevaar voor de samenleving – Strafrechtelijke veroordeling voor een ernstig misdrijf

Richtlijn 2011/95/EU. Verzoeker is in 2007 door het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (verweerder) als vluchteling erkend. In 2010 is hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van 25 jaar. In 2016 heeft verweerder zijn vluchtelingenstatus ingetrokken vanwege het vormen van een gevaar voor de samenleving. Verzoeker vecht dit besluit aan en heeft cassatieberoep ingesteld tegen het arrest van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

De vraag is o.a. of het feit dat een persoon die de vluchtelingenstatus heeft verkregen en dievoor een bijzonder ernstig misdrijf is veroordeeld, reeds daarmee aantoont dat hij een bedreiging voor de samenleving vormt, of dat de definitieve veroordeling voor een bijzonder ernstig misdrijf op zichzelf beschouwd niet volstaat om aan te tonen dat er sprake is van een bedreiging voor de samenleving.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 13 december 2022 (ECER 18.2.22) – C-825/21 Centre public d'action sociale de Liège

Tijdelijke verblijfsvergunning niet meer geldig – Gevolgen voor eerder afgegeven terugkeerbesluit - Sociale bijstand

Richtlijn 2008/115/EG (Terugkeerrichtlijn). Artikel 4, lid 3 VEU. In 2014 is aan verzoekster een bevel om het grondgebied van België te verlaten betekend. In 2015 is aan verzoekster een machtiging tot voorlopig verblijf afgegeven om medische redenen. Tegelijkertijd is haar een sociale bijstandsuitkering toegekend. In 2016 is de machtiging tot voorlopig verblijf en sociale bijstand ingetrokken. Het beroep tegen de intrekking van de sociale bijstand is verworpen. Reden hiervoor is dat het bevel om het grondgebied te verlaten opnieuw van kracht is geworden toen het attest niet meer werd afgegeven, waardoor verzoekster illegaal in België verbleef en geen recht had op sociale bijstand. De rechter wil weten of een terugkeerbesluit, welke wordt opgeschort door een tijdelijke en precaire verblijfsvergunning, een stilzwijgende intrekking van dat terugkeerbesluit tot gevolg heeft.

RECHTSPRAAK NL - EINDUITSPRAAK - ABRvS – 23 februari 2022 – na prejudiciële verwijzing ECLI:NL:RVS:2019:3262 – na HvJ 22 juni 2021, C-719/19 (F.S.) - ECLI:NL:RVS:2022:562

Unieburger - Verwijderingsbesluit – Daadwerkelijk en effectief verlaten van Nederland - Werking in de tijd van verwijderingsbesluit - Vreemdelingenbewaring

Richtlijn 2004/38/EG. Artikel 20, tweede lid, aanhef en onder a, VWEU. Artikel 21, eerste lid, VWEU. De staatssecretaris besloot in september 2018 dat de Poolse man binnen 28 dagen Nederland moest verlaten, omdat hij hier illegaal verbleef. De man verliet Nederland op tijd, maar na een kort verblijf in Duitsland kwam hij weer terug naar Nederland. De staatssecretaris heeft hem vervolgens vastgezet om er zeker van te zijn dat hij Nederland vervolgens daadwerkelijk zou verlaten. De man is het hier niet mee eens, omdat hij zou hebben voldaan aan de voorwaarde om binnen 28 dagen Nederland te verlaten. Deze uitspraak gaat over de vraag of de staatssecretaris een burger van de Unie in vreemdelingenbewaring kan stellen.

De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelt dat de Poolse man nooit 'daadwerkelijk en effectief' Nederland heeft verlaten. Ondanks dat hij Nederland binnen 28 dagen had verlaten, heeft hij niet bewezen dat hij in Polen werk heeft gezocht en in Duitsland bij vrienden heeft verbleven. Daarom

was in dit geval het besluit nog niet uitgewerkt en heeft de staatssecretaris de Poolse man mogen vastzetten in afwachting van zijn vertrek uit Nederland. (bron: persbericht RvS)

- 🔗 Besluit om Nederland te verlaten pas uitgewerkt bij 'daadwerkelijk en effectief' vertrek ([persbericht RvS](#))

NOOT – bij ABRvS 15 december 2021, [ECLI:NL:RVS:2021:2791](#)

L. Hilary, in: [AB 2022/42](#)

De staatssecretaris is onterecht uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel ten aanzien van Malta. De staatssecretaris moet nader onderzoek doen naar de actuele feiten en omstandigheden in Malta voor Dublinclaimanten. Dit betreft met name de detentieomstandigheden, opvangvoorzieningen en de toegang tot een effectief rechtsmiddel.

NOOT – bij EHRM 7 december 2022, [Savran t. Denemarken](#)

Savran v. Denmark: application of articles 3 and 8 ECHR against the removal of mentally ill foreigners. ([strasbourgobservers](#))

NOOT – bij EHRM 30 november 2021, [Avci t. Denemarken](#)

Avci v Denmark: The Expulsion of Settled Migrants and the Pitfalls of Process-based Review in Strasbourg. ([strasbourgobservers](#))

NOOT – bij EHRM 22 juli 2021, [M.D. en A.D. t. Frankrijk](#)

M.D. and A.D. v. France: milestone towards a principled prohibition on the immigration detention of children? ([strasbourgobservers](#))

NOOT – bij EHRM 22 juli 2021, [E.H. t. Frankrijk](#)

E.H. v. France: On a cold day in July. ([strasbourgobservers](#))

NOOT – bij HvJ 10 juli 2021, [C-94/20 Land Oberösterreich](#)

Taalvereiste voor toekenning sociale uitkeringen aan derdelanders vormt in het EU-recht geen indirecte discriminatie op grond van etnische afstamming Zaak C-94/20, in: [SEW 2022/2](#)

NOOT – bij HvJ 2 september 2021, [C-930/19 X](#)

G.G. Lodder, Voortgezet verblijf na huiselijk geweld: is het stellen van het voldoen aan materiële voorwaarden voor voortgezet verblijf van derdelander echtgenoot van Unieburger in een gaststaat discriminatie ten opzichte van derdelander echtgenoot van derdelander, in: [AB 2022/52](#)

EUAA

- New EU Agency for Asylum starts work with reinforced mandate ([EUAA](#))
- EUAA condemns Russian invasion of Ukraine – Ready to support in reception of asylum seekers ([EUAA](#))
- EUAA and European Commission scientists unveil forecasting model for asylum-related migration, based on Big Data ([EAAA](#))
- EUAA publishes a COI report on Iraq: Targeting of Individuals ([EUAA](#))
- Residence permits for third-country nationals in the context of asylum, factsheet no. 6 ([EUAA](#))
- All you need to know about age assessment ([EUAA](#))

OVERIG

- Temporary Protection for Ukrainians in the EU? Q and A ([EU law analysis](#))
- Oekraïne: Commissie stelt tijdelijke bescherming voor oorlogsvluchtelingen en richtsnoeren voor grenscontroles voor ([EC](#))
- EU borders situation: a serious fundamental rights concern in 2021 ([FRA](#))
- The Legal Obligation to Recognize Russian Deserters as Refugees (Verfassungsblog)
- Asiel voor Oekraïners? ([verblijfblog](#))

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#) (november 2021)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#) (december 2021)
- [Migrants in detention](#) (juni 2021)
- [Dublin” cases](#) (maart 2021)
- [Collective expulsions of aliens](#) (december 2021)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#) (augustus 2021)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#) (december 2021)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#) (augustus 2021)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#) (augustus 2021)

Belastingen

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-175/20 – Valsts ieņēmumu dienests – Letland – ECLI:EU:C:2022:124 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verzamelen persoonsgegevens voor belastingdienst - Verzoek om informatie over online geplaatste advertenties voor de verkoop van voertuigen

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 13 juli 2021 (ECER 23.2.2022) – C-15/22 – Finanzamt G

Inkomstenbelasting – Buitenlands inkomen – Ontwikkelingshulp – Europees Ontwikkelingsfonds

Artikel 3, lid 5, tweede zin, en artikel 4, lid 3, VEU. Artikel 4, lid 3, en artikel 208 juncto artikel 210 VWEU. Verzoekster vordert in cassatie vrijstelling van inkomstenbelasting over haar salaris. Verzoekster is werkzaam bij een in Duitsland gevestigde ontwikkelingshulporganisatie. Op basis van een tijdelijke arbeidsovereenkomst, beperkt tot de duur van een tijdelijk ontwikkelingsproject, is haar standplaats voor de duur van het project (ruim drie jaar) in Afrika geweest. Haar woonplaats was nog steeds in Duitsland. Het tijdelijke project werd gefinancierd door het Europees Ontwikkelingsfonds. Over haar salaris is in Duitsland inkomstenbelasting geheven.

Vraag van de Duitse rechter of het Unierecht zich verzet tegen een nationale bestuurspraktijk volgens welke in gevallen waarin een ontwikkelingssamenwerkingsproject wordt gefinancierd door het Europees Ontwikkelingsfonds niet van belastingheffing wordt afgezien, terwijl onder bepaalde voorwaarden wel wordt afgezien van belastingheffing over het salaris dat een werknemer op basis van een lopende arbeidsverhouding verdient voor een activiteit in verband met de Duitse officiële ontwikkelingshulp.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 21 december 2021 (ECER 23.2.2022) – C-16/22 – Staatsanwaltschaft Graz

Europees Onderzoeksbevel – Rechterlijke autoriteit – Belastingdienst

Richtlijn 2014/41/EU. In het kader van een fiscaal onderzoek op basis van een verdenking van belastingfraude heeft de Duitse belastingdienst en fiscale recherche een Europees Onderzoeksbevel uitgevaardigd en aan het Oostenrijkse openbaar ministerie toegezonden. De belastingdienst heeft het openbaar ministerie verzocht om bankafschriften op te vragen van twee bankrekeningen die bij een Oostenrijkse bank op naam van verdachte staan. Het EOB was ondertekend door de administratief directeur van de belastingdienst. De rechter in eerste aanleg in Oostenrijk heeft toestemming gegeven voor de tenuitvoerlegging. Verdachte heeft beroep ingesteld tegen deze beslissing en is van mening dat de belastingdienst geen uitvaardigende en rechterlijke autoriteit is.

De vraag is of op basis van de richtlijn ook een Duitse dienst voor belastingstrafzaken en fiscale recherche die volgens de nationale wetgeving bevoegd is om met betrekking tot bepaalde strafbare feiten de rechten en plichten van het openbaar ministerie uit te oefenen, wordt beschouwd als een „rechterlijke autoriteit” en „uitvaardigende autoriteit.”

LITERATUUR

E. Poelmann, Profilerings ontrafeld (Deel I: Data) - Door de toenemende hoeveelheid digitale gegevens en de inzet van algoritmen, is profilering door de Belastingdienst problematisch geworden, in het kader van de AVG, in: TFB 2022/2

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Richtlijn minimumniveau aan belastingheffing (Kamerstukken 22112, nr. 3278)

EHRM factsheet

 Taxation (december 2021)

Belastingen, accijns

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 20 december 2021 (ECER 2.2.2022) – [C-805/21 – ZhU](#)

Motorvoertuigen – Hulpmiddel bij strafbaar feit – Accijnsgoederen

Richtlijn 2014/42/EU. Kaderbesluit 2005/212/JBZ. Het Openbaar Ministerie heeft een aanklacht ingediend tegen tien personen wegens het leiden van en deelnemen aan een criminele organisatie die strafbare feiten heeft gepleegd die bestonden uit het invoeren van sigaretten zonder accijnszegel vanuit Griekenland en het in bezit hebben van sigaretten in Bulgarije. Verdachte Zhu zou aan deze strafbare feiten hebben deelgenomen: er is een vrachtwagen op zijn naam gekocht om de sigaretten mee te vervoeren van Griekenland naar Bulgarije en hij is onderweg gearresteerd met sigaretten zonder accijnszegels.

De vraag is of het verenigbaar is met de bepalingen uit richtlijn 2014/42/EU en kaderbesluit 2005/212 als het nationale recht aldus wordt uitgelegd dat een motorvoertuig dat wordt gebruikt voor de opslag van grote hoeveelheden accijnsgoederen zonder accijnszegel, *geen* bij een strafbaar feit gebruikt hulpmiddel is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 9 december 2021 (ECER 9.2.2022) – [C-820/21 – Vinal](#)

Belastingentrepot – Accijnzen – Intrekking vergunning

Richtlijn 2008/118/EG. Verzoekster was erkend entrepothouder, dat wil zeggen een persoon die beschikt over de vergunning om in het kader van een accijnsschorsingsregeling accijnsgoederen in een belastingentrepot te produceren en/of voorhanden te hebben, te ontvangen of te verzenden. Verweerder heeft de vergunning van de entrepothouder van verzoekster ingetrokken, nadat zij eerder al een boete opgelegd had na een geconstateerde overtreding. Verzoekster heeft bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tegen het besluit tot intrekking van de vergunning en verzoekt om vernietiging van het besluit.

Vraag naar de uitleg van onder andere artikel 16, lid 1, van richtlijn 2008/118/EG, voor zover daarin is bepaald dat voor de vergunning voor de opening en het beheer van een belastingentrepot de voorwaarden gelden die de autoriteiten van rechtswege mogen stellen om elke vorm van fraude en misbruik te voorkomen, en wat de inhoud moet zijn van deze voorwaarden, opdat de doelen van het voorkomen van fraude en misbruik kunnen worden verwezenlijkt.

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – 3 februari 2022 – zaak C-515/20 – Finanzamt A – Duitsland – [ECLI:EU:C:2022:73](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verlaagd btw tarief – Houtsnippers – Begrip brandhout

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de toepassing van het verlaagde tarief van de btw op leveringen van houtsnippers.

Hof: Artikel 122 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „brandhout” in de zin van dit artikel duidt op alle hout dat op basis van zijn objectieve eigenschappen uitsluitend bestemd is om te worden verbrand.

Artikel 122 van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat die op grond van dit artikel een verlaagd tarief van de btw invoert voor leveringen van brandhout, de werkingssfeer van dit tarief onder verwijzing naar de gecombineerde nomenclatuur tot bepaalde categorieën leveringen van brandhout mag beperken, mits het beginsel van fiscale neutraliteit wordt geëerbiedigd.

Het beginsel van fiscale neutraliteit moet aldus worden uitgelegd dat het zich er niet tegen verzet dat de levering van houtsnippers volgens het nationale recht wordt uitgesloten van het verlaagde tarief van de belasting over de toegevoegde waarde terwijl de leveringen van andere vormen van brandhout volgens het nationale recht wel aan het verlaagde tarief worden onderworpen, mits houtsnippers vanuit het oogpunt van de gemiddelde consument niet verwisselbaar zijn met die andere vormen van brandhout, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

- B** Toepassing normale BTW-tarief bij levering houtsnippers niet strijdig met EU-recht.
(VN-Vandaag-2022/294)

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-9/20 – Grundstücksgemeinschaft Kollaustraße 136 – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:88 – conclusie – arrest

Recht op aftrek van voorbelasting – Verhuur en onderverhuur van onroerende goederen die worden gebruikt voor industriële of commerciële doeleinden

Richtlijn 2006/112/EG. De vraag gaat over het tijdstip waarop een belastingplichtige voorbelasting over verhuurdiensten die worden verricht door een belastingplichtige die het kasstelsel gebruikt voor btw-doeleinden, rechtsgeldig in aftrek kan brengen.

Meer in het bijzonder heeft de belastingplichtige die de betrokken diensten had afgenomen, de voorbelasting in aftrek gebracht op het tijdstip waarop hij betalingen verrichtte aan de dienstverrichter die ook het kasstelsel hanteert voor btw-doeleinden, naar het lijkt overeenkomstig artikel 167 van de btw-richtlijn, gelezen in samenhang met artikel 66, onder b), van deze richtlijn. Een deel van die betalingen is geruime tijd later uitgevoerd dan de huurperioden waarop zij betrekking hadden. De Duitse belastingdienst stelde vervolgens dat de aftrekken hadden moeten worden toegepast op het tijdstip waarop de diensten waren verricht, met andere woorden op het tijdstip waarop het voor verhuur bestemde onroerend goed ter beschikking was gesteld van de belastingbetaler als de afnemer van de verhuurdiensten.

Hof: Artikel 167 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling volgens welke het recht op aftrek van de voorbelasting reeds op het tijdstip van verrichting van de handeling ontstaat, wanneer de belasting krachtens een nationale afwijking op grond van artikel 66, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2006/112, door de goederenleverancier of dienstverrichter pas op het tijdstip van ontvangst van de vergoeding verschuldigd wordt en deze vergoeding nog niet is betaald.

- B** Duitse bepaling over aftrek BTW-voorbelasting in strijd met EU-recht.
(VN-Vandaag-2022/378)

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-487/20 – Philips Orăștie – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:92 – geen conclusie – arrest

Recht op btw-aftrek – Regeling – Verrekening of teruggaaf van het btw-overschot – Aanvullende betalingsverplichtingen – Beginsel van fiscale neutraliteit

Richtlijn 2006/112/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Philips Orăștie SRL en de Roemeense belastingdienst over de regels voor de uitoefening van het recht op aftrek btw.

Hof: Artikel 179, eerste alinea, en artikel 183, eerste alinea, van richtlijn 2006/112/EG verzetten zich tegen een nationale regeling die voor vorderingen tot teruggaaf van btw die zijn gebaseerd op schending van het gemeenschappelijke btw-stelsel, voorziet in minder gunstige procedureregels dan die welke gelden voor soortgelijke vorderingen die zijn gebaseerd op schending van het nationale recht ter zake van andere belastingen en heffingen dan de btw.

- E** Roemenië handelt in strijd met EU-recht door geen BTW-teruggaaf te verlenen ondanks bankgarantie. ([VN-Vandaag-2022/392](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-582/20 – SC Cridar Cons – Roemenië – ECLI:EU:C:2022:114 – geen conclusie – arrest

Belastingfraude – Bezwaar tegen belastingaanslag - Opschorting vanwege nader onderzoek - Bewijsvoering

Richtlijn 2006/112/EG. Artikel 47 Handvest EU. Het geding gaat over de beslissing om de behandeling van een administratief bezwaar tegen een belastingaanslag waarbij het recht op aftrek van de btw wordt geweigerd, op te schorten tot de beëindiging van een strafzaak.

Hof: Richtlijn 2006/112/EG en artikel 47 Handvest EU verzetten zich niet tegen een nationale regeling die de nationale belastingdienst toestaat de behandeling van een administratief bezwaar tegen een belastingaanslag – waarbij een belastingplichtige het recht op aftrek van voorbelasting wordt geweigerd omdat hij bij belastingfraude betrokken is – op te schorten teneinde aanvullende objectieve gegevens inzake deze betrokkenheid te verkrijgen, op voorwaarde dat, ten eerste, een dergelijke opschorting die administratieve bezwaarprocedure niet onredelijk lang vertraagt, ten tweede, de beslissing waarbij die opschorting wordt bevolen feitelijk en rechtens wordt gemotiveerd en aan rechterlijke toetsing kan worden onderworpen en, ten derde, indien uiteindelijk blijkt dat het recht op aftrek in strijd met het Unierecht is geweigerd, de belastingplichtige binnen een redelijke termijn de teruggaaf van het desbetreffende bedrag en in voorkomend geval de bijbehorende vertragingsrente kan verkrijgen. In die omstandigheden is niet vereist dat tijdens die opschorting van de behandeling, de tenuitvoerlegging van de belastingaanslag wordt opgeschort, tenzij dit in geval van ernstige twijfel over de rechtmatigheid van die aanslag noodzakelijk is om ernstige en onherstelbare schade aan de belangen van de belastingplichtige te voorkomen.

- E** Roemenië mag behandeling bezwaar opschorten voor nader onderzoek naar fraude. ([VN-Vandaag-2022/492](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-605/20 – Suzlon Wind Energy Portugal – Portugal – ECLI:EU:C:2022:116 – geen conclusie – arrest

Reparatiediensten tijdens garantieperiode - Dienst onder bezwarende titel – Debetnota's

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de plicht tot betaling van btw op reparatiediensten tijdens de garantieperiode van een goed, ten gunste van een in een derde staat gevestigde vennootschap die indirect enig aandeelhouder is van verzoekster in het hoofdgeding.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat handelingen die worden verricht in een contractueel kader houdende aanduiding van een verrichter van diensten, de ontvanger daarvan en de aard van de betrokken verrichtingen – die de belastingplichtige naar behoren in de boekhouding heeft opgenomen – onder een opschrift dat de aard van deze diensten bevestigt en waarvoor de verrichter een vergoeding van de werkelijke tegenwaarde van die diensten heeft ontvangen in de vorm van debetnota's, een dienst onder bezwarende titel vormen in de zin van deze bepaling, ook al maakt de belastingplichtige eventueel geen winst en rust er garantie op de goederen ten aanzien waarvan de dienst is verricht.

- E** Ook wanneer vergoeding bestaat uit debetnota's is sprake van dienst onder bezwarende titel. ([VN-Vandaag-2022/488](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 10 februari 2022 – zaak C-596/20 – DuoDecad – Hongarije – ECLI:EU:C:2022:91 – [conclusie](#)

Grensoverschrijdende dienst - Bepaling van de plaats van de dienst - Invloed van eventueel misbruik tussen afnemer en een derde

Richtlijn 2006/112/EG. Deze prejudiciële procedure laat zien waar de grenzen van de harmonisatie van het recht binnen de Unie liggen. Ook al hebben alle lidstaten de btw-richtlijn correct omgezet, de toepassing ervan op een grensoverschrijdende dienst leidt niettemin tot verschillende resultaten. Zowel Portugal als Hongarije is van mening dat de plaats waar een dienst wordt verricht op hun grondgebied is gelegen en eist de btw voor zichzelf op. Zo wordt een en dezelfde handeling ondanks de volledige harmonisatie van het recht uiteindelijk in werkelijkheid dubbel belast.

A-G geeft het Hof in overweging: De voor de bepaling van de plaats van de dienst beslissende afnemer moet vanuit het oogpunt van de dienstverrichter worden vastgesteld op basis van de onderliggende rechtsverhouding, waaruit blijkt wie de kosten voor de ontvangen dienst dient te betalen. Een beschuldiging van rechtsmisbruik dat alleen betrekking heeft op de afnemer en een derde, is irrelevant bij het bepalen van de afnemer van de dienst en de plaats van de dienst.

Het neutraliteitsbeginsel van de btw-richtlijn en verordening nr. 904/2010 verzetten zich, gelet op het Handvest van de grondrechten en de fundamentele vrijheden, tegen een dubbele heffing van de belasting over de toegevoegde waarde over een en dezelfde handeling door meerdere lidstaten. Indien deze dubbele belasting op een verschillende beoordeling van de feiten berust en de lidstaten niet tot een onderlinge oplossing komen, kan of moet de nationale rechter het Hof om een beslissing verzoeken.

 Dubbele BTW-heffing bij IT-diensten volgens A-G HvJ EU niet mogelijk.
([VN-Vandaag-2022/376](#))

NOOT – bij HvJ 13 januari 2022, C-141/20

A.J. Blank, Duitse regeling voor fiscale eenheden in strijd met Zesde Richtlijn, in: [NTFR 2022/619](#)

CONSULTATIE

Btw in het digitale tijdperk, Feedback- en raadplegingsperiode 20 Januari 2022 - 15 April 2022 ([EC](#))

Belastingen, douane en tariefindeling

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Gerechtshof Amsterdam – [ECLI:NL:GHAMS:2022:296](#)

Tariefindeling onderdelen van een satellietontvangtoestel - Indeling van goederen als zodanig of als goederen in niet-gemonteerde staat? - Gecombineerde Nomenclatuur (GN)

Verordening (EEG) nr. 2658/87. In hoger beroep is tussen belanghebbende en de inspecteur in geschil of de ingevoerde goederen met toepassing van algemene indelingsregel 1 moeten worden ingedeeld onder de GN-posten waaronder belanghebbende ze heeft aangegeven, of met toepassing van algemene indelingsregel 2a moeten worden ingedeeld als satellietontvangtoestellen onder GN-post 8528 7119, zoals de inspecteur voorstaat.

Prejudiciële vragen:

1. Moet algemene indelingsregel 2a aldus worden uitgelegd dat hij van toepassing is op losse onderdelen van een satellietontvangtoestel, die bestemd zijn om, nadat zij in het vrije verkeer zijn gebracht te worden geassembleerd tot een compleet satellietontvangtoestel, welke onderdelen

worden vervoerd in één container en op dezelfde dag bij dezelfde douanepost door dezelfde aangever, op eigen naam en voor eigen rekening, met twee afzonderlijke aangiften voor het vrije verkeer worden aangegeven en welke onderdelen bij het in het vrije verkeer brengen eigendom zijn van twee verbonden ondernemingen?

2) Indien vraag 1 bevestigend wordt beantwoord, moet algemene indelingsregel 2a dan zo worden uitgelegd dat hij ook van toepassing is op losse onderdelen van een satellietontvangtoestel, die door dezelfde aangever op eigen naam en voor eigen rekening voor het vrije verkeer worden aangegeven, op dezelfde dag en bij dezelfde douanepost als waar de overige onderdelen voor dat satellietontvangtoestel onder de douaneregeling extern communautair douanevervoer worden geplaatst, terwijl de onderdelen bij het doen van de aangiften eigendom zijn van twee verbonden ondernemingen en alle onderdelen tezamen bestemd zijn om, nadat zij in het vrije verkeer zijn gebracht, te worden geassembleerd tot compleet satellietontvangtoestel?

 Prejudiciële vragen gesteld ter zake van uitleg indelingsregel 2a ([Nieuws In- en Uitvoer 2022/8849](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 17 november 2021 (ECER 4.2.2022) – [C-752/21](#) – Otdel „Mitnichesko razsledvane i razuznavane“

Geconfisqueerde voorwerpen – Douane – Boete – Rechtsbescherming tegen besluit

Verordening (EU) nr. 952/2013. Kaderbesluit 2005/212/JBZ. Cassatieberoep tegen een beslissing van de rechter in eerste aanleg, waarbij het beroep tegen een beschikking van de douaneautoriteit die voorzag in de oplegging van een geldboete en in de confiscatie ten gunste van de staat van een bij het vervoer van gesmokkelde goederen gebruikt motorvoertuig, niet-ontvankelijk is verklaard zonder de zaak inhoudelijk te toetsen.

De vraag is o.a. of artikel 44, lid 1, van de verordening, gelezen in samenhang met artikel 13 EVRM en artikel 47 van het Handvest, zich verzet tegen een nationale regeling, op grond waarvan de eigenaar van in het kader van een boetebeschikking geconfisqueerde voorwerpen, indien hij de overtreding niet heeft begaan, niet behoort tot de kring van personen die tegen deze beschikking een voorziening in rechte kunnen instellen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 16 december 2021 (ECER 11.2.2022) – [C-788/21](#) – Global Gravity

Tariefindeling van transportsysteem voor vervoer van buizen - Container – Werk van aluminium – Gecombineerde nomenclatuur

Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1001/2013. De Deense belastingdienst heeft bij besluit vastgesteld dat een door verzoekster ontwikkeld transportsysteem voor het vervoer van buizen ingedeeld dient te worden als een werk van aluminium onder postonderverdeling 7616 99 90 99 van het douanetarief. Verzoekster heeft tegen die beschikking beroep ingesteld en stelt dat het systeem dient te worden ingedeeld als een container onder postonderverdeling 8609 00 90 00 van het douanetarief.

De vraag is onder andere welke criteria dienen te worden toegepast om te bepalen of een product een container is in de zin van postonderverdeling 8609 00 9000 van de gecombineerde nomenclatuur van het gemeenschappelijk douanetarief, zoals uiteengezet in bijlage I van de uitvoeringsverordening.

 Prejudiciële vragen over indeling transportsysteem voor het vervoer van buizen en uitleg van het begrip “container” ([Nieuws In- en Uitvoer 2022/8851](#))

LITERATUUR

Mr. G.J. van Slooten, De strafrechtelijk vervolgbare handeling in het douanerecht: “less is more” en zelfs teveel, in: [WFR 2021/227](#)

Belastingen, vennootschappen

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-257/20 – „Viva Telecom Bulgaria“ – Bulgarije – ECLI:EU:C:2022:125 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Belastingontwijking – Vrij verkeer - Bronbelasting over fictieve rente-inkomsten

Richtlijn 2003/49/EG. Richtlijn 2011/96/EU. Richtlijn 2008/7/EG. Artikelen 63 en 65 VWEU. De onderhavige zaak ziet op de vraag of het Unierecht in de weg staat aan een belastingregeling van een lidstaat volgens welke uit hoofde van het „zakelijkheidsbeginsel” en met het oog op de bestrijding van belastingontwijking, een bronbelasting wordt geheven over fictieve rente die onder marktomstandigheden door een ingezeten dochteronderneming zou moeten worden betaald aan haar niet-ingezeten moedermaatschappij die haar een renteloze lening heeft toegekend. Aldus wordt door deze zaak een bij het Hof bekende problematiek opgeworpen, namelijk die van de verenigbaarheid van nationale antimisbruikregelingen op het gebied van directe belastingen met de bepalingen inzake het vrije verkeer.

Hof: Artikel 1, lid 1, van richtlijn 2003/49/EG – gelezen in samenhang met artikel 4, lid 1, onder d), van deze richtlijn, artikel 5 van richtlijn 2011/96/EU en de artikelen 3 en 5 van richtlijn 2008/7/EG verzetten zich niet tegen een nationale regeling waarbij bronbelasting wordt geheven over de fictieve rente die een ingezeten dochteronderneming onder marktomstandigheden aan haar niet-ingezeten moedermaatschappij zou moeten betalen over een renteloze lening die deze laatste heeft verstrekt.

Artikel 63 VWEU, gelezen in het licht van het evenredigheidsbeginsel, verzet zich niet tegen een nationale regeling waarbij bronbelasting wordt geheven over de fictieve rente die een ingezeten dochteronderneming onder marktomstandigheden aan de niet-ingezeten moedermaatschappij zou moeten afdragen over een renteloze lening die deze laatste aan haar heeft verstrekt, wanneer die bronbelasting wordt geheven over de brutorente zonder dat in dat stadium aan die lening verbonden kosten kunnen worden afgetrokken, en die aftrek later moet worden aangevraagd met het oog op de herberekening en eventuele teruggaaf van die belasting, mits ten eerste de daarvoor bestemde procedure niet buitensporig lang duurt en ten tweede over de terugbetaalde bedragen rente verschuldigd is.

 Bulgaarse bronbelasting op fictieve rente-inkomsten niet in strijd met EU-recht. ([VN-Vandaag-2022/484](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – gevoegde zaken C-52/21 en C-53/21 – Pharmacie populaire - La Sauvegarde – België – ECLI:EU:C:2022:127 – geen conclusie – [arrest](#)

Vrij verrichten van diensten – Vennootschapsbelasting - Doeltreffendheid belastingcontroles

Samenvatting onder: [Diensten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 12 oktober 2022 (ECER 18.2.22) - [C-827/21 - Banca A](#)

Fusie - Winst uit voordelige verkoop – Zuiver nationale situatie - Richtlijnconforme uitleg

Richtlijn 2009/133/EG. Bank A heeft alle aandelen van Bank B overgenomen (zuiver nationale situatie). De overeengekomen prijs lag onder de marktprijs. De fusie werd op 31-12-2015 van

kracht en werd verwerkt in de jaarrekening van Bank A overeenkomstig de standaard IFRS 3 – Bedrijfscombinaties (aldus met winst uit voordelige koop).

Voordat de fusie van kracht werd, had Bank A de nationale fiscale autoriteit (ANAF) op 22-06-2015 verzocht om een voorafgaande individuele ruling met betrekking tot de fiscale behandeling van de winst uit een voordelige koop. De inkomsten die in de winst-en-verliesrekening voor het jaar 2015 als winst uit een voordelige koop waren geboekt, konden volgens Bank A niet in aanmerking worden genomen bij de berekening van de vennootschapsbelasting voor het belastingjaar waarin de fusie van kracht is geworden, aangezien de fusie uit belastingoogpunt een neutrale transactie is omdat de inbreng van activa en passiva niet belastbaar is.

De verwijzende rechter vraagt zich af of bepalingen in deze zuiver nationale situatie, richtlijnconform moet worden uitgelegd. Bovendien wil de verwijzende rechter vernemen of artikel 7 van deze richtlijn bepaalt dat (1) voordeel van belastingvrijstelling niet mogelijk is als een transactie niet kan worden aangemerkt als een fusie en (2) het voordeel van belastingvrijstelling van toepassing is op de winst die in de winst-en-verliesrekening van de overnemende vennootschap is opgenomen, of dat de winst ook anderszins kan blijken.

Bescherming financiële belangen EU

LITERATUUR

Artikel: Protecting the EU's Financial Interest in the New Recovery and Resilience Facility – The Role of the European Anti-Fraud Office. ([BS-04-02-2022](#))

Bestuursrecht

LITERATUUR

A.P.W. Duijkersloot, Europees staats- en bestuursrecht, in: [NTB 2022/42](#)

Brexit

HvJ – CONCLUSIE A-G COLLINS – 24 februari 2022 – zaak C-673/20 – Préfet du Gers en Institut National de la Statistique et des Études Économiques – Frankrijk – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:129 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Terugtrekkingsakkoord EU-VK – Unieburger - Gevolgen Brexit

Artikel 20, lid 1 en artikel 22, lid 1, VWEU. Besluit (EU) 2020/135. Artikel 9 en 50 VEU. Artikel 40 EU Handvest. E.P. is gehuwd met een Frans staatsburger, maar omdat zij als voormalig ambtenaar van de Foreign Office trouw aan de Koningin van Engeland heeft gezworen, heeft zij door huwelijk niet de Franse nationaliteit verkregen. Zij woont sinds 1984 in Frankrijk, waar zij het beroep van landbouwer uitoefent. Als gevolg van de terugtrekking van het VK uit de EU, zijn op 1 februari 2020 alle Verdragen van de Unie niet meer van toepassing op het Verenigd Koninkrijk (ingevolge artikel 127 van het terugtrekkingsakkoord). E.P. werd per 1 februari 2020 van de (Franse) kiezerslijsten geschrapt. Vraag is o.a. of het Unieburgerschap van Britse onderdanen - die vóór het einde van de overgangperiode al meer dan 15 jaar op het grondgebied van een andere lidstaat verblijven en onderworpen zijn aan de Britse 15 year rule, waardoor hun kiesrecht is ontnomen - moet worden ingetrokken?

De A-G is van mening dat Britse onderdanen die de voordelen van het Unieburgerschap genoten, die voordelen niet behouden na de terugtrekking van het VK uit de EU. Het verlies van die rechten is een van de gevolgen van het soevereine besluit van het VK om zich terug te trekken uit de Europese Unie.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 50 VEU en besluit (EU) 2020/135 hebben tot gevolg dat het burgerschap van de Unie van Britse onderdanen, met inbegrip van degenen die vóór het

einde van de overgangperiode gebruik hadden gemaakt van hun recht van vrij verkeer en vrije vestiging op het grondgebied van een andere lidstaat, met ingang van 31 januari 2020 om middernacht (CET) is beëindigd.

Op grond van de bepalingen van besluit 2020/135 en van het VWEU kunnen Britse onderdanen geen van de rechten op het burgerschap van de Unie behouden die zij vóór de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie op 31 januari 2020 genoten.

Besluit 2020/135 is niet ongeldig voor zover daarbij het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen niet wordt toegekend aan Britse onderdanen die in een lidstaat verblijven en niet de nationaliteit van een lidstaat bezitten.

- Brexit means Brexit for UK nationals and EU citizenship: analysis of an Advocate-General's opinion (EU analysis)
- Claiming "We are out but I am in" post-Brexit (Verfassungsblog)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

A Profit that Creates Loss (Verfassungsblog)

The recent UK Supreme Court judgment of 2 February 2022 continues to exclude children from citizenship rights. The Court's decision is built on the idea that British citizenship is a statutory right rather than being based on common law or human rights law. As a consequence, the court's focus was on statutory interpretation instead of child welfare.

LITERATUUR

J.E. Larik, Brexit - De Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK: partnerschap of conflictbeheersing?, in: NtEr 2022/1.3

OVERIG

Hunting the Benefits of Brexit (EU law analysis)

Wiki

 [Wiki Brexit](#)

Civiel

LITERATUUR

K.J.O. Janssen, Reflexwerking van Europees privaatrecht, in: NTBR 2022/1

Consumenten

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-536/20 – Tiketa – Litouwen – ECLI:EU:C:2022:112 – geen conclusie – arrest

Consumentenovereenkomsten – Begrip ‚handelaar’ – Informatievoorschriften voor overeenkomsten op afstand – Ticket cultureel evenement

Richtlijn 2011/83/EU. De zaak heeft betrekking op de terugbetaling van het bedrag dat is betaald voor de aankoop van een ticket voor een cultureel evenement dat vervolgens is geannuleerd en op de vergoeding van de gemaakte bijbehorende kosten, te weten de reiskosten en de

portokosten, alsmede op de vergoeding van de immateriële schade die de betrokkene heeft geleden ten gevolge van die annulering.

Hof: Artikel 2, punt 2, van richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat een natuurlijke of rechtspersoon niet alleen als een „handelaar” in de zin van deze bepaling moet worden aangemerkt wanneer hij met betrekking tot onder die richtlijn vallende overeenkomsten handelt in het kader van zijn eigen handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit, maar ook wanneer hij als tussenpersoon namens of voor rekening van een dergelijke handelaar optreedt, waarbij die tussenpersoon en de hoofdhandelaar allebei als „handelaar” in de zin van die bepaling kunnen worden aangemerkt zonder dat er sprake hoeft te zijn van een situatie die wordt gekenmerkt door het feit dat er twee diensten worden verricht.

Artikel 6, leden 1 en 5, en artikel 8, leden 1 en 7, van richtlijn 2011/83 moeten aldus worden uitgelegd dat zij er niet aan in de weg staan dat de in artikel 6, lid 1, bedoelde informatie de consument vóór de sluiting van de overeenkomst enkel wordt verstrekt in de voor het verrichten van diensten gehanteerde algemene voorwaarden die beschikbaar zijn op de site van de tussenpersoon en waaraan de consument op actieve wijze zijn goedkeuring verleent door het daartoe bestemde vakje aan te vinken, mits die informatie de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze ter kennis wordt gebracht. Een dergelijke wijze van informatieverstrekking kan echter niet in de plaats komen van het aan de consument op een duurzame gegevensdrager verstrekken van de bevestiging van de overeenkomst in de zin van artikel 8, lid 7, van die richtlijn, hetgeen er niet aan in de weg staat dat die informatie een integraal onderdeel van de overeenkomst op afstand of van de buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst vormt.

 Fascinating judgment of CJEU in Tiketa (C-536/20): Intermediaries share responsibility under CRD, Transparency: Cinderella before the ball ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – gevoegde zaken C-143/20 en C-213/20 – A en „A.” Towarzystwo Ubezpieczeń Życie – Polen – ECLI:EU:C:2022:118 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verplichting tot het verstrekken van precontractuele informatie - 'unit-linked' collectieve levensverzekeringscontracten - Oneerlijke handelspraktijken

Samenvatting onder: [Verzekeringen](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 3 februari 2022 – zaak C-567/20 – Zagrebačka banka – Kroatië – ECLI:EU:C:2022:76 – [conclusie](#)

Ooneerlijk beding - Temporele werkingssfeer van de richtlijn – Bevoegdheid HvJ – Sluiting overeenkomst vóór de toetreding van een lidstaat tot de Unie

Richtlijn 93/13/EEG. In het hoofdgeding is verzoekster in wezen van mening dat een door de Kroatische wetgever in 2015 doorgevoerde hervorming waarbij aan consumenten het recht werd verleend om kredieten in Zwitserse frank (CHF) met terugwerkende kracht om te zetten in euro (EUR), in dat opzicht ontoereikend was. In het bijzonder hebben de bij wet voorziene contractuele aanpassingen niet geleid tot terugbetaling aan de consument van alle onverschuldigd betaalde bedragen.

Het specifieke karakter van de zaak ligt in het feit dat de kredietovereenkomst van verzoekster reeds in 2007, en dus vóór de toetreding van Kroatië tot de Unie, is gesloten. De vervanging van de oneerlijke bedingen als gevolg van de voornoemde hervorming van de wetgeving vond echter pas na de toetreding plaats. Tegen deze achtergrond rijst in het hoofdgeding de vraag naar de toepasselijkheid ratione temporis van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 waar het gaat om de uit de betrokken wetbepaling voortvloeiende terugbetalingsplicht. Met andere woorden, er zal moeten worden verduidelijkt of een na de toetreding van een lidstaat vastgestelde regeling de

terugbetalingsplicht ook moet garanderen voor oneerlijke bedingen in een overeenkomst die vóór de toetreding is gesloten.

A-G geeft het Hof in overweging: Het HvJ is niet bevoegd om de prejudiciële vragen te beantwoorden die de rechter in eerste aanleg bevoegd voor burgerlijke zaken Zagreb, Kroatië) bij beslissing van 15 oktober 2020 heeft gesteld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 13 december 2021 (ECER 11.2.2022) – C-12/22 – 365.Bank

Consumentenkrediet – Vereisten aan kredietovereenkomst

Richtlijn 2008/48/EG. Richtlijn 93/13/EEG. Geschil over een consumentenkredietovereenkomst van verzoeker met verweerder. Verzoeker stelt dat de kredietovereenkomst niet voldoet aan de eisen uit de Slowaakse wet en richtlijn 2008/48/EG.

De vragen gaan voornamelijk over de eisen waar een consumentenkredietovereenkomst aan moet voldoen, de geldigheid van de verjaringstermijn en de verenigbaarheid met de beginselen van consumentenbescherming en doeltreffendheid.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen - 19 mei 2021 (22.2.22) - C-6/22 - M.B. e.a.

Oneerlijk beding - Hypothecaire lening in vreemde valuta

Richtlijn 93/13/EEG. Verzoekers, in hun hoedanigheid van consumenten, hebben met de verwerende bank een hypothecaire lening voor de aankoop van een woning gesloten, die was gekoppeld aan de koers van een vreemde valuta (CHF). Het krediet, waarover een rente in rekening werd gebracht op basis van de LIBOR, moest worden afgelost in 360 maandelijkse termijnen; verzoekers lossen het af in Poolse valuta. De vraag is o.a. of in het licht van het doel van de richtlijn, namelijk consumenten beschermen tegen oneerlijke bedingen in overeenkomsten met een verkoper, de uitlegging is gerechtvaardigd dat deze richtlijn, na nietigverklaring door de rechter van de overeenkomst met toepassing van de regels van die richtlijn, niet meer van toepassing is, en daarmee de bescherming van de consument eindigt, zodat de regels voor de afwikkeling voor de consument en de verkoper moeten worden gevonden in de bepalingen van het nationale verbintenissenrecht dat van toepassing is op de afwikkeling van de nietig verklaarde overeenkomst.

PREJUCIËLE VERWIJZING – Hongarije – 10 november 2022 (ECER 24.2.22) - C-705/21 - AxFina Hungary

Consumentenkrediet - Oneerlijk beding – Vreemde valuta - Wisselkoersrisico

Richtlijn 93/13/EEG. De overeenkomst was een consumentenovereenkomst die tot doel had de aankoop van een motorvoertuig te financieren. De rechtsvoorganger van verweester heeft feitelijk een lening van 2 830 000 HUF uitbetaald met een looptijd van 120 maanden en tegen een rente van 920 862 HUF tijdens de gehele looptijd. De schuldenaar heeft de lening derhalve in HUF ontvangen en diende deze in dezelfde valuta terug te betalen, hoewel de lening in de overeenkomst in Zwitserse Franken was opgesteld. Hieruit volgt dat de koersschommelingen van de Hongaarse forint en de Zwitserse frank van invloed waren op de terugbetalingsverplichting van verzoeker.

De vraag is o.a. of de richtlijn zich verzet tegen een uitlegging van het nationale recht volgens welke, wanneer in een situatie waarin het oneerlijke beding het eigenlijke voorwerp van de dienst betreft, de rechtsgevolgen van de uit het nietige beding voortvloeiende ongeldigheid van de consumentenovereenkomst erin bestaan dat de nationale rechter, nadat hij heeft vastgesteld dat de volledige overeenkomst ongeldig is, de overeenkomst geldig verklaart en daarbij bepaalt dat de uitbetalingsvaluta van de lening die het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst vormt de Hongaarse forint (HUF) is.

NOOT – bij HvJ 10 juni 2021, C-776/19 t/m C-782/19

D. Busch, Oneerlijke bedingen in leningen luidend in vreemde valuta, in: AA 2022/0127

COVID-19

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 8 december 2021 (ECER 1.2.22) - C-776/21 - Alltours Flugreisen

Pakketreizen - Covid-19 – Risicogebied - Criteria

Samenvatting onder: Vervoer en reizen

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Le camping, pas vraiment indispensable à la vie de la nation (libertés chéries)

EUROPESE COMMISSIE

- Weer goedkeuring van Europese Commissie voor wijziging van Nederlandse steunregeling op grond van de tijdelijke kaderregeling staatssteun (ECER)
- Europese Commissie keurt Nederlandse steunmaatregel voor covid-steun aan evenementensector goed (ECER)
- Nederlandse staatssteun aan evenementensector goedgekeurd door Europese Commissie (Europa-nu)

OVERIG

- R.H.M. Pierik, Kan de wetgever de werknemers een vaccinatieplicht opleggen?, in: TvO 2022/1.2
- De impact van COVID-19 op de grondrechten en de rechtsstaat in de EU en de toekomst van de democratie (initiatiefadvies FRRL) (Europese Unie - Europees Economisch en Sociaal Comité)
- Council gives green light to start negotiations on international pandemic treaty (Raad)
- Europese Commissie wil het gebruik van het 'coronapaspoort' verlengen tot en met 30 juni 2023 (ECER)
- Nieuwe regels voor het Europees Gezondheidsbureau om gezondheids crises in de toekomst beter te kunnen coördineren (ECER)
- Emergency Pandemic Powers Have Become 'Normalised' In Some EU Countries - Landmark Rule of Law Audit Finds: Press Release (liberties)

WIKI

- Coronavirus – Europees recht

EHRM - factsheet

- COVID-19 health crisis (januari 2022) ^{new}

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM - factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#) (juni 2021)
- [Migrants in detention](#) (juni 2021)
- [Prisoners' right to vote](#) (november 2021)
- [Prisoners' health-related rights](#) (augustus 2021)
- [Detention and mental health](#) (juli 2021)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#) (december 2021)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#) (november 2021)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights](#) (augustus 2021)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – gevoegde zaken C-52/21 en C-53/21 – Pharmacie populaire - La Sauvegarde – België – ECLI:EU:C:2022:127 – geen conclusie – [arrest](#)

Vrij verrichten van diensten – Vennootschapsbelasting - Doeltreffendheid belastingcontroles

Artikel 56 VWEU. De zaak gaat over de voorwaarden waaronder een in België gevestigde vennootschap volgens het belastingrecht van deze lidstaat uitgaven voor de aanschaf van diensten bij dienstverrichters die in een andere lidstaat zijn gevestigd, in mindering kan brengen op haar belastbare inkomsten.

Hof: Artikel 56 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat volgens welke iedere aldaar gevestigde vennootschap de belastingdienst overzichten moet verstrekken van betalingen ter vergoeding van diensten die zijn afgenomen van dienstverrichters die gevestigd zijn in een andere lidstaat, waar zij onderworpen zijn aan de regels inzake bedrijfsboekhouding en aan de verplichting om overeenkomstig de regelgeving inzake de belasting over de toegevoegde waarde facturen uit te reiken, bij gebreke waarvan de vennootschapsbelasting met 50 % of 100 % van de waarde van deze diensten wordt verhoogd, terwijl die eerste lidstaat overeenkomstig een administratieve praktijk geen vergelijkbare verplichting oplegt wanneer de diensten worden verleend door dienstverrichters die op zijn eigen grondgebied zijn gevestigd.

- Verplichting om overzicht te verstrekken van betalingen aan buitenlandse ondernemingen in strijd met EU-recht. ([VN-Vandaag-2022/493](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 15 december 2021 (ECER 28.2.2022) – [C-22/22 – T.*](#)

Verbod reclame – Audiovisuele mediadiensten – Boete – Kinderprogramma

Richtlijn 2010/13/EU. Beroep tegen een besluit van verweerster (de voorzitter van de nationale omroep- en televisieraad) tot oplegging van een bestuurlijke boete aan verzoekster wegens inbreuk op het verbod op het onderbreken van kinderprogramma's voor reclamedoelinden.

De vraag is of het Unierecht in de weg staat aan een nationale regeling die alleen televisieomroeporganisaties verbiedt om tijdens hun kinderprogramma's reclame uit te zenden, terwijl dit verbod niet geldt voor aanbieders van audiovisuele mediadiensten op aanvraag.

NOOT – bij HvJ 18 januari 2022, [ECLI:EU:C:2022:33](#)

Unierecht kan niet worden ingeroepen om minimumbeloning voor ingenieur terzijde te schuiven, in: [Nieuws Arbeidsrecht 2022/59](#)

Digitale markt en social media

BNC Fiche

- BNC Fiche: Aanpassing Eurojustverordening en Raadsbesluit digitale informatie-uitwisseling in terrorismezaken ([Kamerstuk 22112, nr. 3275](#))
- BNC Fiche: Verordening en richtlijn digitalisering justitiële samenwerking en toegang tot het recht ([Kamerstuk 22112, nr. 3274](#))

REGELGEVING NL

- Uitvoeringswet cyberbeveiligingsverordening ([Staatsblad 2022, 87](#))
- Wet van 16 februari 2022 tot wijziging van de Telecommunicatiewet in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/1972 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 tot vaststelling van het Europees wetboek van elektronische communicatie (Implementatie Telecomcode) ([Staatsblad 2022, 83](#))

LITERATUUR

- R. van den Hoven van Genderen, eHealth en AI, een doos van Pandora voor privacy?, in: [Computerrecht 2022/2](#)
- E. Poelmann, Profileren ontrafeld (Deel I: Data) - Door de toenemende hoeveelheid digitale gegevens en de inzet van algoritmen, is profilering door de Belastingdienst problematisch geworden, in het kader van de AVG, in: [TFB 2022/2](#)
- B. Kleinhout, Het voorstel voor een Europese AI-verordening en de betekenis daarvan voor Nederlandse overheden, in: [NTB 2022/38](#)

OVERIG

- Digitalisation of judicial cooperation: EU Commission's Proposal on Cross-Border Videoconferencing in Court Hearings ([conflict of laws](#))
- The long-awaited Data Act finally (officially) published ([ECLB](#))
- EDPB letter to the European Commission on adapting liability rules to the digital age and artificial intelligence (AI) ([EDPB](#))
- AI Act: EU must ban predictive AI systems in policing and criminal justice ([fair trials](#))

Discriminatie

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-522/20 – O.E. – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:87 – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Echtscheidingsverzoek – Verschil in verblijfsduur die vereist is om de bevoegde rechter te bepalen – Discriminatie op grond van nationaliteit

Samenvatting onder: [Familieleven en familierecht](#)

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-485/20 – HR Rail – België – ECLI:EU:C:2022:85 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Werknemer met een handicap – Redelijke aanpassingen voor gehandicapten

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

NOOT – bij EHRM 26 oktober 2021, [Toplak en Mrak t. Slovenië](#)

Not applying CRPD standards and the question of fair referencing: Toplak and Mrak v. Slovenia. ([strasbourgobservers](#))

OVERIG

New Thematic Factsheet on Roma and Travellers ([COE](#))

EHRM - factsheets en guides

 [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#) (augustus 2021)

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 3 februari 2022 – N.M. e.a. t Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) – [66328/14](#) – ECLI:CE:ECHR:2022:0203JUD006632814

Vaststelling schadevergoeding na medische fout – Schadeveroorzakende gebeurtenis – Inwerkingtreding wet - Beperking eigendomsrecht niet voorzien bij wet

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Klagers zijn moeder, vader en zoon, die een gezin vormen. In 2001, tijdens de zwangerschap van de zoon, heeft de moeder aan het ziekenhuis waar zij onder behandeling was, gevraagd om een prenataal onderzoek uit te voeren. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat er geen sprake was van afwijkingen bij het kind. Na de geboorte van de zoon, eind 2001, bleek dat hij meerdere aangeboren afwijkingen heeft. Om na te gaan of er fouten waren gemaakt bij het prenatale onderzoek, hebben de ouders in 2002 een externe deskundige aangesteld. Die heeft geconcludeerd dat er sprake was van een foutieve interpretatie van de echo-resultaten. Klagers zijn bij de bestuursrechter een procedure tegen het ziekenhuis begonnen tot vergoeding van de schade. Zowel in de procedure in eerste aanleg, als in hoger beroep en in cassatie kwam de vraag aan de orde over de juridische grondslag voor de schadevergoeding en in hoeverre de ouders zich daarop konden beroepen omdat de van toepassing zijnde wetgeving in werking was getreden na de geboorte van het kind, maar voordat zij hun schadevergoedingsprocedure waren begonnen.

Schending van artikel 1, Eerste Protocol EVRM. In de nationale rechterlijke procedure was met name de vraag aan de orde vanaf welke datum dient te worden vergoed. Het Franse recht en de jurisprudentie over aansprakelijkheid hebben als uitgangspunt dat een vordering tot schadevergoeding ontstaat vanaf het moment dat de schade is opgetreden. De schadevergoeding dient dus, aldus het Hof, te worden vastgesteld vanaf het moment dat de schade zich voordeed, namelijk vanaf de geboorte van het kind. Klagers mogen ervan uitgaan dat de schadevergoeding wordt vastgesteld en wordt vergoed conform de geldende wetgeving en jurisprudentie.

Er is sprake van eigendom in de zin van artikel 1, Eerste Protocol. Die van toepassing zijnde wetgeving was nog niet in werking getreden op het moment dat de schade ontstond, namelijk bij de geboorte van het kind, en is niet van toepassing op schadeveroorzakende gebeurtenissen

voorafgaand aan de inwerkingtreding van de wet. De van toepassing zijnde wetgeving vormt dan ook een beperking op het eigendomsrecht in de zin van artikel 1, Eerste Protocol.

Het Hof merkt op dat de bepalingen van het overgangsrecht die zagen op situaties waarin de schadeveroorzakende gebeurtenis had plaatsgevonden voorafgaand aan de inwerkingtreding van de wet, zijn ingetrokken. Bij gebrek aan andere wetsbepalingen die nadrukkelijk voorzien in situaties zoals deze, kan de wet niet worden toegepast op situaties waar de schadeveroorzakende gebeurtenis ligt voorafgaand aan het moment van inwerkingtreding van de wet. Het Hof vindt dat de beperking niet kan worden herleid tot de vaste jurisprudentie van de nationale rechtbanken waarbij het uitgangspunt is dat schade dient te worden vergoed vanaf het moment dat de schade zich voordoet. Het Hof constateert dat de beperking van het eigendomsrecht ook niet is voorzien bij wet en neemt een schending aan.

EHRM – factsheets en guides

[!\[\]\(339a16584d5da0f0a3ca4e9ec17bf6a1_img.jpg\) Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#) (augustus 2021)

Energiemarkt

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-290/20 – Latvijas Gāze – Letland – ECLI:EU:C:2022:119 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Interne markt voor aardgas – Aardgastransmissie- en aardgasdistributiesysteem – Mogelijkheid om eindklanten rechtstreeks op aardgastransmissiesystemen aan te sluiten

Richtlijn 2009/73/EG. Is het om een goed werkende interne markt te waarborgen die het mogelijk maakt om aardgas onder gelijke voorwaarden zonder discriminatie te verkopen en derden economisch redelijke en daadwerkelijke toegang tot het aardgasnet garandeert, noodzakelijk dat de lidstaten een wettelijke regeling vaststellen volgens welke eindafnemers kunnen kiezen op welk systeem – een transmissie- of een distributiesysteem – zij zich willen aansluiten? Kunnen uitsluitend niet-huishoudelijke afnemers zich aansluiten op het aardgastransmissiesysteem? Is richtlijn 2009/73/EG verenigbaar met een nationale regeling volgens welke eindafnemers zich op het transmissienet kunnen aansluiten?

Hof: Artikel 23 en artikel 32, lid 1, van richtlijn 2009/73/EG moeten aldus worden uitgelegd dat uit deze bepalingen niet volgt dat de lidstaten verplicht zijn om een wettelijke regeling vast te stellen volgens welke, enerzijds, eindafnemers kunnen kiezen om te worden aangesloten op het aardgastransmissie- of op het aardgasdistributiesysteem en, anderzijds, de betrokken systeembeheerder verplicht is hun toegang tot dat systeem te verlenen.

Artikel 23 van richtlijn 2009/73 moet aldus worden uitgelegd dat het de lidstaten niet verplicht een wettelijke regeling vast te stellen volgens welke uitsluitend industriële afnemers zich kunnen aansluiten op het aardgastransmissiesysteem.

Artikel 2, punt 3, en artikel 23 van richtlijn 2009/73 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een wettelijke regeling van een lidstaat volgens welke de transmissie van aardgas het rechtstreekse transport van aardgas naar het systeem voor de levering van aardgas aan de eindafnemer omvat.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 31 januari 2022 (ECER 21.2.2022) – [C-5/22](#) – [Green Network](#)

Elektriciteitsmarkt – Regulerende instantie - Leveranciers

Richtlijn 2009/72/EG. Verzoekster heeft hoger beroep ingesteld tegen een uitspraak van de rechter in eerste aanleg tot verwerping van het beroep tegen een besluit tot oplegging van een bestuurlijke boete door de regulerende instantie van de Italiaanse elektriciteitsmarkt.

De vraag is onder andere of onder richtlijn 2009/72/EG ook de prescriptieve bevoegdheid valt die de regulerende instantie voor de Italiaanse elektriciteitsmarkt heeft uitgeoefend jegens in de energiesector werkzame vennootschappen, waarmee die vennootschappen is opgedragen om aan afnemers het bedrag terug te betalen dat zij hebben betaald voor kosten voor administratief beheer overeenkomstig een contractueel beding met betrekking waartoe die instantie een sanctie heeft opgelegd.

CONSULTATIE

- EU-strategie voor zonne-energie, Feedback- en raadplegingsperiode 18 Januari 2022 - 12 April 2022 ([EC](#))
- Projecten op het gebied van hernieuwbare energie – vergunningsprocedures en stroomafnameovereenkomsten, Feedback- en raadplegingsperiode 18 Januari 2022 - 12 April 2022 ([EC](#))

OVERIG

- Energy Lessons from the Ukraine Crisis ([EJILtalk](#))
- Timmermans: EC-voorstel met alternatieven voor Russisch gas ([Europa-nu](#))
- Activiteiten in de gas- en kernenergiesector kunnen volgens de Commissie als ecologisch duurzame economische activiteiten worden aangemerkt ([ECER](#))

De EU-taxonomie stelt particuliere investeerders in staat om hun investeringen te heroriënteren naar ecologisch duurzame economische activiteiten en bedrijven. Gas en kernenergie kunnen onder die EU-taxonomie van ecologisch duurzame economische activiteiten vallen. Een nieuwe gedelegeerde verordening van de Commissie voorziet in criteria om activiteiten in de gas en kernenergiesector te kunnen aanmerken als ecologisch duurzame economische activiteiten.

Erfrecht en erfbelasting

PREDUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 2 september 2021 (ECER 6.1.22) - [C-670/21 – B.A.](#)

Erfbelasting – In derde land gelegen bebouwd perceel dat wordt verhuurd – Verschil met in EU lidstaat gelegen perceel

Richtlijn 88/361/EEG. Artikelen 63, 64 en 65 VWEU. De vraag is of artikel 63, lid 1, en de artikelen 64 en 65 VWEU in de weg staan aan een nationale regeling van een lidstaat over de heffing van erfbelasting die met betrekking tot de berekening van de erfbelasting bepaalt dat een tot het privévermogen behorend bebouwd perceel dat in een derde land is gelegen en voor woondoeleinden wordt verhuurd, wordt gewaardeerd tegen de volledige waarde ervan, terwijl een perceel dat in een lidstaat van de EU is gelegen bij de berekening van de erfbelasting slechts voor 90 % van de waarde ervan in aanmerking wordt genomen

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST - 8 februari 2022 – Plazzi t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [44101/18](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD004410118](#)

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op een eerlijk proces](#)

EHRM – ARREST - 8 februari 2022 – Roth t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [69444/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD006944417](#)

Zie verwijzing onder: [Procesrecht en recht op een eerlijk proces](#)

EHRM – ARREST – 8 februari 2022 – Q. en R. t. Slovenië – [persbericht](#) – [arrest](#) – [19938/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD001993820](#)

Familieleven en eerlijk proces - Lange duur procedure over pleegzorg van kleinkinderen niet gerechtvaardigd vanwege coronamaatregelen

Artikel 8 EVRM. De kleinkinderen van klagers konden niet meer door hun ouders worden verzorgd, omdat hun moeder was vermoord en hun vader voor die moord werd vervolgd. Deze kinderen, toen 3 en 5 jaar oud, verbleven na het overlijden van hun moeder bij de klagers. Na enkele maanden werden de kinderen geplaatst in een pleeggezin in een andere regio. De eerste klager (grootmoeder) had verzocht om zelf de pleegzorg voor de kinderen op zich te nemen. De zaak is nu, na bijna zes jaar, nog steeds aanhangig bij de nationale rechter in eerste aanleg na terugwijzing door het Constitutioneel Hof.

EHRM: De complexiteit van de zaak, waarin de nationale rechter deskundig advies nodig had, en de vertragende werking die coronamaatregelen hadden, zijn onvoldoende rechtvaardiging voor de lange duur. Als de zaak als urgent was aangemerkt, had het gedurende de coronabeperkingen behandeld kunnen worden. Gelet op het beperkte contact tussen klager en haar kleinkinderen en het grote belang voor de klager en het effect van het verstrijken van tijd op de relatie met de kleinkinderen, had de zaak de bijzondere aandacht van de autoriteiten moeten krijgen. Schending van artikel 6 EVRM.

De nationale rechter had de rapportage van een deskundige gelezen en de klagers hadden kunnen reageren op diens rapportage, maar de deskundige was niet ter zitting gehoord vanwege dienst beperkte expertise. De weigering om de deskundige te horen was niet onredelijk. Er is evenmin reden om de beslissing in twijfel te trekken dat de kinderen niet werden gehoord, omdat de kinderpsychiater had gesteld dat de kinderen destijds niet in staat waren hun eigen mening te vormen over het onderwerp. Daarnaast hebben klagers niet naar voren gebracht hoe het gestelde gebrek aan vertegenwoordiging van de kinderen klagers' positie in de procedure heeft beïnvloed. Geen schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 8 februari 2022 - Jivan t Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) - [62250/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD006225019](#)

 Le droit à la dignité des personnes âgées dépendantes ([libertés chéries](#))

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-522/20 – O.E. – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2022:87](#) – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Echtscheidingsverzoek – Verschil in verblijfsduur die vereist is om de bevoegde rechter te bepalen – Discriminatie op grond van nationaliteit

Artikel 18 VWEU. Verordening (EG) nr. 2201/2003. Het Hof oordeelt dat de verblijfsduur die vereist is opdat de gerechten van een lidstaat hun rechtsmacht kunnen uitoefenen om een

verzoek tot echtscheiding te behandelen en te beoordelen, kan variëren naargelang de nationaliteit van de verzoeker. Aangezien de nationaliteit van de betrokken lidstaat helpt om een daadwerkelijke band met die staat vast te stellen, is het niet kennelijk ongepast om in dergelijke omstandigheden een minimumperiode van gewone verblijfplaats op het nationale grondgebied van zes maanden in plaats van één jaar te eisen.

Hof: Het in artikel 18 VWEU verankerde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit verzet zich er niet tegen dat voor de bevoegdheid van de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft, zoals deze is geregeld in artikel 3, lid 1, onder a), zesde streepje, van verordening (EG) nr. 2201/2003, een minimumduur van het verblijf van de verzoeker onmiddellijk voorafgaand aan de indiening van zijn verzoek wordt vereist die zes maanden korter is dan die waarin is voorzien in artikel 3, lid 1, onder a), vijfde streepje, van die verordening, op grond dat de betrokkene onderdaan van deze lidstaat is.

- ECJ, judgment of 10 February 2022, Case 522/20 – OE ./. VY, on the validity of the connecting factor „nationality“ in the Brussels IIbis Regulation (2201/2003) in light of Article 18 TFEU. ([conflict of laws](#))

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-483/20 – Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen – België – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:103 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Internationale bescherming - Familieleven

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

EHRM - factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#) (december 2021)
- [Gestational surrogacy](#) (december 2021)
- [International child abductions](#) (november 2021)
- [Parental rights](#) (januari 2022) ^{new}
- [Protection of minors](#) (januari 2022) ^{new}
- [Reproductive rights](#) (juli 2021)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#) (augustus 2021)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#) (augustus 2021)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

GERECHT EU – ARREST – 2 februari 2022 – zaak T-27/19 – Pilatus Bank en Pilatus Holding/ BCE – ECLI:EU:T:2022:46 – [arrest](#)

Prudentieel toezicht op kredietinstellingen – Specifieke toezichttaken ECB - Intrekking vergunning van een kredietinstelling

Verordening nr. 1024/2013. Artikel 41 Handvest EU. Het betreft een verzoek krachtens artikel 263 VWEU dat strekt tot nietigverklaring van het besluit van de ECB van 2 november 2018 waarbij de vergunning tot het uitoefenen van de werkzaamheden van een kredietinstelling van Pilatus bank wordt ingetrokken. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 8 december 2021 (ECER 9.2.2022) – C-772/21 – Brink's Lithuania

Eurobankbiljetten – Minimumnormen – Geautomatiseerde controle - Tolerantieniveau

Besluit ECB/2010/14. Verordening (EG) nr. 1338/2001. Het hoofdgeding betreft een geschil tussen verzoekster en de Bank van Litouwen en heeft betrekking op het besluit van 28 februari 2019, van de Bank van Litouwen, waarin verzoekster wordt gelast een einde te maken aan een inbreuk, dat wil zeggen ervoor te zorgen dat het tolerantieniveau voor geschiktheid bij geautomatiseerde controle van eurobankbiljetten die met behulp van de door verzoekster gebruikte bankbiljettersortermachines opnieuw in omloop moeten worden gebracht, het door de ECB vastgestelde tolerantieniveau van 5 % niet overschrijdt.

De vraag is onder andere of de in artikel 6, lid 2, van besluit ECB/2010/14 genoemde minimumnormen in acht moeten worden genomen door een geldverwerker die geautomatiseerde geschiktheidscontroles van eurobankbiljetten uitvoert.

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 4/2022 Beleggingsfondsen: maatregelen van de EU hebben nog geen echte interne markt gecreëerd waar beleggers baat bij hebben 2022/C 85/05, PB C 85 van 22.2.2022

REGELGEVING EU

- BNC Fiche: Herziening verordening en richtlijn markten voor financiële instrumenten (Kamerstuk 22112, nr. 3264)
- BNC Fiche: Verordening centraal Europees toegangspunt publieke informatie financiële diensten (Kamerstuk 22112, nr. 3265)
- BNC Fiche: Herziening richtlijn AIFMD en richtlijn UCITS met betrekking tot uitbesteding, liquiditeitsmanagement-instrumenten, toezichtrapportages, bewaarders en schuldfondsen (Kamerstuk 22112, nr. 3266)

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-283/20 – EULEX-KOSOVO – België – ECLI:EU:C:2022:126 – conclusie – arrest

Eulex Kosovo – Personeel – Vordering wegens niet verlenging arbeidscontracten bij welke instantie?

Gemeenschappelijk optreden 2008/124/GBVB. De onderhavige zaak speelt in het kader van vorderingen die door voormalige en huidige internationale personeelsleden van Eulex Kosovo zijn ingesteld, onder andere op grond dat hun arbeidsovereenkomsten niet zijn verlengd en hun taken in de nasleep van de reorganisatie van die missie zijn heringedeeld. Eulex Kosovo is een internationale missie van de EU binnen het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB). Tot het personeel ervan behoren ook personen uit de categorie internationaal personeel, waarmee onderdanen van de EU en derde landen worden bedoeld die op contractbasis werkzaam zijn. Het hoofd van de missie is een persoon die voor een bepaalde termijn door de Raad wordt benoemd om het personeel van die missie aan te sturen en om in het missiegebied waarvoor hij verantwoordelijk is te zorgen voor coördinatie met andere Unieactoren.

Het probleem in de onderhavige zaak vloeit voort uit het feit dat het geschil in het hoofdgeding betrekking heeft op de periode vóór de wijziging van gemeenschappelijk optreden 2008/124 bij besluit 2014/349, waarbij Eulex Kosovo de bevoegdheid is toegekend om contracten te sluiten, personeel in dienst te nemen en in rechte op te treden, en het derhalve arbeidsovereenkomsten betreft die met het hoofd van de missie in zijn eigen naam zijn gesloten. De centrale vraag bij het

Hof is dan ook of het hoofd van de missie op basis van de relevante bepalingen van gemeenschappelijk optreden 2008/124 in de betreffende periode als de werkgever van het bij Eulex Kosovo werkzame internationale personeel kan worden beschouwd, dan wel of een andere entiteit voor wier rekening het hoofd van de missie optrad, zoals de missie Eulex Kosovo zelf of een of meer van de instellingen en organen van de Unie, te weten de Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden (hierna: „EDEO”), als zodanig dient te worden beschouwd. In het hoofdgeding dient dit onderscheid te worden gemaakt, zodat kan worden bepaald tegen welke verweerder de vorderingen moeten worden ingesteld.

Hof: Artikel 16, lid 5, van gemeenschappelijk optreden 2008/124/GBVB moet aldus worden uitgelegd dat de in artikel 1 van dat gemeenschappelijk optreden bedoelde rechtsstaatmissie in Kosovo, genaamd „Eulex Kosovo”, met ingang van 15 juni 2014 wordt aangewezen als verantwoordelijke en bijgevolg als verwerende partij in elke rechtsvordering betreffende de gevolgen van de uitvoering van de aan haar toevertrouwde missie, en dit ongeacht of de feiten die aan een dergelijke rechtsvordering ten grondslag liggen, zich hebben voorgedaan vóór 12 juni 2014, de datum van inwerkingtreding van besluit 2014/349.

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk - 30 december 2022 (ECER 24.2.22) - C-20/22 - Les Entreprises du Médicament

Plafondprijs geneesmiddelen - Prijsblokkering?

Richtlijn 89/105/EEG. Moet richtlijn 89/105 aldus worden uitgelegd dat de uitdrukking „prijsblokkering voor geneesmiddelen of bepaalde categorieën geneesmiddelen” van toepassing is op een maatregel die tot doel heeft de prijzen van geneesmiddelen te controleren, maar slechts betrekking heeft op bepaalde individuele geneesmiddelen en niet bedoeld is om te worden toegepast op alle geneesmiddelen?

REGELGEVING EU

Nederlandse inbreng openbare raadpleging herziening EU basiswetgeving voor geneesmiddelen (Kamerstuk 22112, nr. 3283)

LITERATUUR

R. van den Hoven van Genderen, eHealth en AI, een doos van Pandora voor privacy?, in: Computerrecht 2022/2

Godsdienstvrijheid

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Hijabs in the French courts (law&religion)
- Les "hijabeuses" devant le juge des référés (libertés chéries)
- Article 9 and the COVID-19 lockdown in England: *Hussain* again (law&religion)

NOOT – bij EHRM 10 december 2021, Abdi Ibrahim t. Noorwegen

Adoption, religious upbringing and Article 9 ECHR: *Abdi Ibrahim* (law&religion)

EHRM – factsheets en guides

- 🔗 [Conscientious objection](#) (oktober 2021)
- 🔗 [Freedom of religion](#) (oktober 2019)
- 🔗 [Religious symbols and clothing](#) (december 2021)
- 🔗 [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#) (december 2021)

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

EHRM – INBREUKPROCEDURE – 23 februari 2022 - Kavala t. Turkije – [persbericht](#)

Niet naleving arrest EHRM - Inbreukprocedure

Het EHRM wordt verzocht vast te stellen of Turkije heeft geweigerd gevolg te geven aan zijn uitspraak in de zaak Kavala t. Turkije (nr. 28749/18), die betrekking heeft op de heer Kavala, een zakenman en mensenrechtenverdediger die momenteel in de gevangenis zit. Het is de tweede keer dat het Hof de inbreukprocedure toepast. De procedure is in 2010 ingevoerd in het EVRM en stelt het Comité van Ministers, dat krachtens het Verdrag verantwoordelijk is voor het toezicht op de tenuitvoerlegging van de uitspraken van het Hof, in staat om na te gaan of een land heeft geweigerd zich te houden aan een definitief oordeel van het Hof.

In het arrest van 10 december 2019 heeft het Hof een schending vastgesteld van de artikelen 5 (recht op vrijheid en veiligheid) en 18 (beperking van het gebruik van beperkingen van rechten) EVRM. Het oordeelde dat "de autoriteiten niet hebben kunnen aantonen dat de voorlopige hechtenis van klager was gerechtvaardigd door redelijke vermoedens op basis van een objectieve beoordeling van de hem ten laste gelegde feiten". Op grond van artikel 46 (bindend vermogen en tenuitvoerlegging van vonnissen) van het verdrag heeft het de regering ook verzocht "alle noodzakelijke maatregelen te nemen om een einde te maken aan de detentie van de heer Kavala en zijn onmiddellijke vrijlating te verzekeren". Na de uitspraak van het Hof heeft de Turkse rechter op 18 februari 2020 de heer Kavala vrijgesproken van poging tot omverwerping van de regering en zijn voorlopige vrijlating bevolen. Op dezelfde dag echter is de heer Kavala in politiehechtenis genomen op basis van een aanhoudingsbevel dat tegen hem was uitgevaardigd door de openbare aanklager van Istanbul op beschuldiging van poging tot omverwerping van de regering. Daarnaast is hij op 9 maart 2020 in voorlopige hechtenis geplaatst op beschuldiging van militaire en politieke spionage. Sindsdien zit hij vast in de Silivri-gevangenis.

Het Comité van Ministers is de inbreukprocedure gestart. Dit verzoek is op 22 februari door het EHRM ontvangen.

Het Comité moet eerst het betrokken land in gebreke stellen, wat het in dit geval deed in december 2021 met resolutie CM/ResDH (2021) 432). Het EHRM zal de kwestie behandelen in de Grote Kamer.

- 📌 Ukraine, the Suspension of Russia in the CoE, and Infringement Proceedings in Turkish Kavala Case ([ECHR blog](#))

For only the second time in history, the Committee of Ministers, in its supervisory function re the execution of judgments of the European Court initiated an infringement procedure under Article 46, para. 4 ECHR. The situation relates to the case of the imprisoned businessman and human rights defender Mehmet Osman Kavala.

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-262/20 – Glavna direktsia „Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto“ – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2022:117](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Arbeidstijd - Nachtarbeid – Verschil private en publieke sector

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

LITERATUUR

- Elif Erken, 'Non-Governmental Organisations and National Human Rights Institutions monitoring the execution of Strasbourg Judgments: An Empirical Perspective on Rule 9 Communications', *Human Rights Law Review*, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 724–751 ([ECHR blog](#))
- Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', *Human Rights Law Review*, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785. ([ECHR blog](#))

OVERIG

- Poll: Best and Worst ECtHR Judgment and Best Separate Opinion of 2021. ([strasbourgobservers](#))
- The Court in 2021: (worrying) facts and figures ([ECHR blog](#))
- Europese Commissie presenteert wetgevingsvoorstel op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen ([ECER](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – right to an effective remedy](#) (augustus 2021)
- [Guide on Article 1 ECHR - obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#) (augustus 2021)
- [Guide on Article 46 ECHR - binding force and execution of judgments](#) (augustus 2021)

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en anti-dumping

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-226/20 P – Eurofer / Commissie – ECLI:EU:C:2022:122 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Invoer van warmgewalste platte producten van ijzer, van niet-gelegeerd staal of van ander gelegeerd staal – Beëindiging van de procedure met betrekking tot de invoer uit Servië - 1% drempel

Verordening (EU) 2016/1036. Kan de Europese Commissie in een antidumpingonderzoek de invoer in de Europese Unie uit een bepaald land als „verwaarloosbaar” beschouwen indien deze invoer een marktaandeel van 1,04 % vertegenwoordigt en dus net boven de 1 %-drempel ligt? Kan de Europese Commissie in deze omstandigheden beslissen om de gevolgen van de invoer uit dat land niet cumulatief te beoordelen met de invoer uit de andere landen die aan het antidumpingonderzoek wordt onderworpen, en derhalve beslissen om het onderzoek met betrekking tot de invoer uit dat land te beëindigen? De zaak heeft betrekking op een hogere voorziening waarmee Eurofer verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht waarbij het beroep van Eurofer tot gedeeltelijke nietigverklaring van uitvoeringsverordening (EU) 2017/1795 is verworpen. Met deze uitvoeringsverordening had de Commissie het antidumpingonderzoek met betrekking tot de invoer in de Europese Unie van bepaalde warmgewalste platte producten van ijzer, van niet-gelegeerd staal of van ander gelegeerd staal uit Servië beëindigd. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

OVERIG

Verslag over de Europese strategische afhankelijkheden van derde landen toont zowel zwakke punten als verbeteringen ([ECER](#))

Huiselijk geweld

EHRM – ARREST – 10 februari 2022 - A. en B. t. Georgië – persbericht – arrest - 73975/16 - ECLI:CE:ECHR:2022:0210JUD007397516

Passiviteit ten aanzien van huiselijk geweld leidt tot schending EVRM

Artikel 2 EVRM. Artikel 14 EVRM. Klagers zijn Georgische onderdanen en de moeder en zoon van C, die destijds is vermoord door haar partner, een politieagent. C rapporteerde in de loop van de jaren talrijke incidenten van huiselijk geweld door haar partner. Klagers klagen over het falen van de betrokken autoriteiten om C te beschermen tegen het huiselijk geweld, dan wel haar leven te redden en om een effectief onderzoek in te stellen.

Het Hof is van oordeel dat sprake is van een schending van de procedurele verplichtingen van de staat gelet op artikel 2 in samenhang met artikel 14 EVRM. Het feit dat de vermeende dader zelf lid was van de rechtshandhaving had moeten leiden tot de noodzaak van een goed onderzoek naar het handelen van de betrokken autoriteiten op de meldingen van huiselijk geweld. Ook was er bij de strafrechtelijke vervolging van de dader geen onderzoek gedaan naar de mogelijke rol van discriminatie op grond van geslacht. In de civiele procedure is daarnaast door de nationale rechter niet onderzocht of de tolerantie van gevallen van huiselijk geweld mogelijk afhankelijk was van gendervooroordelen. Evenmin was de vraag of er aanwijzingen waren dat de betrokken wetshandhavers instemden met, of medeplichtig waren aan de gender gerelateerde misstanden die door hun collega werden begaan, beantwoord. De staat heeft dus niet voldaan aan zijn procedurele verplichtingen.

Ten aanzien van het inhoudelijke aspect is het Hof van oordeel dat er sprake was van een langdurige situatie van huiselijk geweld, waarbij er geen twijfel kon bestaan over de onmiddellijkheid van het gevaar voor het slachtoffer. De politie kende de aard van de situatie, maar heeft niet de vereiste speciale zorgvuldigheid betracht. Ook, volgens het nationale wettelijke kader mogelijke, tijdelijke beperkende maatregelen werden niet ingezet. De inactiviteit van de nationale autoriteiten is nog zorgwekkender gelet op het feit dat de dader zelf politieagent was en dat bekend was dat hij attributen van zijn officiële functie gebruikte om het misbruik te plegen. Bovendien werd de dader zelfs toegestaan om deel te nemen aan het verhoor van het slachtoffer. Naar het oordeel van het Hof hebben de nationale autoriteiten het gender gerelateerde geweld niet kunnen voorkomen en het falen zelfs verergerd door hun passieve houding. Dit leidt tot een schending van het EVRM.

NOOT – bij HvJ 2 september 2021, C-930/19 (X)

G.G. Lodder, Voortgezet verblijf na huiselijk geweld: is het stellen van het voldoen aan materiële voorwaarden voor voortgezet verblijf van derdelander echtgenoot van Unieburger in een gaststaat discriminatie ten opzichte van derdelander echtgenoot van derdelander, in: [AB 2022/52](#)

OVERIG

Mobilising police officers against domestic violence ([FRA](#))

IE - Intellectuele eigendom

GERECHT EU – ARREST – 23 februari 2022 – zaak T-806/19 – Govern d'Andorra/EUIPO – ECLI:EU:T:2022:87 – persbericht – arrest

Uniebeeldmerk ANDORRA

Verordening (EG) nr. 207/2009 [thans verordening (EU) 2017/1001]. Het Gerecht bevestigt dat het beeldteken ANDORRA niet voor meerdere waren en diensten als Uniemerk kan worden ingeschreven. Het merk is beschrijvend en het relevante publiek zal het waarschijnlijk opvatten als een aanduiding van de herkomst van de betrokken waren en diensten. Het Gerecht verworpt het beroep.

 ANDORRA is beschrijvend voor een beeldmerk. ([Boek9.nl](#))

GERECHT EU – ARREST – 23 februari 2022 – zaak T-198/21 – Ancor Group/EUIPO - Cody's Drinks International – ECLI:EU:T:2022:83 – arrest

Uniewoordmerk CODE-X - Ouder nationaal woord- en beeldmerk Cody's – Ouder internationaal beeldmerk Cody's – Relatieve weigeringsgrond – Geen verwarringsgevaar

Verordening (EU) 2017/1001. Het betreft een beroep tegen de beslissing van het EUIPO van 4 februari 2021 (zaak R 208/2020-5) inzake een oppositieprocedure tussen Cody's Drinks International en Ancor Group,

Gerecht: De beslissing van het EUIPO van 4 februari 2021 (zaak R 208/2020-5) wordt vernietigd. De door Cody's Drinks International GmbH ingestelde oppositie wordt afgewezen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 16 december 2021 (ECER 10.2.2022) – C-832/21 – Beverage City Polska

Inbreuk op Uniemerken – Levering – Nauwe band

Samenvatting onder: IPR

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 2 februari 2022 - ECLI:NL:RBAMS:2022:328

Auteursrechten dagboek Anne Frank

Kort geding. Het Anne Frank Fonds is in 1963 opgericht door Otto Frank, de vader van Anne Frank. Het Fonds is een non-profitorganisatie met als doelstelling een sociale en culturele rol te spelen in de geest van Anne Frank. In 1980 is Otto Frank overleden. Bij testament heeft hij het Fonds tot zijn enige erfgenaam benoemd. Hierdoor is het Fonds rechthebbende geworden op alle aan Otto Frank toekomende auteursrechten op de werken van Anne Frank. De fysieke werken van Anne Frank zijn door Otto Frank nagelaten aan het toenmalige Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (later genaamd het NIOD), thans onderdeel van de KNAW.

De Stichting is in 1957 opgericht. De Stichting heeft als doelstelling onder meer het in stand houden van het pand aan de Prinsengracht 263 te Amsterdam (het Anne Frank Huis), alsmede het uitdragen van de idealen, aan de wereld nagelaten in het dagboek van Anne Frank. Het NIOD heeft de fysieke dagboeken van Anne Frank in bruikleen gegeven aan de Stichting.

Het Fonds vordert o.a. gedaagden te bevelen om de inbreuk op de auteursrechten van het Fonds op het dagboek van Anne Frank te staken en gestaakt te houden.

De conclusie is dat alle vorderingen van het Fonds worden afgewezen. De Anne Frank Stichting maakt volgens de rechtbank geen inbreuk op het auteursrecht dat het Anne Frank Fonds in

Nederland heeft op de werken van Anne Frank. Dit met name omdat de website die zij beheert en waarop teksten zijn geplaatst in Nederland niet is te zien door middel van geo-blocking.

- Dutch court rejects copyright infringement claim on Anne Frank's works due to geoblocking ([IPKat](#))

LITERATUUR

T. van Gerven, Grensoverschrijdende inbreuken op morele auteursrechten: welke rechter is bevoegd?, in: [SEW 2022/2](#)

CONSULTATIE

Intellectuele eigendom – nieuw kader voor standaard-essentiële octrooien, Feedback- en raadplegingsperiode 14 Februari 2022 - 9 Mei 2022 ([EC](#))

Interstatelijke klachten

OVERIG

Naar de Europese rechter ([Advocatenblog](#))

Zevenenhalf jaar na het neerhalen van vlucht MH17 stonden Nederland en Rusland eind januari eindelijk tegenover elkaar bij het EHRM.

Institutioneel

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 3 februari 2022 – gevoegde zaken C-65/21 P, C-73/21 P, C-74/21 P en C-75/21 P – SGL Carbon/Commissie, Química del Nalón/Commissie, Deza/Commissie en Bilbaína de Alquitranes/Commissie – ECLI:EU:C:2022:78 – [conclusie](#)

Niet-contractuele aansprakelijkheid EU - Rechten particulieren – Indelingsfout Europese Commissie - Zorgvuldigheidsplicht

Verordening (EG) nr. 1272/2008. Artikel 41 Handvest EU. Is de op de instellingen en organen van de EU rustende zorgvuldigheidsplicht, opgevat als de verplichting voor hen om bij de uitoefening van hun bevoegdheden alle relevante gegevens in aanmerking te nemen, een rechtsregel die aan particulieren rechten toekent en waarvan de schending aanleiding kan geven tot niet-contractuele aansprakelijkheid van de Unie? Dat is de principiële vraag die het Hof moet beantwoorden bij het onderzoek van het middel dat rekwirantes hebben aangevoerd in hun hogere voorzieningen tegen vier arresten van het Gerecht. Het Gerecht heeft bij die bestreden arresten de beroepen tot schadevergoeding verworpen van een aantal fabrikanten van pek, koolteer, hoge temperatuur die stelden dat zij schade hadden geleden als gevolg van de onjuiste indeling van die stof als gevaarlijk voor het aquatisch milieu. Aangezien het Gerecht en het Hof in eerdere arresten hebben vastgesteld dat die indeling het gevolg was van een kennelijke beoordelingsfout van de Europese Commissie, is niet in het geding dat de handeling die tot de gestelde schade heeft geleid, onrechtmatig is. Niettemin is de onrechtmatigheid van een handeling op zichzelf niet voldoende om de Unie niet-contractueel aansprakelijk te kunnen stellen. Een van de voorwaarden voor de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Unie is met name dat de schade het gevolg moet zijn van de schending van een regel die aan particulieren rechten toekent. In casu rijst dus de vraag of de verplichting voor de instanties van de Unie om bij de uitoefening van hun bevoegdheden alle relevante gegevens in aanmerking te nemen, een dergelijke regel vormt.

A-G geeft het Hof in overweging: Gelet op al het voorgaande geef ik het Hof in overweging het eerste onderdeel van het vierde middel van de hogere voorzieningen af te wijzen.

IPR

EHRM – ARREST - 8 februari 2022 – Plazzi t. Zwitserland – persbericht – arrest – 44101/18 - ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD004410118

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op een eerlijk proces

EHRM – ARREST - 8 februari 2022 – Roth t. Zwitserland – persbericht – arrest – 69444/17 - ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD006944417

Verwijzing zie onder: Procesrecht en recht op een eerlijk proces

HvJ – ARREST – 3 februari 2022 – zaak C-20/21 – LOT Polish Airlines – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:71 – geen conclusie – arrest

Luchtvaartclaim – IPR – Vlucht Polen naar Malediven met tussenstop in Duitsland – Bevoegdheid Duitse rechter?

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verordening (EG) nr. 261/2004. Verzoekers in het hoofdgeding hebben bij Lufthansa middels één enkele boeking een vlucht geboekt van Warschau (Polen) naar Malé (Malediven) met een overstap in Frankfurt am Main (Duitsland).

Het eerste segment van deze vlucht, tussen Warschau en Frankfurt am Main, werd uitgevoerd door LOT Polish Airlines. Doordat deze vlucht te laat was gestart, zijn verzoekers in het hoofdgeding te laat aangekomen in Frankfurt am Main en hebben zij de aansluitende vlucht naar Malé, die door Lufthansa werd verzorgd, gemist. Zij bereikten hun eindbestemming Malé met een vertraging van meer dan 4 uur.

Verzoekers in het hoofdgeding hebben bij de Duitse rechter een luchtvaartclaim ingediend op grond van verordening nr. 261/2004. De Duitse rechter heeft deze vordering niet-ontvankelijk verklaard op grond dat hij, gelet op de bepalingen van verordening nr. 1215/2012, zoals uitgelegd door het Hof, niet bevoegd was om kennis te nemen van het geschil, aangezien noch de plaats van vertrek, noch de plaats van aankomst van de vlucht, zoals vastgelegd in de betrokken vervoersovereenkomst, in zijn rechtsgebied was gelegen.

Hof: Artikel 7, punt 1, onder b), tweede streepje, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer – in het geval van een vlucht waarvoor één enkele, voor de gehele reis bevestigde boeking is gemaakt en die is opgesplitst in twee of meer vluchtsegmenten die door verschillende luchtvaartmaatschappijen worden verzorgd – een op grond van verordening (EG) nr. 261/2004 ingestelde vordering tot compensatie alleen is gebaseerd op een door een laat vertrek veroorzaakte vertraging tijdens het eerste vluchtsegment en is gericht tegen de met dit eerste vluchtsegment belaste luchtvaartmaatschappij, de plaats van aankomst van deze eerste vlucht niet kan worden aangemerkt als „plaats van uitvoering” in de zin van die bepaling.

- B** Place of performance for multi-leg journeys - CJEU in LOT Polish Airlines (C-20/21) (ECLB)
- B** LOT. Place of performance under Article 7(1)a in case of multicarrier flights. The CJEU dismisses landing place of first leg of multileg flight as forum contractus. (GAVL)

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-522/20 – O.E. – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:87 – persbericht – geen conclusie – arrest

Echtscheidingsverzoek – Verschil in verblijfsduur die vereist is om de bevoegde rechter te bepalen – Discriminatie op grond van nationaliteit

Samenvatting onder: Familieleven en familierecht

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-595/20 – ShareWood Switzerland – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:86 – geen conclusie – arrest

Toepasselijk recht – Zakelijk recht op onroerend goed of een huurovereenkomst voor onroerende goederen? – Bomen die zijn geplant om met winstoogmerk te worden gekapt

Verordening (EG) nr. 593/2008 (Rome I). Tussen januari 2012 en juni 2014 heeft U.E., een in Oostenrijk woonachtige consument, een raamovereenkomst gesloten met ShareWood, een bedrijf gevestigd in Zwitserland, en nog eens vier koopovereenkomsten voor de aankoop van teak- en balsabomen in Brazilië. Het verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen U.E. en ShareWood Switzerland en V.F. over hun verplichting om U.E. een geldsom te betalen op grond van een tussen deze partijen gesloten raamovereenkomst.

Hof: Artikel 6, lid 4, onder c), van Verordening (EG) nr. 593/2008 moet aldus worden uitgelegd dat een koopovereenkomst, met inbegrip van een huurovereenkomst en een serviceovereenkomst, met betrekking tot bomen die op gehuurde grond zijn geplant met als enig doel om met winstoogmerk te worden gekapt, geen 'overeenkomst met betrekking tot een zakelijk recht op onroerend goed of een huurovereenkomst van onroerend goed' vormt in de zin van die bepaling.

 No Harry, don't look at the light! The CJEU in Sharewood on Rome I's rei sitae exception to consumer protection. (GAVL)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 24 februari 2022 – zaak C-501/20 – M. P. A. – Spanje – ECLI:EU:C:2022:138 – conclusie

Echtscheiding EU arbeidscontractanten - Gewone verblijfplaats kinderen

Verordening (EG) nr. 2201/2003. Verordening (EG) nr. 4/2009. Artikel 47 Handvest EU. Algemeen beschouwd komt het tegenwoordig vaak voor dat een burger van een lidstaat om beroepsredenen in een andere lidstaat of derde land wordt gedetacheerd. Deze situatie wordt ingewikkeld wanneer de betrokken burger besluit te scheiden, en nog ingewikkelder wanneer het gerecht van een lidstaat waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, zijn internationale bevoegdheid moet bepalen, niet alleen met betrekking tot de ontbinding van het huwelijk en de ouderlijke verantwoordelijkheid voor de minderjarige kinderen, maar ook met betrekking tot de onderhoudsbijdrage voor deze kinderen en het gebruik van de gezinswoning in de derde staat. Dat is de situatie in de onderhavige zaak.

Deze vragen brengen het Hof ertoe zich allereerst te buigen over de uitlegging van de artikelen 3 en 8 van verordening nr. 2201/2003 en van artikel 3 van verordening nr. 4/2009, en dus over het begrip „gewone verblijfplaats”, met name wanneer de echtgenoten arbeidscontractanten van de EU zijn die hun functies uitoefenen in een derde staat, waar zij beweerdelijk de diplomatieke status genieten. Vervolgens zal het Hof zich moeten uitspreken over de residuele bevoegdheid inzake echtscheiding en ouderlijke verantwoordelijkheid wanneer de verweerder onderdaan is van een lidstaat, en zal het derhalve de onderlinge samenhang tussen de artikelen 6, 7 en 14 van verordening nr. 2201/2003 kunnen onderzoeken. Ten slotte zal het Hof de strekking van het forum necessitatis, bedoeld in artikel 7 van verordening nr. 4/2009, moeten verduidelijken voor de vaststelling van de onderhoudsbijdrage voor kinderen, alsook die van artikel 47 van het Handvest, met het oog op de uitlegging van deze bepalingen.

A-G geeft het Hof in overweging: De hoedanigheid van de echtgenoten als arbeidscontractant van de Europese Unie in een derde staat is geen belangrijke factor voor de vaststelling van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten, noch in de zin van de artikelen 3 en 8 van verordening (EG) nr. 2201/2003, noch in de zin van artikel 3 van verordening (EG) nr. 4/2009.

Voor de vaststelling van de gewone verblijfplaats van de kinderen in de zin van artikel 8 van verordening nr. 2201/2003 kunnen niet uitsluitend criteria als de nationaliteit van de moeder, het feit dat zij vóór haar huwelijk in een lidstaat verbleef, de nationaliteit van de minderjarige kinderen en hun geboorte in die lidstaat, in aanmerking worden genomen.

Indien het aangezochte gerecht zijn bevoegdheid voor het echtscheidingsverzoek niet kan baseren op de artikelen 3 tot en met 5 van verordening nr. 2201/2003, staat artikel 6 van diezelfde verordening in de weg aan de toepassing van de in artikel 7, lid 1, vastgelegde regels inzake residuele bevoegdheid, en kan de verweerder die onderdaan is van een lidstaat, bijgevolg alleen voor de gerechten van die lidstaat worden gedaagd.

Indien het aangezochte gerecht niet bevoegd is op grond van de artikelen 8 tot en met 13 van verordening nr. 2201/2003, is met betrekking tot de ouderlijke verantwoordelijkheid artikel 14 van die verordening van toepassing, ongeacht de gewone verblijfplaats van de kinderen en de nationaliteit van de verweerder.

Artikel 7 van verordening nr. 4/2009 moet aldus worden uitgelegd dat de noodbevoegdheid kan voortvloeien uit uitzonderlijke, zeer ernstige of dringende situaties op grond waarvan kan worden aangenomen dat redelijkerwijs geen procedure aanhangig kan worden gemaakt of gevoerd, of dat een procedure onmogelijk blijkt in een derde staat waarmee het geschil nauw verbonden is. Aan deze voorwaarden is met name voldaan wanneer het gerecht van de derde staat waarmee het geschil nauw verbonden is, weigert zijn bevoegdheid uit te oefenen of wanneer er sprake is van oneerlijke procedurele voorwaarden, wanneer het wegens onlusten of natuurrampen gevaarlijk is om naar bepaalde plaatsen te reizen en de normale werkzaamheden van de derde staat niet kunnen worden uitgeoefend, en ten slotte wanneer de toegang tot de rechter ten onrechte wordt belemmerd, met name wanneer juridische vertegenwoordiging buitensporig duur is, procedures buitensporig lang duren, er ernstige corruptieproblemen in het gerechtelijke systeem bestaan, of wanneer er zich tekortkomingen in verband met de fundamentele waarborgen van een eerlijk proces of structurele tekortkomingen voordoen. Partijen hoeven niet aan te tonen dat zij tevergeefs een procedure in die staat aanhangig hebben gemaakt of hebben getracht die aanhangig te maken.

De artikelen 7 en 14 van verordening nr. 2201/2003, die betrekking hebben op de subsidiaire bevoegdheden op het gebied van echtscheiding, scheiding van tafel en bed, nietigverklaring van het huwelijk en ouderlijke verantwoordelijkheid, alsook artikel 7 van verordening nr. 4/2009, betreffende het forum necessitatis inzake onderhoudsverplichtingen, moeten door het aangezochte gerecht in het licht van artikel 47 van het Handvest worden uitgelegd. De nationale regels inzake residuele bevoegdheid, daaronder begrepen die inzake het forum necessitatis, moeten in het licht van datzelfde artikel worden toegepast.

 Opinion of Advocate General Szpunar of 24 February 2022, Case C-501/20 – M P A v L C D N M T, on the concept of ‘habitual residence’ for Regulation (EC) No 2201/2003, Regulation (EC) No 4/2009, and the impact of Article 47 of the EU Charter on Fundamental Rights (conflict of laws)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 16 december 2021 (ECER 10.2.2022) – C-832/21 – Beverage City Polska

Inbreuk op Uniemerken – Levering – Nauwe band - Gelijktijdige behandeling

Verordening (EU) nr. 2017/1001. Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verzoekster is houder van verschillende Uniemerken met het woordelement „Vogue.”. Verweerders, gevestigd in Duitsland en Polen, maken volgens verzoekster inbreuk op haar Uniemerken en heeft tegen alle verweerders bij de Duitse rechter een vordering ingesteld die strekt tot staking van inbreuken in de gehele Unie en – later beperkt tot handelingen in Duitsland – tot overlegging van informatie,

tot het afleggen van rekening en verantwoording alsook tot vaststelling van de verplichting tot schadevergoeding.

De vraag is of er in de zin van verordening 1215/2012 sprake is van een „zo nauwe band” tussen de vorderingen dat een goede rechtsbedeling vraagt om hun gelijktijdige behandeling en berechting teneinde te vermijden, in het geval waarin in de procedure wegens inbreuk op een Uniemerk de band erin bestaat dat de in een lidstaat gevestigde verweerder de op een Uniemerk inbreuk makende goederen heeft geleverd aan een in een andere lidstaat gevestigde verweerder, wanneer de partijen enkel door de loutere leveringsrelatie met elkaar verbonden zijn.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Lithuania v Veolia. How the CJEU's ISDS judgments in Achmea, Komstroy etc revive interest in foreign public law limitations. ([GAVL](#))
- Soriano's successful appeal on the GDPR jurisdictional gateway confirms the potential for splintering of private GDPR enforcement. ([GAVL](#))

OVERIG

- Digitalisation of judicial cooperation: EU Commission's Proposal on Cross-Border Videoconferencing in Court Hearings ([conflict of laws](#))
- New Journal: "The Italian Review of International and Comparative Law" ([conflict of laws](#))

Kansspelen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 29 september 2022 (ECER 22.2.22) - [C-517/20 – O.L.](#)

Kansspelen – Concessie

Richtlijn 2014/24/EU. Het betreft een strafprocedure ingeleid tegen O.L., waarin hij ervan wordt beschuldigd in zijn hoedanigheid van eigenaar van een centrum voor datatransmissie (DTC) een georganiseerde activiteit van inzameling van weddenschappen voor rekening van een buitenlandse exploitant (de Oostenrijkse vennootschap Ulisse GmbH) te hebben uitgeoefend zonder de in Italië vereiste concessie en politievergunning te bezitten. De advocaat van O.L. heeft vrijspraak gevorderd, en aangevoerd dat de geldende nationale regeling inzake de verlening van concessies voor de uitoefening van spel- of weddenshapsactiviteiten mogelijk in strijd is met het Unierecht, zowel wat betreft de uit richtlijn 2014/24/EU voortvloeiende beginselen op het gebied van overheidsopdrachten, als wat betreft de vrijheid van vestiging, het vrij verkeer van diensten, de bescherming van de mededinging alsook het discriminatieverbod.

De vraag betreft o.a. of het Unierecht in de weg staat aan een nationale regeling die, als gevolg van een nationale bepaling of handeling met kracht van wet, leidt tot een verlenging van de oude concessies en van de andere rechten op inzameling die zijn verleend in het kader van eerdere aanbestedingen of als gevolg van regularisatie (zonder aanbesteding), waarvan de reguliere looptijd zou verstrijken in juni 2016.

Klokkenluiders

OVERIG

- Nederland ontvangt ingebrekestelling voor niet (tijdig) implementeren Klokkenluidersrichtlijn. ([BS-15-02-2022](#))
- Frans wetsvoorstel voor verdere bescherming klokkenluiders. ([BS-17-02-2022](#))
- De Wet bescherming klokkenluiders (Wbk) komt eraan. ([BS-17-02-2022](#))

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-564/20 – Minister for Agriculture Food and the Marine en Sea Fisheries Protection Authority – Ierland – ECLI:EU:C:2022:90 – geen conclusie – arrest

Gemeenschappelijk visserijbeleid – Langoustines – Mededeling aan de Europese Commissie - Methode voor verwerking en verificatie van gegevens

Verordening (EG) nr. 1224/2009. De zaak gaat over het besluit van de minister om de visserij op langoustine (*Nephrops norvegicus*) op de Porcupine Bank voor de westkust van Ierland te verbieden.

Hof: Artikel 33, lid 2, onder a), en artikel 34 van verordening (EG) nr. 1224/2009 moeten aldus worden uitgelegd dat de enige controleautoriteit van een lidstaat niet verplicht is de Commissie enkel in kennis te stellen van de gegevens die de kapiteins van vissersvaartuigen overeenkomstig de artikelen 14 en 15 van deze verordening hebben ingevuld in het visserijlogboek, maar voor de behandeling van die gegevens een redelijke en wetenschappelijk verantwoorde methode zoals de zogenoemde „doorgebrachte tijd-methode” mag gebruiken om zich ervan te vergewissen dat de vangstcijfers die zij aan de Commissie meedeelt, nauwkeurig zijn.

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 24 februari 2022 – zaak C-36/21 – Sense Visuele Communicatie en Handel – Nederland – CbB – ECLI:EU:C:2022:134 – conclusie

Jonge landbouwers – Onjuiste informatieverstrekking door bestuursorgaan- Vertrouwensbeginsel - Schadevergoeding

Verordening nr. 1307/2013. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft het Unierechtelijke vertrouwensbeginsel en de wijze waarop dat beginsel zich verhoudt tot datzelfde beginsel in het nationale recht. Het betreft een schadevordering die is ingesteld tegen het nationale bestuursorgaan dat is belast met de toepassing van de landbouwregeling van de Europese Unie in Nederland. In wezen wenst de verwijzende rechter te vernemen of het in de nationale rechtsorde erkende vertrouwensbeginsel kan worden ingeroepen om gestelde schade te vergoeden wanneer het analoge beginsel van het Unierecht niet kan worden ingeroepen.

Het verzoek heeft betrekking op de vordering tot vergoeding van de schade die Sense zou hebben geleden als gevolg van de onjuiste informatie die het Nederlandse bestuursorgaan heeft verstrekt over het begrip „jonge landbouwers” in artikel 50, lid 2, van verordening (EU) nr. 1307/2013.

A-G geeft het Hof in overweging: Het Unierecht staat er niet aan in de weg dat het in het nationale recht neergelegde vertrouwensbeginsel wordt toegepast in het kader van de vergoeding van gestelde schade die een verzoeker vordert van het nationale bestuursorgaan dat met de toepassing van de Unieregels is belast, wanneer datzelfde beginsel zoals het in de rechtsorde van de Unie geldt, niet kan worden ingeroepen omdat het een duidelijke bepaling van EU-recht betreft, op voorwaarde dat de door de verzoeker ingestelde vordering uitsluitend strekt tot vergoeding van de schade die het gevolg is van de door het nationale bestuursorgaan gegeven onjuiste toezeggingen, en niet tot het doen gelden van rechten op grond van de Unieregeling; en de schadevergoeding die eventueel wordt toegekend enkel uit de nationale begroting wordt betaald, en de toegekende schadevergoeding enkel de geleden schade dekt en de verzoeker geen economisch voordeel verleent dat in strijd is met het Unierecht.

GERECHT EU – ARREST – 9 februari 2022 – zaak T-740/18 – Taminco en Arysta LifeScience Great Britain / Commissie – ECLI:EU:T:2022:61 – [arrest](#)

Gewasbeschermingsmiddelen – Werkzame stof thiram – Geen verlenging van de goedkeuring – Rechten van de verdediging – Kennelijk onjuiste beoordeling – Bevoegdheid van EFSA

Samenvatting onder: [Milieu](#)

OVERIG

Brussel dreigt met hof als Nederland viscontrole niet verbetert ([Europa-nu](#))

LHBT-rechten

EHRM – ARREST – 17 februari 2022 – Y. t. Polen – [persbericht](#) – [arrest](#) – 74131/14 - ECLI:CE:ECHR:2022:0217JUD007413114

Geboortebewijs mag oorspronkelijk geslacht blijven vermelden – Vergelijking met adoptie.

Artikel 8 en 14 EVRM. Transgender man wil graag een nieuw geboortebewijs, aangezien daarop na aanpassing nog steeds het oorspronkelijke geslacht staat vermeld. Dit wordt in drie instanties afgewezen.

Ook het EHRM ziet geen schending van artikel 8, respect voor het privéleven en familielevens, of artikel 14, verbod van discriminatie, van het EVRM. Naar het oordeel van het Hof heeft klager niet aangetoond dat hij voldoende ernstige gevolgen van de vermelding heeft ondervonden. Het geboorteregister is maar zeer beperkt in te zien, en de geboorteakte hoeft maar zelden te worden overgelegd. Het register heeft een historisch karakter en verwijzing naar het geslacht dat bij de geboorte is toegewezen kan soms nodig zijn, in het algemeen belang, voor het bewijs van feiten in het verleden. De overheid heeft een redelijke belangenafweging gemaakt binnen haar ruime beoordelingsvrijheid.

Klager wijst erop dat in geval van (volledige) adoptie wél een nieuw geboortebewijs wordt afgegeven. Bij toestemming van de ouder(s) voor adoptie zonder vermelding van de adoptiefouder(s), volgt vermelding van deze(n) als ouders in een nieuw geboortebewijs. Voor het Hof is deze situatie echter onvoldoende vergelijkbaar. Het Hof oordeelt unaniem dat de klacht ontvankelijk is, maar er geen schending is geweest van artikel 8 noch van artikel 14 EVRM.

EHRM – factsheets en guides

- [Homosexuality: criminal aspects](#) (juni 2014)
- [Sexual orientation issues](#) (januari 2022) new

Luchtvaart

HvJ – ARREST – 3 februari 2022 – zaak C-20/21 – LOT Polish Airlines – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:71 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Luchtvaartclaim – IPR – Vlucht Polen naar Malediven met tussenstop in Duitsland – Bevoegde rechter

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-451/20 – Airhelp – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:123 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Luchtvaartclaim - Twee vluchtsegmenten – Alleen tussenlanding in de EU – Toepasselijkheid verordening?

Verordening (EG) nr. 261/2004. De zaak in het hoofdgeding biedt het Hof de gelegenheid om zich uit te spreken over de toepasselijkheid van verordening nr. 261/2004 op een vlucht met vertrek uit en eindbestemming in een derde land en met een rechtstreekse aansluiting in een lidstaat. Het Hof zal moeten vaststellen of de in deze verordening bepaalde compensatie voor twee vluchten die een vertrek- of aankomstpunt in een lidstaat hebben, wanneer zij afzonderlijk zijn geboekt, zich uitstrekt tot de vliegverbinding in haar geheel, wanneer deze twee vluchten via één enkele boeking zijn geboekt.

Het Hof wordt tevens verzocht om het begrip „daadwerkelijke aankomsttijd” te verduidelijken, wat de verplichtingen betreft van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert in het kader van een aanbod van een andere vlucht, en om vast te stellen of deze luchtvaartmaatschappij verantwoordelijk is voor de door een andere luchtvaartmaatschappij uitgevoerde andere vlucht, zodat een eventuele vertraging bij deze vlucht aan deze eerste luchtvaartmaatschappij moet worden toegerekend.

Hof: Artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat deze verordening niet van toepassing is op rechtstreeks aansluitende vluchten waarvoor één enkele boeking is verricht en die bestaan uit twee vluchtsegmenten die door een communautaire luchtvaartmaatschappij moeten worden uitgevoerd, wanneer zowel de luchthaven van vertrek van het eerste vluchtsegment als de luchthaven van aankomst van het tweede vluchtsegment in een derde land ligt en alleen de luchthaven van de tussenlanding op het grondgebied van een lidstaat gelegen is.

 Connection in EU insufficient for compensation of delayed flights - CJEU in Airhelp (C-451/20) ([ECLB](#))

WIKI

 [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – CONCLUSIE A-G MEDINA – 24 februari 2022 – zaak C-588/20 – Daimler – Duitsland – ECLI:EU:C:2022:130 – [conclusie](#)

Boete voor kartel vrachtwagenfabrikanten – Schadevordering - Vuilniswagens

Artikel 101 VWEU. De zaak heeft betrekking op de uitlegging van besluit C(2016) 4673 final inzake een procedure op grond van artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (Zaak AT.39824 – Vrachtwagens). In dat besluit heeft de Commissie haar hoogste boete ooit voor een kartel opgelegd, namelijk 2,93 miljard EUR, en in totaal 3,81 miljard EUR aan vrachtwagenfabrikanten voor het maken van heimelijke afspraken om de prijzen van vrachtwagens kunstmatig te verhogen en om de kosten voor de invoering van emissietechnologieën voor deze vrachtwagens volgens de geldende normen door te berekenen gedurende een periode van 14 jaar. De onderhavige verwijzing volgt uit een zogenaamde „vervolgvoordering” van het Landkreis Northeim tegen Daimler AG („Daimler”). Het district Northeim vraagt vergoeding van Daimler voor schade die is veroorzaakt door een bij artikel 101, lid 1, VWEU en artikel 53 EER-Overeenkomst verboden gedraging met betrekking tot vuilniswagens die het van haar heeft gekocht.

De verwijzende rechter wenst te vernemen of het besluit aldus dient te worden uitgelegd dat speciale voertuigen, en in het bijzonder vuilniswagens, voor de toepassing van dat besluit vallen onder de definitie „producten waarop de inbreuk betrekking heeft”.

A-G geeft het Hof in overweging: Besluit C(2016) 4673 final van de Commissie van 19 juli 2016 inzake een procedure op grond van artikel 101 [VWEU] en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (Zaak AT.39824 – Vrachtwagens) moet aldus worden uitgelegd dat de vaststellingen van dat besluit ook gelden voor speciale voertuigen – met uitzondering van vrachtwagens voor militair gebruik – en in het bijzonder voor vuilniswagens.

GERECHT EU – ARREST – 2 februari 2022 – zaak T-799/17 – Scania e.a./Commissie – ECLI:EU:T:2022:48 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Kartel vrachtwagenfabrikanten – Boete - Hybride procedure – Begrip “één enkele voortdurende inbreuk”

Artikel 101 VWEU. Artikel 53 EER. In 2017 heeft de Europese Commissie de Zweedse vrachtwagenfabrikant Scania beboet met 880,5 miljoen euro wegens schending van het Europese mededingingsrecht. Volgens de Commissie zou het bedrijf veertien jaar lang met vijf andere fabrikanten prijsafspraken hebben gemaakt. Daarnaast zou het kartel de kosten van nieuwe technologieën voor strengere emissieregels hebben doorberekend aan klanten. De vijf andere bedrijven bij het kartel werkten mee met de Europese Commissie (MAN, DAF, Daimler, Iveco en Volvo/Renault).

Het Gerecht verwerpt het beroep van Scania en handhaaft de geldboete van 880,52 miljoen EUR die de Commissie haar heeft opgelegd wegens deelname aan het kartel tussen vrachtwagenfabrikanten. Het Gerecht geeft verduidelijkingen met betrekking tot, ten eerste, de rechtmatigheid van een „hybride” procedure waarbij de schikkingsprocedure en de gewone administratieve kartelprocedure worden samengevoegd, en, ten tweede, het begrip „één enkele voortdurende inbreuk”.

GERECHT EU – ARREST – 2 februari 2022 – zaak T-616/18 – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo/Commissie – ECLI:EU:T:2022:43 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Misbruik machtspositie – Gasmarkt Midden- en Oost Europa

Verordening (EG) Nr. 1/2003. Het Gerecht verwerpt het beroep tegen het besluit van de Commissie waarbij de toezeggingen die Gazprom heeft gedaan om de bezorgdheden van de Commissie in verband met de mededinging op de nationale markten voor de upstream levering van groothandelsgas in de landen van Midden- en Oost-Europa weg te nemen, verbindend worden verklaard. In tegenstelling tot wat verzoekster stelt, is het besluit tot goedkeuring van deze toezeggingen niet aangetast door procedurele of inhoudelijke gebreken.

GERECHT EU – ARREST – 2 februari 2022 – zaak T-399/19 – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo / Commission – ECLI:EU:T:2022:44 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Misbruik van machtspositie – Midden- en Oost-Europese gasmarkten – Op naleving van een nationale wettelijke verplichting gebaseerd verweer (state action defence) – Verplichting tot zorgvuldig onderzoek – Procedurele rechten

Verordening (EG) nr. 773/2004. Verzoekster, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A., is de moedermaatschappij van de PGNiG-groep, die actief is in de gas- en aardolie-sector, hoofdzakelijk in Polen. Deze groep is onder meer actief op het gebied van de exploratie en productie van gas en ruwe aardolie, alsook op het gebied van de invoer, verkoop en distributie van gas. Verzoekster verzoekt om nietigverklaring van besluit C(2019) 3003 final van de Europese Commissie van 17 april 2019 houdende afwijzing van een klacht (zaak AT.40497 – Poolse gasprijzen) dat is vastgesteld naar aanleiding van de klacht die zij had ingediend tegen Gazprom PJSC en haar dochterondernemingen, waaronder Gazprom export LLC.

Het Gerecht verklaart het besluit van de Commissie tot afwijzing van een door een Poolse groothandelaar ingediende klacht nietig. De Commissie heeft de procedurele rechten van deze

Poolse groothandelaar in het kader van de aan dat besluit voorafgaande procedure niet geëerbiedigd.

GERECHT EU – ARREST – 9 februari 2022 – zaak T-791/19 – Sped-Pro/Commissie – ECLI:EU:T:2022:67 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Misbruik machtspositie – Markt voor goederenvervoer per spoor – Gebreken rechtsstaat

Verordening (EG) nr. 773/2004. Het Gerecht verklaart het besluit nietig waarmee de Commissie een klacht heeft afgewezen die tegen PKP Cargo, een door de Poolse Staat gecontroleerde vennootschap, was ingediend wegens vermeend misbruik van haar machtspositie op de markt voor goederenvervoer per spoor in Polen. Voor het eerst onderzoekt het Gerecht de gevolgen van structurele of fundamentele gebreken van de rechtsstaat in een lidstaat voor de vaststelling van de mededingingsautoriteit die het meest geschikt is om een klacht te behandelen.

Gerecht: Besluit C(2019) 6099 final van de Commissie van 12 augustus 2019 (zaak AT.40459 – Verzending van goederen per spoor in Polen – PKP Cargo) wordt nietig verklaard.

 Mutual (Dis)trust ([Verfassungsblog](#))

GERECHT EU – ARREST – 23 februari 2022 – zaak T-834/17 – United Parcel Service / Commissie – ECLI:EU:T:2022:84 – [persbericht](#) – [arrest](#)

GERECHT EU – ARREST – 23 februari 2022 – zaak T-540/18 – ASL Aviation Holdings en ASL Airlines (Ireland)/Commissie – ECLI:EU:T:2022:85 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Afwijzing fusie door Europese Commissie vernietigd – Schadevordering

Besluit C(2013) 431 final. Zaak COMP/M.6570 – UPS/TNT Express. UPS eist een schadevergoeding van 1,742 miljard euro van de Europese Commissie. Het gaat om het verlies dat UPS beweerdelijk heeft geleden als gevolg van de afwijzing door de Commissie van de fusie met TNT (in 2013). Die weigering is later nietig verklaard door het Gerecht op 7 maart 2017 (zaak T-194/13, bevestigd in hogere voorziening door het Hof van Justitie in 2018). In dezelfde context vordert ASL 263,6 miljoen euro van de Commissie.

Het Gerecht verwerpt de twee door UPS en ASL Aviation Holdings ingestelde beroepen tot schadevergoeding. Beide ondernemingen vorderen vergoeding van de economische schade die zij stellen te hebben geleden als gevolg van de onrechtmatigheid van een besluit van de Commissie waarbij een aangemelde concentratie onverenigbaar met de interne markt is verklaard.

EUROPESE COMMISSIE

BNC Fiche: Mededeling herziening mededingingsbeleid ([Kamerstuk 22112, nr. 3277](#))

OVERIG

Three's a charm for Intel: On judicial review of economic evidence to rebut a legal presumption ([European law blog](#))

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-300/20 – Bund Naturschutz in Bayern – Duitsland – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:102 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Beoordeling van de gevolgen voor het milieu – Artikel 2, onder a) – Begrip ‘plannen en programma’s’ –

Richtlijn 2001/42/EG. Richtlijn 2011/92/EU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding over de rechtmatigheid van een besluit inzake een beschermd landschap.

Hof: Artikel 3, lid 2, onder a), van richtlijn 2001/42/EG moet aldus worden uitgelegd dat een nationale maatregel waarmee wordt beoogd de natuur en het landschap te beschermen en waarin te dien einde algemene verbodsbepalingen en vergunningsplichten worden vastgelegd, zonder voldoende gedetailleerde regels vast te stellen over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten genoemd in de bijlagen I en II van richtlijn 2011/92/EU niet binnen de werkingssfeer van deze bepaling valt.

Artikel 3, lid 4, van richtlijn 2001/42 moet aldus worden uitgelegd dat een nationale maatregel waarmee wordt beoogd de natuur en het landschap te beschermen en waarin te dien einde algemene verbodsbepalingen en vergunningsplichten worden vastgelegd, zonder voldoende gedetailleerde regels vast te stellen over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van projecten, niet binnen de werkingssfeer van deze bepaling valt.

- EU-Hof: geen milieubeoordeling vereist voor plan of programma dat geen gedetailleerd kader bevat voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor projecten ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-463/20 – Namur-Est Environnement – België – ECLI:EU:C:2022:121 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Milieuvergunning – Milieueffectbeoordeling – Heropening steengroeve

Richtlijn 2011/92/EU. Richtlijn 92/43/EEG. Voor bepaalde projecten is krachtens de MEB-richtlijn een vergunning vereist, alsmede een voorafgaande milieueffectbeoordeling. In deze zaak rijst, naar aanleiding van de heropening van een steengroeve in Wallonië, de vraag of de bevoegde instanties niettemin afwijkingen van de bescherming van strikt beschermde soorten kunnen goedkeuren, zelfs vóór de milieueffectbeoordeling. Noch de habitatrichtlijn, noch de vogelrichtlijn, noch de toepasselijke Belgische en Waalse wetgeving vereist een milieueffectbeoordeling of inspraak voor besluiten over uitzonderingen op de soortenbescherming.

Hof: Richtlijn 2011/92/EU moet aldus worden uitgelegd dat een besluit dat is vastgesteld krachtens artikel 16, lid 1, van richtlijn 92/43/EEG, waarbij een opdrachtgever toestemming wordt verleend om af te wijken van de toepasselijke maatregelen inzake de bescherming van de soorten met het oog op de uitvoering van een project in de zin van artikel 1, lid 2, onder a), van richtlijn 2011/92, onder de vergunningsprocedure voor dat project in de zin van artikel 1, lid 2, onder c), van die richtlijn valt wanneer het project niet kan worden verwezenlijkt zonder dat de opdrachtgever dat besluit heeft verkregen, en de voor de vergunning van een dergelijk project bevoegde instantie de mogelijkheid behoudt om de milieueffecten ervan strenger te beoordelen dan in dat besluit is gebeurd.

Richtlijn 2011/92 moet, met name gelet op de artikelen 6 en 8 ervan, aldus worden uitgelegd dat de vaststelling van een voorafgaand besluit waarbij een opdrachtgever toestemming wordt verleend om af te wijken van de toepasselijke maatregelen inzake de bescherming van de soorten met het oog op het uitvoeren van een project in de zin van artikel 1, lid 2, onder a), van deze richtlijn, niet noodzakelijkerwijs hoeft te worden voorafgegaan door inspraak van het publiek, voor zover die inspraak werkelijk wordt verzekerd vóór de vaststelling van het besluit door de voor de eventuele vergunning van dit project bevoegde instantie.

- EU-Hof: inspraak van het betrokken publiek is niet altijd vereist bij een besluit dat voorafgaat aan het besluit tot toekenning van een omgevingsvergunning ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 3 februari 2022 – zaak C-121/21 – Tsjechische Republiek / Pologne – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:74 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Interstatelijke inbreukprocedure Polen en Tsjechië – Turow mijn – Bruinkoolwinning – Milieueffectbeoordeling

Artikel 259 VWEU. Richtlinie 2011/92/EU. Richtlinie 2000/60/EG. Tsjechië is deze interstatelijke inbreukprocedure gestart vanwege de exploitatie van de Poolse mijn van Turow aan de grens met Tsjechië. Als voorlopige maatregel heeft het Hof Polen gelast de mijn te sluiten, op straffe van een dwangsom van 500.000 per dag. In de behandeling ten gronde van de zaak neemt de advocaat-generaal thans conclusie.

De A-G is van mening dat Polen de EU-wetgeving heeft geschonden door de vergunning voor bruinkoolwinning in de dagbouwmijn Turów met zes jaar te verlengen zonder een milieueffectbeoordeling uit te voeren.

GERECHT EU – ARREST – 9 februari 2022 – zaak T-740/18 – Taminco en Arysta LifeScience Great Britain / Commissie – ECLI:EU:T:2022:61 – [arrest](#)

Gewasbeschermingsmiddelen – Werkzame stof thiram – Geen verlenging van de goedkeuring – Rechten van de verdediging – Kennelijk onjuiste beoordeling – Bevoegdheid van EFSA

Verordening (EG) nr. 1107/2009. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 844/2012. Verzoeksters zijn vennootschappen die in de gehele Unie de werkzame stof thiram en thiramhoudende gewasbeschermingsmiddelen tegen schimmel verkopen. De goedkeuring van thiram is verlopen via de in de artikelen 14 en volgende van verordening nr. 1107/2009 neergelegde standaardprocedure voor verlengingen van goedkeuringen. Het voorstel om thiram niet te verlengen is op verschillende vergaderingen van het Permanent Comité in 2017 en 2018 ter sprake gebracht. Op 9 oktober 2018 heeft de Commissie uitvoeringsverordening (EU) 2018/1500 tot niet-verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof thiram, en houdende een verbod op het gebruik en de verkoop van zaden die zijn behandeld met gewasbeschermingsmiddelen die thiram bevatten vastgesteld. Verzoeksters verzoeken het Gerecht de bestreden uitvoeringsverordening in haar geheel nietig te verklaren en zo nodig te gelasten dat thiram opnieuw wordt beoordeeld door EFSA en de Commissie; te gelasten dat de vervaldatum van de goedkeuring van thiram wordt uitgesteld opdat thiram opnieuw kan worden beoordeeld; subsidiair, die uitvoeringsverordening gedeeltelijk nietig te verklaren voor zover daarbij de verlenging van thiram wordt geweigerd voor zaadbehandeling. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 9 december 2021 (ECER 4.2.2022) – [C-830/21](#) – [Syngenta Agro](#)

Gewasbeschermingsmiddelen – Parallelimport – Etikettering – Informatie

Verordening (EU) nr. 547/2011. Verweerster is een handelsonderneming in de landbouwsector die onder meer gewasbeschermingsmiddelen distribueert, in het bijzonder parallel ingevoerde gewasbeschermingsmiddelen, waaronder ook gewasbeschermingsmiddelen geproduceerd door verzoekster. Verweerster distribueert deze gewasbeschermingsmiddelen in Duitsland in de ongeopende oorspronkelijke jerrycans van verzoekster, waarbij zij het originele etiket vervangt door een eigen sticker met informatie over verweerster in haar hoedanigheid van importeur en distributeur. Op het etiket staat geen informatie over de houder van de toelating van het gewasbeschermingsmiddel in de lidstaat van oorsprong.

De vraag is o.a. of bij parallelimport van een gewasbeschermingsmiddel de naam en het adres van de houder van de toelating uit de lidstaat van oorsprong waaruit het

gewasbeschermingsmiddel is geïmporteerd, op de verpakking moeten worden vermeld wanneer het gewasbeschermingsmiddel in een andere lidstaat wordt gedistribueerd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Ierland – 30 november 2021 (ECER 21.2.2022) – C-9/22 – An Bord Pleanála e.a.

Bestemmingsplan – Milieucriteria – Milieueffectbeoordeling - Vergunning

Richtlijn 2001/42/EG. Richtlijn 85/337/EEG. Richtlijn 92/43/EEG. Richtlijn 2011/92/EU. Beroepsprocedure waarin verzoekers onder andere nietigverklaring vorderen van een besluit van het agentschap voor ruimtelijke ordening, in zijn hoedanigheid van bevoegde vergunningverlenende autoriteit, tot toekenning van een vergunning voor een woningbouwproject.

De cruciale vraag is of artikel 2, lid 1, van richtlijn 2001/42/EG eraan in de weg staat dat de bevoegde instantie bij de milieueffectbeoordeling rekening houdt met bindende beleidsmaatregelen van de regering – in het bijzonder die welke niet uitsluitend op milieucriteria zijn gebaseerd – die, in bepaalde omstandigheden, situaties vaststellen waarin de toekenning van een vergunning niet mag worden uitgesloten.

NOOT – bij EHRM 1 juli 2021, Association BURESTOP 55 e.a. t. Frankrijk

D.G.J. Sanderink, in: JB 2022/20

De nationale rechter verklaart de vorderingen van een milieuorganisatie niet-ontvankelijk, omdat haar statutaire doel te algemeen was. Het EHRM acht dit in strijd met art. 6 EVRM. Volgens het EHRM is er geen sprake van een schending van art. 10 EVRM in verband met het recht op toegang tot overheidsinformatie en de verplichting van de ove[...]

EUROPESE COMMISSIE

- Mededeling van de Commissie — Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie 2022, PB C 80 van 18.2.2022
- Europese Commissie publiceert voorstel voor corporate sustainability due diligence richtlijn. (BS-23-02-2022)
- Green(wash)ing Global Commodity Chains (Verfassungsblog)
- Green Deal: EU investeert meer dan 110 miljoen euro in LIFE-projecten voor milieu en klimaat in 11 EU-landen. (BS-24-02-2022)

CONSULTATIE

- Wetgeving inzake chemische stoffen – herziening van de REACH-verordening met het oog op een gifvrij milieu, Raadplegingsperiode 20 Januari 2022 - 15 April 2022 (EC)
- EU-strategie voor zonne-energie, Feedback- en raadplegingsperiode 18 Januari 2022 - 12 April 2022 (EC)
- Projecten op het gebied van hernieuwbare energie – vergunningsprocedures en stroomafnameovereenkomsten, Feedback- en raadplegingsperiode 18 Januari 2022 - 12 April 2022 (EC)

OVERIG

- Kennisgeving onjuist, Verdrag van Aarhus en Unierecht ([omgevingsweb-04-02-2022](#))
- Proposal for a Directive on protecting, sustainably managing and restoring EU soils - Soil Health Law ([Eurlex](#))
- De Tata saga: weer een milieukwestie op het bordje van de rechter? ([Leiden law blog](#))
- Protecting biodiversity: EU takes action to prevent introduction of invasive alien species that would damage European nature ([EC](#))
- EU Taxonomy: Commission presents Complementary Climate Delegated Act to accelerate decarbonisation ([EC](#))
- Europese Commissie presenteert wetgevingsvoorstel op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen ([ECER](#))
- Europeanen zien klimaatverandering als grootste uitdaging voor de EU ([ECER](#))
- Activiteiten in de gas- en kernenergiesector kunnen volgens de Commissie als ecologisch duurzame economische activiteiten worden aangemerkt ([ECER](#))

De EU-taxonomie stelt particuliere investeerders in staat om hun investeringen te heroriënteren naar ecologisch duurzame economische activiteiten en bedrijven. Gas en kernenergie kunnen onder die EU-taxonomie van ecologisch duurzame economische activiteiten vallen. Een nieuwe gedelegeerde verordening van de Commissie voorziet in criteria om activiteiten in de gas en kernenergiesector te kunnen aanmerken als ecologisch duurzame economische activiteiten.

EHRM - factsheets en guides

- [Environment](#) (januari 2022) new
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#) (augustus 2021)

Ne bis in idem

EHRM – factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#) (december 2021)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#) (september 2021)

Oekraïne

EHRM

- Measures applied in respect of cases in which Ukraine is a respondent or an applicant Government following the military attack of February 2022 ([persbericht](#)) - ([ECHR blog](#))
- Decision of the Court on requests for interim measures in individual applications concerning Russian military operations on Ukrainian territory ([persbericht](#))

REGELGEVING EU

- Besluit (GBVB) 2022/327 van de Raad van 25 februari 2022 tot wijziging van Besluit 2014/512/GBVB betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren ([PB L 48 van 25.2.2022](#))
- Verordening (EU) 2022/328 van de Raad van 25 februari 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 833/2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren ([PB L 49 van 25.2.2022](#))

- Besluit (GBVB) 2022/329 van de Raad van 25 februari 2022 tot wijziging van Besluit 2014/145/GBVB betreffende beperkende maatregelen met betrekking tot acties die de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen ([PB L 50 van 25.2.2022](#))
- Verordening (EU) 2022/330 van de Raad van 25 februari 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 269/2014 betreffende beperkende maatregelen met betrekking tot acties die de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen ([PB L 51 van 25.2.2022](#))
- Besluit (GBVB) 2022/331 van de Raad van 25 februari 2022 tot wijziging van Besluit 2014/145/GBVB betreffende beperkende maatregelen met betrekking tot acties die de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen, [PB L 52 van 25.2.2022](#)
- Uitvoeringsverordening (EU) 2022/332 van de Raad van 25 februari 2022 tot uitvoering van Verordening (EU) nr. 269/2014 betreffende beperkende maatregelen met betrekking tot acties die de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne ondermijnen of bedreigen, [PB L 53 van 25.2.2022](#)
- Besluit (EU) 2022/333 van de Raad van 25 februari 2022 betreffende de gedeeltelijke opschorting van de toepassing van de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Russische Federatie inzake de versoepeling van de afgifte van visa aan burgers van de Europese Unie en de Russische Federatie ([PB L 54 van 25.2.2022](#))
- Besluit (EU) 2022/313 van het Europees Parlement en de Raad van 24 februari 2022 tot toekenning van macrofinanciële bijstand aan Oekraïne ([PB L 55 van 28.2.2022](#))
- Verordening (EU) 2022/334 van de Raad van 28 februari 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 833/2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren ([PB L 57 van 28.2.2022](#))
- Besluit (GBVB) 2022/335 van de Raad van 28 februari 2022 tot wijziging van Besluit 2014/512/GBVB betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren ([PB L 57 van 28.2.2022](#))
- Besluit (GBVB) 2022/338 van de Raad van 28 februari 2022 betreffende een steunmaatregel in het kader van de Europese Vredesfaciliteit voor de levering aan de Oekraïense strijdkrachten van militaire uitrusting en platforms die zijn ontworpen om te doden ([PB L 60 van 28.2.2022](#))
- Besluit (GBVB) 2022/339 van de Raad van 28 februari 2022 betreffende een steunmaatregel in het kader van de Europese Vredesfaciliteit ter ondersteuning van de Oekraïense strijdkrachten ([PB L 61 van 28.2.2022](#))

EUROPESE COMMISSIE EN RAAD

- Bericht aan importeurs — Invoer in de Unie van goederen van oorsprong uit de niet onder het gezag van de regering vallende gebieden in de oblasten Donetsk en Loehansk in Oekraïne, [PB C 93I van 28.2.2022](#)
- Main results from the Extraordinary Justice and Home Affairs Council on the situation in Ukraine ([Raad](#))

OVERIG

- Timeline - EU restrictive measures in response to the crisis in Ukraine ([EC](#))
- Temporary Protection for Ukrainians in the EU? Q and A ([EU law analysis](#))
- Zo verloopt de cyberoorlog tussen Rusland en Oekraïne ([Privacyweb](#))
- EP-leden: Russische aanval op Oekraïne luidt een nieuw tijdperk in voor Europa ([EP](#))
- Achtergrond: Oekraïne kan niet zomaar via een spoedprocedure lid worden van de EU ([Europa-nu](#))
- EU vraagt YouTube en Google Russische oorlogspropaganda te weren ([Europa-nu](#))
- EU-sancties tegen 'Kremlinmedia' RT en Sputnik van kracht ([Europa-nu](#))
- Blokkeren Russische staatsmedia in Nederland kan vooralsnog niet ([Europa-nu](#))

- Résolution de l'Assemblée générale du Conseil des Notariats de l'Union Européenne (CNUe) ([notaries of Europe](#))
- Russian Assets, Accountability for Ukraine, and a Plea for Short-Term Thinking ([EJILtalk](#))
- Does INTERPOL have a role to play in the conflict in Ukraine? ([EJILtalk](#))
- Russia's "genocide disinformation" and war propaganda are breaches of the International Convention Concerning the Use of Broadcasting in the Cause of Peace and fall within the ICJ's jurisdiction ([EJILtalk](#))
- Ukraine Files ICJ Claim against Russia ([EJILtalk](#))
- Could Russia be Suspended from the United Nations ([EJILtalk](#))
- What can the UN General Assembly do about Russian Aggression in Ukraine? ([EJILtalk](#))
- Will a state supplying weapons to Ukraine become a party to the conflict and thus be exposed to countermeasures? ([EJILtalk](#))
- EU blokkeert zeven Russische banken van betaalsysteem SWIFT ([Europa-nu](#))
- Ukraine, the Suspension of Russia in the CoE, and Infringement Proceedings in Turkish Kavala Case ([ECHR blog](#))

The Council of Europe has just announced suspending Russia's voting rights in the Council of Europe. It announced:

"In line with the Statute of the Council of Europe, the Committee of Ministers has today decided to suspend the Russian Federation from its rights of representation in the Committee of Ministers and in the Parliamentary Assembly with immediate effect as a result of the Russian Federation's armed attack on Ukraine."

- Statement by President von der Leyen on further measures to respond to the Russian invasion of Ukraine ([EC](#)) (o.a. het besluit het luchtruim van de EU te sluiten voor alle luchtvaartuigen die eigendom zijn van Russen, in Rusland zijn geregistreerd of door Rusland worden gecontroleerd. Deze vliegtuigen zullen niet langer kunnen landen of opstijgen in het grondgebied van de EU, of erover kunnen vliegen)
- De EU verbiedt de Russische staatsmedia Russia Today en Sputnik en hun dochterondernemingen.
- De EU pakt het regime van Loekasjenko ook aan met een nieuw pakket sancties, met name beperkende maatregelen tegen de belangrijkste sectoren van het land om de uitvoer van producten stop te zetten. De EU breidt ook de beperkingen op de uitvoer voor goederen voor tweëërlei gebruik naar Rusland uit tot Belarus en legt bovendien sancties op aan burgers van Belarus die de Russische oorlogsinspanningen ondersteunen.
- Oekraïne: Commissie stelt tijdelijke bescherming voor oorlogsvluchtelingen en richtsnoeren voor grenscontroles voor ([EC](#))
- Militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne: EU legt sancties op aan president Poetin en buitenlandminister Lavrov en neemt uitgebreide individuele en economische sancties aan ([Raad](#))
- Conflict Oekraïne-Rusland: EU-ontwikkelingen ([ECER](#))
- The invasion of Ukraine: Putin loses control of the message as the media fight back – Peter Coe ([Informs](#))
- Asiel voor Oekraïners? ([verblijfblog](#))
- Russia's War on Ukraine ([Verfassungsblog](#))
- The Rule of Law in a Time of Emotions ([Verfassungsblog](#))
- Strasbourg Has No Chance and Uses It ([Verfassungsblog](#))
- The Legal Obligation to Recognize Russian Deserters as Refugees ([Verfassungsblog](#))
- Hot War and Cold Freezes ([Verfassungsblog](#))

The purpose of this note is to explore the practical and legal implications of this freeze.

Onderwijs

EHRM – factsheets en guides

[Guide on Article 2 of Protocol No. 1 to the ECHR – right to education](#) (augustus 2021)

Overlevering en uitlevering

EHRM – STRIKE-OUT – 21 januari 2022 – B.T. t. Nederland – [persbericht](#) – [beslissing](#) - [45257/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0120DEC004525719](#)

Overleveringsdetentie - Lange duur – 90 dagen termijn

Artikel 5 EVRM. Klager heeft de Britse nationaliteit en woont in het Verenigd Koninkrijk. De klachten gaan over de rechtmatigheid van zijn langdurige detentie in Nederland - met het oog op zijn overlevering op grond van een Europees aanhoudingsbevel aan het VK. Het hof Amsterdam had artikel 22, vierde lid van de Overleveringswet kaderbesluitconform uitgelegd en oordeelde dat het Kaderbesluit EAB zich niet verzet tegen de schorsing van de overleveringsdetentie van de opgeëiste persoon, nu het vluchtgevaar tot aanvaardbare proporties is teruggebracht door het opleggen van passende maatregelen waarmee, zoals is gebleken, wordt gewaarborgd dat de materiële voorwaarden voor de daadwerkelijke overlevering van de opgeëiste persoon gehandhaafd blijven.

Er is een schikking getroffen. Klager ziet af van verdere vorderingen tegen Nederland met betrekking tot de feiten die aanleiding geven tot dit verzoek, op voorwaarde dat de regering hem EUR 10.300 voor immateriële schade betaalt en EUR 5.011,95 voor kosten en uitgaven.

NB: inmiddels is de Overleveringswet aangepast.

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – gevoegde zaken C-562/21 PPU en C-563/21 PPU – Openbaar Ministerie – Nederland – [Rechtbank Amsterdam](#) (RK 21/2797) en [Rechtbank Amsterdam](#) (RK 21/3635) – [Grote Kamer](#) – [ECLI:EU:C:2022:100](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Weigering om een EAB uit Polen ten uitvoer te leggen – Rechtsstaat – Onafhankelijke rechter - Eerlijk proces

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Artikel 47 Handvest EU. De rechtbank Amsterdam legt het Hof vragen voor over de mogelijke weigering van de uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel wanneer de opgeëiste persoon gevaar loopt dat zijn grondrecht op een eerlijk proces voor een onafhankelijke rechter in de uitvaardigende lidstaat (Polen) wordt geschonden.

Het Hof specificeert de criteria aan de hand waarvan een uitvoerende rechterlijke autoriteit kan beoordelen of de gezochte persoon het risico loopt dat zijn grondrecht op een eerlijk proces zal worden geschonden.

Hof: Artikel 1, leden 2 en 3, van kaderbesluit 2002/584/JBZ moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de uitvoerende rechterlijke autoriteit die moet beslissen over de overlevering van een persoon tegen wie een Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd over gegevens beschikt die wijzen op structurele of fundamentele gebreken in verband met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht van de uitvaardigende lidstaat, met name wat betreft de procedure voor de benoeming van de leden van de rechterlijke macht, deze autoriteit de overlevering van die persoon alleen kan weigeren:

in het kader van een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd met het oog op de uitvoering van een tot vrijheidsbeneming strekkende straf of maatregel, indien die autoriteit vaststelt dat er in de specifieke omstandigheden van de zaak zwaarwegende en op feiten

berustende gronden bestaan om aan te nemen dat, met name gelet op de door die persoon verstrekte gegevens over de samenstelling van de rechtsprekende formatie die zijn strafzaak heeft behandeld of over andere omstandigheden die relevant zijn voor de beoordeling van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van die formatie, het grondrecht van die persoon op een eerlijk proces voor een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld, zoals neergelegd in artikel 47, tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, is geschonden, en

in het kader van een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd met het oog op strafvervolg, indien die autoriteit vaststelt dat er in de specifieke omstandigheden van de zaak zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan om aan te nemen dat, met name gelet op de door de betrokkene verstrekte gegevens over zijn persoonlijke situatie, de aard van het strafbare feit waarvoor hij wordt vervolgd, de feitelijke context waarin dat Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd of andere omstandigheden die relevant zijn voor de beoordeling van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechtsprekende formatie die waarschijnlijk de procedure tegen hem zal behandelen, deze persoon in geval van overlevering een reëel gevaar loopt dat genoemd grondrecht zal worden geschonden.

- EU-Hof verduidelijkt de criteria ter beoordeling van het risico van schending van het recht op een eerlijk proces in de context van een overlevering ([ECER](#))
- Avoiding the Elephant in the Room Once Again ([Verfassungsblog](#))
In its long-awaited Grand Chamber judgment, the EU Court of Justice (CJEU) dealt with the question how the effective functioning of the instrument of the European arrest warrant (EAW), built upon the principle of mutual trust between the judicial authorities of all the Member States, can be safeguarded against the backdrop of the deficiencies in the Polish judicial system.

EHRM factsheet

- [Extradition and life imprisonment](#) (oktober 2021)

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-430/21 – R.S. – Roemenië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:99 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Rechterlijke onafhankelijkheid – Prejudiciële procedure – Voorrang EU recht - Verenigbaarheid met EU recht

Samenvatting onder: [rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

Wiki

- [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-175/20 – Valsts ierņēmumu dienests – Letland – ECLI:EU:C:2022:124 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verzamelen persoonsgegevens voor belastingdienst - Verzoek om informatie over online geplaatste advertenties voor de verkoop van voertuigen

Verordening (EU) 2016/679. SIA biedt internetadvertentiediensten aan. In het kader daarvan verkrijgt zij de persoonsgegevens van degenen die advertenties op haar website plaatsen. De bevoegde nationale belastingdienst heeft die onderneming verzocht hem een aantal gegevens toe te zenden met betrekking tot op die website geplaatste advertenties over tweedehands personenauto's, teneinde te verzekeren dat de belastingen op de verkoop van personenauto's

naar behoren worden geïnd. De belastingdienst heeft uitvoerig uiteengezet in welk formaat hij de gegevens wenst te ontvangen. Hij heeft ook duidelijk laten verstaan dat die gegevensdoorgiften worden geacht een permanent karakter te hebben, zonder dat er blijkbaar een financiële vergoeding tegenover staat. Tegen die achtergrond wenst de verwijzende rechter te vernemen hoe omvangrijk dergelijke verzoeken om doorgifte van gegevens mogen zijn.

Hof: Verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat het verzamelen van informatie die een aanzienlijke hoeveelheid persoonsgegevens inhoudt waartoe de belastingautoriteit van een lidstaat overgaat bij een marktdeelnemer, onderworpen is aan de vereisten van deze verordening, in het bijzonder die van artikel 5, lid 1, ervan.

Verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de belastingautoriteit van een lidstaat niet mag afwijken van artikel 5, lid 1, van deze verordening wanneer haar een dergelijk recht niet is toegekend bij een wetgevingsmaatregel in de zin van artikel 23, lid 1, van die verordening.

Verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat zij zich er niet tegen verzet dat de belastingautoriteit van een lidstaat een aanbieder van internetadvertentiediensten verplicht om haar informatie te verstrekken over de belastingplichtigen die advertenties in een van de rubrieken van zijn internetportaal hebben geplaatst, mits de betrokken gegevens met name noodzakelijk zijn voor de specifieke doeleinden waarvoor zij worden verzameld en het tijdvak gedurende hetwelk die gegevens worden verzameld niet langer is dan strikt noodzakelijk om de doelstelling van algemeen belang te verwezenlijken.

- Ⓛ Opvragen gegevens bij Letse aanbieder internetadvertentiediensten niet in strijd met AVG. (VN-Vandaag-2022/485)
- Ⓛ EU-Hof: een belastingautoriteit die bij een marktaanbieder van internetdiensten gegevens opvraagt moet de AVG in acht nemen (ECER)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 6 december 2022 (ECER 1.2.22) - C-807/21 - Deutsche Wohnen

AVG – Boete opgelegd door gegevensbeschermingsautoriteit - Begrip functionele onderneming

Verordening (EU) 2016/679. Verordening (EG) nr. 1/2003. Verordening (EG) nr. 2532/98. Richtlijn 95/46/EG. De betrokken onderneming is een beursgenoteerde vastgoedonderneming met zetel in Berlijn. Zij bezit indirect via deelnemingen ongeveer 163 000 woningen en 3 000 commerciële eenheden. De betrokken onderneming en de overige maatschappijen van de groep verwerken persoonsgegevens van huurders van de woon- en commerciële eenheden, bijvoorbeeld in het kader van de nieuwe verhuur van een pand of het lopende beheer van een bestaande huurverhouding. De Duitse gegevensbeschermingsautoriteit heeft de betrokken onderneming erop gewezen dat maatschappijen van de groep persoonsgegevens van huurders opslaan in een elektronisch archiveringssysteem dat geen mogelijkheid biedt om na te gaan of de opslag noodzakelijk is en dat niet waarborgt dat niet langer noodzakelijke gegevens worden verwijderd. Er is een boete opgelegd.

De vraag is o.a. of artikel 83, leden 4 tot en met 6, van de AVG aldus dient te worden uitgelegd dat hierdoor het uit de artikelen 101 en 102 VWEU afgeleide functionele ondernemingsbegrip en het beginsel van de functionele entiteit worden opgenomen in het nationale recht met als gevolg dat een procedure tot oplegging van een geldboete rechtstreeks tegen een onderneming kan worden gevoerd en dat voor de oplegging van de boete niet vereist is dat wordt vastgesteld dat een geïdentificeerde natuurlijke persoon een bestuursrechtelijke overtreding heeft begaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 10 december 2022 (ECER 15.2.22) – C-768/21 - Land Hessen

AVG - Klachtrecht – Speelruimte toezichthouder? – Ernst van de inbreuk

Verordening (EU) 2016/679. T.R. vordert dat de toezichthoudende autoriteit in de Duitse deelstaat Hessen optreedt tegen de publiekrechtelijke gemeentelijke instelling Sparkasse. De klacht van T.R. was gebaseerd op het feit dat een medewerkster van de Sparkasse, die destijds een gespannen burenerelatie met T.R. had, zich meerdere malen, zonder toestemming toegang had verschaft tot diens persoonsgegevens. De toezichthoudende autoriteit heeft vastgesteld dat het niet waarschijnlijk is dat T.R. als gevolg van de inbreuk op zijn persoonsgegevens aan een hoog risico werd blootgesteld (artikel 34 AVG) en heeft geen corrigerende maatregelen opgelegd aan Sparkasse.

De rechter wil weten of het klachtrecht (artikel 77 AVG) aldus moet worden uitgelegd dat de toezichthoudende autoriteit krachtens de AVG geen speelruimte heeft en dat de toezichthoudende autoriteit in het geval van inbreuken op de AVG, ongeacht de ernst ervan, altijd moet optreden en een (corrigerende) maatregel moet nemen krachtens de artikelen 57 en 58 AVG.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 23 december 2021 en 31 januari 2022 (ECER 28.2.2022) – C-26/22 en C-64/22 – SCHUFA Holding e.a.*

Kredietregistratiebureau – Gegevensbescherming - Besluit

Verordening (EU) 2015/848. Verordening (EU) 2016/679. Verzoeker heeft bij een kredietregistratiebureau een verzoek gedaan de registratie van een vervroegde kwijtschelding van een restschuld te wissen. Nadat het kredietregistratiebureau dat heeft geweigerd, heeft verzoeker bij verweerder een verzoek gedaan om de registratie te wissen. Verweerder heeft meegedeeld dat het kredietbureau de ongunstige registraties aangaande kwijtschelding van een restschuld ook na de periode van kwijtschelding van een vordering mag bewaren. Verzoeker heeft hiertegen beroep ingesteld.

Vraag is of de mededeling van verweerder kan worden aangemerkt als besluit of als reactie op een klacht. Daarnaast is de vraag of gegevens uit openbare registers mogen worden bewaard bij particuliere ondernemingen en, indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, wanneer deze gegevens dan bij deze ondernemingen moeten worden gewist.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Soriano's successful appeal on the GDPR jurisdictional gateway confirms the potential for splintering of private GDPR enforcement. ([GAVL](#))
- News: ZXC v Bloomberg, Landmark ruling as Supreme Court finds that suspects in criminal cases have a reasonable expectation of privacy ([Informs](#))
- Bloomberg v ZXC – the Supreme Court decides ([Panopticon](#))

NOOT – bij EHRM 7 december 2021, Standard Verlagsgesellschaft mbH t. Oostenrijk

Strasbourg Court affirms the importance of anonymity online – Ruairidh Owens ([UK human rights blog](#))

REGELGEVING EU

Proposal for a regulation of the European Parliament and of the council on harmonised rules on fair access to and use of data (Data Act) COM/2022/68 final ([Eur-lex](#))

- The long-awaited Data Act finally (officially) published ([ECLB](#))
- Europese Commissie doet voorstel voor een EU-Dataverordening ([ECER](#))
- Dataverordening: maatregelen voor een eerlijke en innovatieve data-economie ([NJB](#))
- Data Act EU verplicht clouddiensten data uitwisselbaar te maken ([Privacyweb](#))

EDPB

- EDPB adopts first opinion on certification criteria ([EDPB](#))
- EDPS beveelt Europol om gegevens te wissen over personen van wie niet vaststaat dat zij betrokken zijn bij criminele activiteiten. ([BS-11-02-2022](#))

LITERATUUR

- R. van den Hoven van Genderen, eHealth en AI, een doos van Pandora voor privacy?, in: [Computerrecht 2022/2](#)
- M.C. Samsom, Normering van schadevergoeding in gegevensbeschermingszaken, in: [AV&S 2022/3](#)
- M.M.M. van Eechoud, Data na de dood, in: [NJB 2022/355](#)
- E. Poelmann, Profileren ontrafeld (Deel I: Data) - Door de toenemende hoeveelheid digitale gegevens en de inzet van algoritmen, is profileren door de Belastingdienst problematisch geworden, in het kader van de AVG, in: [TFB 2022/2](#)

OVERIG

- De verplichtingen van de (mede)verwerkingsverantwoordelijke, ([Wybenga Advocaten](#))
- EDPS: Internationale samenwerking ter bestrijding van criminaliteit moet in overeenstemming zijn met EU-recht. ([BS-15-02-2022](#))
- Dataverordening: Europese Commissie komt met maatregelen voor een eerlijke en innovatieve data-economie. ([BS-24-02-2022](#))
- Privacytoezichthouders onderzoeken gebruik clouddiensten door overheidsinstellingen ([AP](#))
- Cookies, Google Analytics, transfers of PRN data and new guidelines on the right of access... Wrapping-up January events in data protection ([ECLB](#))
- The EU Digital Identity Wallet: A Data Protection Perspective ([EDPS](#))
- Data protection and use of cloud by public sector ([EDPS](#))
- EDPB letter to the European Commission on adapting liability rules to the digital age and artificial intelligence (AI) ([EDPB](#))
- Launch of coordinated enforcement on use of cloud by public sector ([EDPB](#))
- The GDPR enters the SLAPP scene: GDPR proceedings as emerging forms of strategic litigation against public participation ([European law blog](#))
- EU must reconsider the expansion of Europol's data processing powers ([fair trials](#))
- Article 8 as a 'common source' for both data protection and the tort of misuse of private information? – Helen Fenwick ([Informs](#))
- Gegevensverwerking door gemeenschappelijke onderzoeksteams voortaan in lijn met EU-regels inzake gegevensbescherming bij rechtshandhaving ([ECER](#))
- Privacyrisico's Microsoft-clouddiensten voor overheid en onderwijs ([Privacyweb](#))

Wiki

[Wiki AVG](#)

EHRM - factsheets en guides

[Guide to the case-law of the ECHR on data protection](#) (april 2021)

[EHRM Factsheet Personal data protection](#) (januari 2022) ^{new}

Procesrecht en recht op eerlijk proces

EHRM – ARREST – 17 februari 2022 - D'Amico t. Italië – persbericht – [arrest](#) - [46586/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0217JUD004658614](#)

Weduwepensioen – Berekening – Wetswijziging met terugwerkende kracht

Artikel 6 lid 1 EVRM. Klaagster kreeg als weduwe een percentage van het pensioen van haar overleden man. Klaagster startte een rechtszaak, omdat zij het niet eens was met de manier waarop haar pensioen werd berekend. In eerste aanleg werd zij in het gelijk gesteld. Terwijl de zaak in hoger beroep liep, werd er, met terugwerkende kracht, een wetswijziging aangenomen, die de wijze waarop het pensioen wordt berekend, wijzigde. De wetswijziging zorgde ervoor dat de uitspraak in eerste aanleg teniet werd gedaan en dat de vordering van klaagster werd afgewezen, hetgeen voor haar nadelig was.

Klaagster stelt dat de wetswijziging die afweek van vaste rechtspraak terwijl de procedure in haar zaak nog liep, haar recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM heeft geschonden.

Het EHRM overweegt als volgt. De inwerkingtreding van de nieuwe wet tijdens de lopende procedure heeft in feite de inhoud van het geschil bepaald. Alleen dwingende redenen van algemeen belang kunnen een dergelijke inmenging van de wetgever rechtvaardigen. Dergelijke dwingende redenen heeft de Italiaanse staat niet aangedragen. Artikel 6, lid 1 EVRM is geschonden.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht

EHRM – ARREST – 3 februari 2022 - Advance Pharma t. Polen – [persbericht](#) – [arrest 1469/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2022:0203JUD000146920](#)

Rechtsstaat Polen – Onafhankelijkheid rechterlijke macht

Samenvatting onder: [rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM – ARREST - 8 februari 2022 – Plazzi t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [44101/18](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0208JUD004410118](#)

Recht op toegang tot de rechter – Verlies van internationale bevoegdheid

Artikel 6 EVRM. Klager woont in Zwitserland en heeft een dochter uit een inmiddels verbroken relatie. Het Zwitserse bureau voor jeugdzorg heeft in 2017 het exclusieve gezag aan de moeder toegekend en heeft bepaald dat een eventueel beroep van klager tegen deze beslissing geen schorsende werking toe zou komen omdat een beroepsprocedure het kind en de moeder in grote onzekerheid zou brengen. De moeder is direct na voornoemde beslissingen met het kind naar Monaco verhuisd. Klagers beroep tegen deze beslissingen is niet-ontvankelijk verklaard omdat de rechter(s) zich niet langer bevoegd achtte(n) nu het kind Zwitserland metterwoon had verlaten.

EHRM: de beslissing om bij voorbaat een eventueel hoger beroep schorsende werking te ontzeggen is gemotiveerd met een beroep op het belang van het kind en de moeder, maar die

belangen zijn onvoldoende zwaarwegend om de inbreuk op klagers recht op toegang tot de rechter te kunnen rechtvaardigen. Dat klager niet eerder dan vier dagen na ontvangst van de litigieuze beslissingen daartegen in beroep is gegaan kan hem niet worden tegengeworpen, ook omdat de moeder direct, toen zij de beslissing onder ogen kreeg naar Monaco is vertrokken, zodat zijn beroep dit hoe dan ook niet had voorkomen. Schending van artikel 6 lid 1 EVRM.

Zie in vergelijkbare zin, in een vergelijkbare zaak EHRM 8 februari 2022, 69444/17: Roth t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) – [69444/17](#)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 27 januari 2022 - Association des familles des victimes du Joola t. Frankrijk - [persbericht 24.2.22](#) - [beslissing](#)

Veerbootramp in Afrika – Toegang tot de rechter - Soevereine immuniteit - Kennelijk ongegronde klacht

Artikel 6 EVRM. Artikel 13 EVRM. Het betreft een klacht ingediend door een Franse vereniging van slachtoffers en nabestaanden van een scheepsongeval in Senegal. In 2002 is in Senegal een schip vergaan waarbij bijna alle 1.928 passagiers zijn omgekomen. De vereniging beroept zich op de artikelen 6 en 13 EVRM en stelt dat een disproportionele inbreuk is gemaakt op hun recht tot toegang tot de rechter, nu Franse rechtelijke instanties soevereine immuniteit hebben verleend aan Senegalese staatslieden.

Na het ongeval hebben een overlevende en nabestaanden in Frankrijk een strafrechtelijke klacht ingediend. Hierop is de Franse openbaar aanklager een onderzoek gestart en is vervolgens in 2008 een internationaal arrestatiebevel uitgegeven voor negen Senegalese staatslieden die ten tijde van het ongeval in dienst waren. Twee klachten, tegen de premier en de defensie-minister, werden door het hoogerechtshof vernietigd op grond van immuniteit van een ander land. Het beroep tegen het arrestatiebevel van de andere betrokkenen is afgewezen. In 2014 heeft de openbaar aanklager de procedure gestopt, nu het schip een 'hybride' juridische status had omdat het zowel voor militaire als commerciële doeleinden werd gebruikt, waardoor de betrokkenen immuniteit genieten. Het door de vereniging ingestelde beroep tegen de beslissing tot het stopzetten van de vervolging is afgewezen, de overtreding van de internationale maritieme regels waren niet zodanig dat zij de vrijstelling van rechtsvervolg/immuniteit van betrokkenen opheft.

Het Hof stelt vast dat het recht van toegang tot de rechter voor de vereniging inderdaad is beperkt. Vervolgens verwijst het hof naar de bestaande rechtspraak over het verlenen van soevereine immuniteit aan Staten en concludeert dat het handelen van de betrokkenen ten tijde van het scheepsongeval, hoe ernstig ook, niet vallen onder de uitzonderingen die leiden tot opheffing van immuniteit. Met het verlenen van immuniteit is de Franse rechtbank niet afgeweken van de internationale standaard.

Het hof overweegt dat de klacht ongegrond is nu klager wel toegang heeft gehad tot de rechter, er een onderzoek is gestart en een verzoek tot schadevergoeding ingediend kon worden.

EHRM – factsheets en guides

 [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(civil limb\)](#) (augustus 2021)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 10 februari 2022 - Al Alo t. Slowakije - [persbericht](#) – [arrest](#) - [32084/19](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0210JUD003208419](#)

Veroordeling migrantensmokkel op basis van niet onderzochte getuigenverklaringen

Artikel 6 EVRM. De zaak betreft de veroordeling van een Syrisch staatsburger voor migrantensmokkel. Een belangrijk deel van het bewijs tegen hem was afkomstig van de migranten die hij had geholpen. Zij zijn alleen in het vooronderzoek gehoord, waarbij de klager niet aanwezig

was en de klager op dat moment ook geen juridische bijstand had. Deze getuigen zijn later Slowakije uitgezet en dus afwezig bij het proces van de klager.

De klager doet een beroep op artikel 6 EVRM.

Het Hof oordeelt dat de klager de mogelijkheid is ontnomen om getuigen te horen of te laten horen wier bewijs belangrijk gewicht in de schaal legt voor zijn veroordeling, zonder gerechtvaardigde redenen. Hoewel de uitzetting van de migranten er in beginsel niet aan in de weg staat om hun verklaringen uit het vooronderzoek voor het bewijs te bezigen, waren er onvoldoende redenen voor hun afwezigheid bij het proces van de klager. De autoriteiten beschikten namelijk over hun adressen en identiteitsbewijzen, maar hadden geen gebruik gemaakt van middelen om hun verschijning te bewerkstelligen.

Bovendien was dit nadeel voor de verdediging onvoldoende gecompenseerd. Het feit dat de klager ervoor had gekozen om niet aanwezig te zijn bij de verhoren in het vooronderzoek, kan volgens het hof geenszins worden beschouwd als een impliciete volledige afstand van zijn recht om de getuigen te horen of te laten horen. De autoriteiten hadden ervoor moeten zorgen dat de klager, die vanaf het begin duidelijk had gemaakt dat hij problemen had met het begrijpen van juridische zaken, op de hoogte was gebracht van de gevolgen van het niet uitoefenen van zijn rechten.

Het Hof concludeert dat het proces tegen hem als geheel niet eerlijk is geweest. Artikel 6 EVRM is geschonden.

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – gevoegde zaken C-562/21 PPU en C-563/21 PPU – Openbaar Ministerie – Nederland – Rechtbank Amsterdam (RK 21/2797) en Rechtbank Amsterdam (RK 21/3635) – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:100 – persbericht – conclusie – arrest

Weigering om een EAB uit Polen ten uitvoer te leggen – Rechtsstaat – Onafhankelijke rechter - Eerlijk proces

Samenvatting onder: [Overlevering en uitlevering](#)

NOOT – bij HvJ 23 november 2021, C-564/19 I.S.

The right to information and interpretation in criminal proceedings: judgment of the CJEU in the case of IS ([Johan Callewaert](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#) (januari 2022) new
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#) (augustus 2021)

Rechtsbeginselen EU

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-430/21 – R.S. – Roemenië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:99 – persbericht – conclusie – arrest

Rechterlijke onafhankelijkheid – Prejudiciële procedure – Voorrang EU recht - Verenigbaarheid met EU recht

Samenvatting onder: [rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 12 oktober 2022 (ECER 18.2.22) - [C-827/21 - Banca A](#)

Fusie - Winst uit voordelige verkoop – Zuiver nationale situatie - Richtlijnconforme uitleg

Samenvatting onder: [belastingen, vennootschappen](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – 3 februari 2022 - Advance Pharma t. Polen – [persbericht](#) – [arrest 1469/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2022:0203JUD000146920](#)

Rechtsstaat Polen – Onafhankelijkheid rechterlijke macht

Artikel 6 EVRM. De klacht betreft de civiele kamer van de Poolse Hoge Raad; de behandelend rechters in de zaak van klaagster zijn benoemd op voordracht van de in 2017 in het leven geroepen Raad voor de Rechtspraak.

EHRM: omdat de benoeming van de leden van de civiele kamer geschiedt op voordracht van de Raad voor de Rechtspraak is de onafhankelijkheid ten opzichte van de wetgevende en/of uitvoerende macht niet langer gegarandeerd. Daarmee is sprake van een ernstige schending van de fundamentele regels voor de benoeming van rechters. De ontstane situatie is verergerd toen de wetgever bepaalde dat de verschillende beroepsprocedures tegen de voordracht(en) van de Raad voor de Rechtspraak van rechtswege komen te vervallen en de Poolse president door ging met het benoemen van rechters hoewel de implementatie van de desbetreffende voordracht door de Raad voor de Rechtspraak, die onder meer de behandelend rechters in onderhavige zaak bevatte, was opgeschort hangende een procedure bij de hoogste Poolse bestuursrechter over de rechtsgeldigheid van de voordrachten. Als gevolg hiervan is geen sprake van een onafhankelijk gerecht ingesteld bij wet als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM.

- When Is a Court Still a Court? The ECtHR's Advance Pharma Case and the Polish Judiciary ([Verfassungsblog](#))
- The Duty to Exhaust Remedies with Systemic Deficiencies ([Verfassungsblog](#))

EHRM – INTERIM MAATREGELEN – 8 februari 2022 - Wrobel t. Polen - [persbericht](#)

Tuchtkamer – Onafhankelijk gerecht ingesteld bij wet – Immuniteit rechter - Interim maatregelen

Artikel 6 EVRM. De heer Wróbel is sinds 2011 rechter in de strafkamer van het Hooggerechtshof van Polen. In 2020 was de heer Wróbel co-rapporteur in een uitspraak van het Poolse Hooggerechtshof die onder meer heeft geoordeeld dat de Tuchtkamer van de Hoge Raad geen "onafhankelijke rechtbank ingesteld bij wet" is, gezien de betrokkenheid van de "nieuwe" nationale Raad van de rechtspraak in de procedure voor de benoeming van rechters in die kamer. Op 16 maart 2021 heeft het OM om opheffing van de immuniteit van de heer Wróbel verzocht met een oog op de vervolging van hem op beschuldiging van criminele nalatigheid met betrekking tot een rechterlijke beslissing gegeven in een strafzaak.

Het Hof heeft de Poolse regering verzocht ervoor te zorgen dat de procedure betreffende de opheffing van de rechterlijke immuniteit van de heer Wróbel - een rechter van het Hooggerechtshof - voldoet aan de vereisten van een "eerlijke" proces" zoals gewaarborgd door artikel 6, lid 1 EVRM, in het bijzonder de eis van een "onafhankelijk en onpartijdig gerecht ingesteld bij wet", en dat geen beslissing over immuniteit wordt genomen door de Tuchtkamer van het Hooggerechtshof tot de definitieve beoordeling van zijn klachten door het Europese Hof.

HvJ – ARREST – 16 februari 2022 - C-156/21 – Hongarije/Commissie - ECLI:EU:C:2022:97 – conclusie – arrest

HvJ – ARREST – 16 februari 2022 - C-157/21 – Polen/Commissie - ECLI:EU:C:2022:98 – conclusie – arrest

Conditionaliteitsregime - Uniebegroting

Artikel 151, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof. Verordening (EU, Euratom) 2020/2092. Artikel 269 en artikel 322, lid 1, onder (a) VWEU. Artikel 4, lid 1, artikel 5, lid 2, artikel 7 en artikel 13, lid 2 VEU. Op 16 december 2020 hebben het Parlement en de Raad een verordening vastgesteld die voorziet in een algemeen conditionaliteitsregime dat de Uniebegroting moet beschermen wanneer de beginselen van de rechtsstaat in een lidstaat worden geschonden. Om dat doel te bereiken, staat de verordening de Raad toe om op voorstel van de Commissie maatregelen te treffen die er onder meer in kunnen bestaan dat uit de Uniebegroting te verrichten betalingen worden geschorst of dat de goedkeuring van een of meer uit deze begroting te financieren programma's wordt opgeschort.

Polen en Hongarije vorderen nietigverklaring van deze verordening. In hun beroep stellen zij onder meer dat een passende rechtsgrondslag in het VEU en het VWEU ontbreekt, dat de procedure van artikel 7 VEU is omzeild, dat de bevoegdheden van de Unie zijn overschreden en dat het rechtszekerheidsbeginsel is geschonden. Ter ondersteuning van hun betoog hebben Hongarije en Polen gewezen op een vertrouwelijk advies van de juridische dienst van de Raad over het oorspronkelijke voorstel dat tot de verordening heeft geleid. Het Hof heeft dit, ondanks de bezwaren van de Raad, toegelaten op grond van het hoger openbaar belang van de transparantie van de wetgevingsprocedure.

In beide zaken hebben Hongarije en Polen elkaar gesteund, terwijl België, Denemarken, Duitsland, Ierland, Spanje, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, Finland, Zweden en de Commissie zich aan de zijde van het Parlement en de Raad hebben geschaard. Op verzoek van het Parlement heeft het Hof deze zaken volgens de versnelde procedure behandeld. Wegens het fundamentele belang van de vraag die zij opwerpen over de mogelijkheden die de Verdragen de Unie kunnen bieden om haar budgettaire en financiële belangen te verdedigen tegen schendingen van de beginselen van de rechtsstaat in de lidstaten, zijn de zaken bovendien voorgelegd aan de voltallige zitting van het Hof.

Het Hof van Justitie verwerpt in voltallige zitting de beroepen van Hongarije en Polen tegen het conditionaliteitsmechanisme dat de ontvangst van middelen uit de EU-begroting afhankelijk stelt van de naleving door de lidstaten van de beginselen van de rechtsstaat.

Dat mechanisme is vastgesteld op basis van een juiste rechtsgrondslag, is verenigbaar met de procedure van artikel 7 VEU en eerbiedigt met name de grenzen van de aan de Unie verleende bevoegdheden en het rechtszekerheidsbeginsel.

- Uitspraak CJEU: EU-subsidie mag gekoppeld worden aan rechtsstaatvoorwaarden (Intro)
- 10 maart 2022: ECER-lunchlezing over het arrest van het EU-Hof inzake de wettigheid van de MFK-rechtsstaatverordening (ECER)
- EU mag subsidies aan Polen en Hongarije korten om rechtsstaatschending (NRC)
- EU-Hof verwerpt bezwaren van Hongarije en Polen tegen MFK-rechtsstaatverordening (ECER)
- Polen en Hongarije verliezen zaak korten EU-geld om rechtsstaat (Europa-nu)
- No More Excuses (Verfassungsblog)

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-430/21 – R.S. – Roemenië – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:99 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Rechterlijke onafhankelijkheid – Prejudiciële procedure – Voorrang EU recht - Verenigbaarheid met EU recht

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU. Artikel 47 Handvest EU. Strookt het met het beginsel van de rechterlijke onafhankelijkheid dat de Roemeense grondwet, zoals uitgelegd door de Curte Constituțională (grondwettelijk hof), bepaalt dat nationale rechters niet mogen onderzoeken of een bij beslissing van de Curte Constituțională grondwettelijk verklaarde nationale bepaling verenigbaar is met het Unierecht?

Het Hof oordeelt dat het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de nationale rechters niet bevoegd zijn om te onderzoeken of nationale wetgeving die bij beslissing van het grondwettelijk hof van de betrokken lidstaat grondwettig is verklaard, verenigbaar is met het Unierecht. Een dergelijke regeling doet afbreuk aan het beginsel van voorrang van het Unierecht en aan de doeltreffendheid van het mechanisme van de prejudiciële verwijzing.

- EU-Hof: nationale rechter moet grondwettelijk verklaarde nationale bepaling kunnen onderzoeken op verenigbaarheid met het EU-recht ([ECER](#))
- Ook nieuwe nederlaag Roemenië voor EU-hof in rechtsstaatzak (Europa-nu)
- From Romania with Love ([Verfassungsblog](#))

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – gevoegde zaken C-562/21 PPU en C-563/21 PPU – Openbaar Ministerie – Nederland – Rechtbank Amsterdam (RK 21/2797) en Rechtbank Amsterdam (RK 21/3635) – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:100 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Weigering om een EAB uit Polen ten uitvoer te leggen – Rechtsstaat – Onafhankelijke rechter - Eerlijk proces

Samenvatting onder: [Overlevering en uitlevering](#)

GERECHT EU – ARREST – 9 februari 2022 – zaak T-791/19 – Sped-Pro/Commissie – ECLI:EU:T:2022:67 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Misbruik machtspositie – Markt voor goederenvervoer per spoor – Gebreken rechtsstaat

Samenvatting onder: [Vervoer](#)

NOOT – bij HvJ 21 december 2021, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 et C-840/19

Developing Billiard Skills: The CJEU Judgment in Euro Box Promotion, a Reaction to Recent Romanian Constitutional Case Law ([European law blog](#))

NOOT – bij HvJ 21 december 2021, C-357/19 Euro Box Promotion

From Romania with Love ([Verfassungsblog](#))

BNC fiche

- BNC Fiche: Aanpassing Eurojustverordening en Raadsbesluit digitale informatie-uitwisseling in terrorismezaken ([Kamerstuk 22112, nr. 3275](#))

- BNC Fiche: Verordening en richtlijn digitalisering justitiële samenwerking en toegang tot het recht ([Kamerstuk 22112, nr. 3274](#))

LITERATUUR

Başak Çalı and Esra Demir-Gürsel, 'The Council of Europe's Responses to the Decay of the Rule of Law and Human Rights Protections: A Comparative Appraisal', *ECHR Law Review*, 2021, Vol. 2, Issue 2: ([ECHR blog](#))

COVID-19

- De impact van COVID-19 op de grondrechten en de rechtsstaat in de EU en de toekomst van de democratie (initiatiefadvies FRRL) ([Europese Unie - Europees Economisch en Sociaal Comité](#))
- Emergency Pandemic Powers Have Become 'Normalised' In Some EU Countries - Landmark Rule of Law Audit Finds: Press Release ([liberties](#))

OVERIG

- Europese Commissie publiceert richtsnoeren over toepassing van de MFK-rechtsstaatverordening ([ECER](#))
- Commissie publiceert richtlijnen voor korten van gelden vanwege schending van de rechtsstaat ([Europa-nu](#))
- Nederland maant Brussel tot snel korten aantasters rechtsstaat ([Europa-nu](#))
- Pools wetsvoorstel moet rechtspraakconflict met EU beëindigen ([Europa-nu](#))
- The Rule of Law in a Time of Emotions ([Verfassungsblog](#))

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM – factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#) (juli 2021)

Recht op leven

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 25 januari 2022 - Gribben t. het VK – persbericht 17.2.22 – beslissing – 28864/18 - ECLI:CE:ECHR:2022:0125DEC002886418

Positieve verplichting tot het doen van een effectief onderzoek – Beoordeling van procedure als één geheel

Artikel 2 EVRM. In oktober 1990 worden twee IRA-mannen doodgeschoten door Britse soldaten. In april 1993 maken de autoriteiten bekend dat zij de betrokken Britse soldaten niet gaan vervolgen omdat er onvoldoende bewijs is om vast te kunnen stellen dat de soldaten niet uit zelfverdediging hebben gehandeld. Zowel voor als tijdens het gerechtelijke onderzoek hebben de nabestaanden verzocht dit voorval te onderzoeken en tot vervolging over te gaan. In maart 2012 is alsnog een gerechtelijk onderzoek gestart. Twee maanden later resulteerde dit in het unanieme oordeel dat sprake was van 'wettig doden' en van zelfverdediging. De gehele procedure duurt erg lang en daarom hebben de nabestaanden in 2013 bij het EHRM een klacht ingediend. In die zaak werd geoordeeld dat sprake was van excessief tijdsverloop en schending van artikel 2 EVRM. In

2015 is wederom een klacht ingediend bij het EHRM. Ditmaal werden de nabestaanden niet-ontvankelijk verklaard in hun klacht omdat de nationale rechtsmiddelen nog niet waren uitgeput.

Klaagster haar broer is één van de IRA-mannen die in oktober 1990 is doodgeschoten. Zij klaagt in 2018 (wederom) bij het EHRM op grond van artikel 2 EVRM over het inadequate onderzoek naar de dood van haar broer. Klaagster noemt daarbij vijf vermeende tekortkomingen, te weten: de openbaarmaking van informatie aan de nabestaanden; het niet veiligstellen van de aanwezigheid van soldaat A als getuige; de beslissing om het onderzoek aan een jury voor te leggen; het niet ontslaan van een jurylid waarvan werd beweerd dat die zich bevooroordeeld had opgesteld en vermeende tekortkomingen in de samenvatting en aanwijzingen van de lijkschouwer aan de jury. Het EHRM heeft alle vijf de aspecten van de klacht onderzocht en stelt vast dat er sprake is van tekortkomingen in het onderzoek, maar dat deze niet van dien aard zijn dat de resultaten van het onderzoek niet gebruikt konden worden. Het EHRM merkt op dat voor de beoordeling of sprake is van een inbreuk op artikel 2 EVRM het van belang is dat het onderzoek als geheel wordt beoordeeld. Verder merkt het EHRM op dat in deze zaak al twee keer eerder verzoeken bij het EHRM zijn ingediend. Dit heeft voor vertraging gezorgd en het is onwenselijk dat tijdens het onderzoek al klachten worden ingediend. EHRM: beroep kennelijk ongegrond en daarom is klager niet-ontvankelijk in haar klacht.

EHRM – factsheets en guides

[Guide on article 2 ECHR on right to life \(december 2021\)](#)

Staatsteun

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 24 februari 2022 – zaak C-99/21 P – Danske Slagtermestre / Commissie – ECLI:EU:C:2022:137 – [conclusie](#)

Heffingsregeling voor de opvang van afvalwater – Klacht – Besluit waarbij is vastgesteld dat geen sprake is van staatssteun – Beroep tot nietigverklaring – Procesbevoegdheid – Rechtstreekse geraaktheid

Artikel 107, lid 1, en artikel 263, vierde alinea, VWEU. Deze zaak stelt het Hof in de gelegenheid om de ontvankelijkheidsvoorwaarden te verduidelijken van een beroep dat in het derde geval als bedoeld in artikel 263, vierde alinea, VWEU wordt ingesteld door concurrenten van de begunstigde van een steunmaatregel, en meer in het bijzonder om de begrippen „rechtstreekse geraaktheid” en „uitvoeringsmaatregelen”, zoals uitgelegd in het arrest van 6 november 2018, *Scuola Elementare Maria Montessori/Commissie, Commissie/Scuola Elementare Maria Montessori en Commissie/Ferracci*, nader te preciseren.

A-G geeft het Hof in overweging: de beschikking van het Gerecht van de Europese Unie van 1 december 2020, Danske Slagtermestre/Commissie (T-486/18, niet gepubliceerd, EU:T:2020:576), te vernietigen; het beroep in eerste aanleg ontvankelijk te verklaren; de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor een uitspraak over de gegrondheid van het beroep in eerste aanleg.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Estland – 5 januari 2022 (ECER 24.2.22) – [C-11/22 - Est Wind Power](#)

Investeringsproject – Staatssteun - Aanvang werkzaamheden

De vraag is o.a. of de bepalingen van de EU inzake staatssteun, met name het eerstgenoemde alternatief van het begrip „aanvang van de werkzaamheden” in punt 19 (44) van de mededeling van de Commissie „Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014-2020”, namelijk de „start van de bouwwerkzaamheden” aldus moet worden uitgelegd dat daaronder de start van met om het even welk investeringsproject verbonden

bouwwerkzaamheden moet worden begrepen of alleen de start van bouwwerkzaamheden die verband houden met de installatie van het investeringsproject.

NOOT – bij HvJ 25 januari 2022, zaak C-638/19 P, European Food SA

EU-Hof verduidelijkt de reikwijdte van het staatssteuntoezicht door de Commissie in de context van de toetreding van een land tot de EU (ECER)

EUROPESE COMMISSIE

- Mededeling van de Commissie — Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie 2022, PB C 80 van 18.2.2022
- Weer goedkeuring van Europese Commissie voor wijziging van Nederlandse steunregeling op grond van de tijdelijke kaderregeling staatssteun (ECER)
- Europese Commissie keurt Nederlandse steunmaatregel voor covid-steun aan evenementensector goed (ECER)
Nederlandse staatssteun aan evenementensector goedgekeurd door Europese Commissie (Europa-nu)

Strafrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 20 december 2021 (ECER 2.2.2022) – C-805/21 – ZhU

Motorvoertuigen – Hulpmiddel bij strafbaar feit – Accijnsgoederen

Samenvatting onder: Belastingen, accijns

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 21 december 2021 (ECER 23.2.2022) – C-16/22 – Staatsanwaltschaft Graz

Europees Onderzoeksbevel – Rechterlijke autoriteit – Belastingdienst

Samenvatting onder: Belastingen

NOOT – bij EHRM 16 december 2021, Budimir t. Kroatië

Schending art. 8 EVRM door gevolgen strafzaak. (BS-16-02-2022)

Klager in deze zaak is een auto-inspecteur waarvan de certificering is ingetrokken vanaf het moment dat hij verdacht werd van het vervalsen van een inspectierapport. Als gevolg hiervan werd hij tevens ontslagen. Klager is vervolgens vrijgesproken, waardoor de intrekking van de certificering ongedaan werd gemaakt. Hij is echter niet gecompenseerd voor het inkomstenverlies als gevolg van zijn ontslag. Klager heeft hierover een procedure ingesteld tegen de staat om deze schade te vergoeden, zonder succes.

REGELGEVING EU

- Gegevensverwerking door gemeenschappelijke onderzoeksteams voortaan in lijn met EU-regels inzake gegevensbescherming bij rechtshandhaving (ECER)

OVERIG

- EDPS: Internationale samenwerking ter bestrijding van criminaliteit moet in overeenstemming zijn met EU-recht. ([BS-15-02-2022](#))
- Artikel: Het Europees Openbaar Ministerie in de Nederlandse rechtsorde. ([BS-22-02-2022](#))
- EU must reconsider the expansion of Europol's data processing powers ([fair trials](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Domestic violence](#) (december 2021)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#) (januari 2022) ^{new}
- [Protection of minors](#) (januari 2022) ^{new}
- [Secret detention sites](#) (maart 2019)
- [Trafficking in human beings](#) (december 2021)
- [Violence against women](#) (augustus 2021)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#) (september 2021)

Tabak

HvJ – ARREST – 22 februari 2022 – zaak C-160/20 – Stichting Rookpreventie Jeugd e.a. – Nederland – Rechtbank Rotterdam – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:101 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Meetmethode filtersigaretten – Drempelwaarde schadelijke stoffen - ISO

Richtlijn 2014/40/EU. Artikel 297, lid 1, VWEU. De rechtbank Rotterdam legt het Hof vragen voor over de meetmethode die wordt gehanteerd in EU-richtlijn 2014/40/UE voor filters in sigaretten. De zaak is bij de Nederlandse rechter aanhangig gemaakt door een aantal medische organisaties en ook het College van burgemeester en wethouders van Amsterdam. Die baseren zich onder meer op een studie van het RIVM uit 2018 waaruit zou blijken dat sigaretten in Nederland de drempelwaarden voor schadelijke stoffen overschrijden.

Het Hof oordeelt dat de door de ISO vastgestelde methode voor de vaststelling van de maximumemissieniveaus voor teer, nicotine en koolmonoxide, waarnaar het Unierecht verwijst, geldig is en aan sigarettenfabrikanten kan worden tegengeworpen. Aangezien deze methode echter niet is bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie, kan zij niet worden tegengeworpen aan particulieren in het algemeen, zoals verenigingen voor consumentenbescherming.

Hof: Artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/40/EU moet aldus worden uitgelegd dat het bepaalt dat de in artikel 3, lid 1, van deze richtlijn vastgestelde maximumemissieniveaus voor teer, nicotine en koolmonoxide van sigaretten die bestemd zijn om in de lidstaten in de handel te worden gebracht of te worden geproduceerd, moeten worden gemeten volgens de meetmethoden die voortvloeien uit ISO-normen 4387, 10315, 8454 en 8243, waarnaar dat artikel 4, lid 1, verwijst.

Bij het onderzoek van de eerste vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/40 kunnen aantasten in het licht van het transparantiebeginsel, van verordening (EU) nr. 216/2013, gelezen in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel.

Bij het onderzoek van de derde vraag, onder a), is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/40 kunnen aantasten in het licht van artikel 5, lid 3, van het kaderverdrag van de Wereldgezondheidsorganisatie inzake tabaksontmoediging.

Bij het onderzoek van de derde vraag, onder b), is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/40 kunnen aantasten in het licht van artikel 114, lid 3, VWEU, van de strekking van het kaderverdrag van de Wereldgezondheidsorganisatie

inzake tabaksontmoediging en van de artikelen 24 en 35 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Ingeval artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/40 niet aan particulieren zou kunnen worden tegengeworpen, moet de methode die voor de toepassing van artikel 3, lid 1, van deze richtlijn wordt gehanteerd, volgens de wetenschappelijke en technische ontwikkelingen of volgens internationaal overeengekomen normen geschikt zijn om de emissieniveaus te meten die bij beoogd gebruik van een sigaret vrijkomen, waarbij een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid, met name voor jongeren, als basis moet worden genomen en waarbij de juistheid van de met deze methode verkregen metingen moet worden geverifieerd door laboratoria die zijn erkend door en onder toezicht staan van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, als bedoeld in artikel 4, lid 2, van die richtlijn.

- EU-Hof: een EU-richtlijn kan verwijzen naar ISO-normen, al is voor het geldig invoeren daarvan jegens particulieren publicatie van de normen vanuit rechtzekerheid en transparantie vereist ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-452/20 – Agenzia delle dogane e dei monopoli en Ministero dell'Economia e delle Finanze – Italië – ECLI:EU:C:2022:111 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verbod op de verkoop van tabaksproducten aan minderjarigen

Richtlijn 2014/40/EU. Het Hof oordeelt dat lidstaten administratieve sancties kunnen opleggen aan marktdeelnemers die het verbod op verkoop aan minderjarigen overtreden, zoals schorsing van hun handelsvergunning voor een periode van 15 dagen. Het belang van de bescherming van de menselijke gezondheid gaat boven het recht van de handelaar om tabaksproducten te verkopen.

Hof: Het evenredigheidsbeginsel verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan bij een eerste overtreding van het verbod op de verkoop van tabaksproducten aan minderjarigen niet alleen een administratieve geldboete wordt opgelegd, maar tevens gedurende 15 dagen de exploitatievergunning van de marktdeelnemer die dat verkoopverbod heeft overtreden wordt geschorst, voor zover die regeling niet verder gaat dan wat geschikt en noodzakelijk is om het doel van bescherming van de menselijke gezondheid te verwezenlijken en met name het roken onder jongeren tegen te gaan.

Terrorisme en witwassen

REGELGEVING EU

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie; Brief regering; Fiche: Aanpassing Eurojustverordening en Raadsbesluit digitale informatie-uitwisseling in terrorismezaken ([Kamerstuk 22112, nr. 3275](#))

OVERIG

- Vragen en opmerkingen aan de minister van Financiën over Fiche inzake de Anti-witwasverordening (AMLR) en Anti-witwasrichtlijn (AMLD6). ([BS-17-02-2022](#))
- EBA concludes Luanda leaks investigation: significant differences in competent authorities' responses to emerging money laundering risks. ([BS-24-02-2022](#))
- Nieuw politiek akkoord over een sterker mandaat voor Europol ([ECER](#))

EHRM - factsheets en guides

- [Terrorism and the European Convention on Human Rights](#) (januari 2022) new

 [Guide to the case-law of the ECHR on terrorism \(augustus 2021\)](#)

Toegang tot documenten

EHRM – ARREST – 3 februari 2022 – Seks t. Kroatië - [persbericht](#) – [arrest](#) - [39325/20](#) - [ECLI:CE:ECHR:2022:0203JUD003932520](#)

Recht op vrije toegang tot informatie

Artikel 10 EVRM. De zaak betreft een klacht van een gepensioneerde politicus. Klager had verzocht om inzage in geclassificeerde presidentiële dossiers om onderzoek te doen voor zijn boek. Dit verzoek werd deels geweigerd om redenen van nationale veiligheid.

Het hof overweegt dat het besluit tot weigering van inzage van sommige van de gevraagde documenten was gebaseerd op een advies van een gespecialiseerde instantie die zich bezighoudt met nationale veiligheidsproblemen. Dit besluit was beoordeeld en bevestigd door de Information Commissioner, de hoge administratieve rechtbank en het grondwettelijk hof. Bovendien is het verzoek van klager om toegang tot de documenten voor het grootste deel ingewilligd.

Het hof oordeelt dat de staat een discretionaire bevoegdheid heeft om over zaken als de onderhavige te beslissen en dat de nationale procedure met voldoende procedurele waarborgen is omkleed. Het hof beslist unaniem dat geen sprake is van een schending van het recht op vrije toegang tot informatie. De beperking op dat recht is evenredig en noodzakelijk ter bescherming van de nationale veiligheid.

NOOT – bij conclusie A-G 20 januari 2022, gevoegde zaken C-37/20 en C-601/20

Advies AG bij HvJ-EU over publieke toegang tot informatie over UBO's. ([BS-23-02-2022](#))

Tuchtrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 10 december 2021 (ECER 7.2.2022) – [C-817/21](#) – [Inspectia Judiciară](#)

Tuchtrechtelijke overtreding – Hoofdinspecteur – Gerechtelijke inspectie

Beschikking 2006/928. Bestuursrechtelijk beroep tot, onder andere, nietigverklaring van de besluiten van gerechtelijke inspecteurs met betrekking tot een klacht dat de hoofdinspecteur van de gerechtelijke inspectie tuchtrechtelijke overtredingen zou hebben begaan. Verzoeker is partij bij meerdere strafprocedures die zich in de fase van vooronderzoek of afdoening bevinden. In deze context heeft hij meerdere klachten ingediend tegen rechters en aanklagers, omdat hij van mening is dat hij door hun rechterlijke werkzaamheden is benadeeld. De gerechtelijke inspecteurs hebben op die klachten beslist, en enkele van die besluiten zijn goedgekeurd of bevestigd door de hoofdinspecteur.

Verzet het Unierecht zich tegen een nationale regeling volgens welke de hoofdinspecteur van de gerechtelijke inspectie bestuurshandelingen van normatieve en/of individuele aard kan vaststellen waarbij hij zelfstandig beslist over de organisatie van het institutionele kader van de gerechtelijke inspectie voor de selectie van gerechtelijke inspecteurs en de beoordeling van hun werkzaamheden, indien deze personen volgens de organieke wet de enigen zijn die besluiten tot tuchtrechtelijk onderzoek tegen de hoofdinspecteur kunnen vaststellen, goedkeuren of weerleggen.

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – 15 februari 2022 - Anatoliy Marinov t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) - 26081/17 - ECLI:CE:ECHR:2022:0215JUD002608117

Afnemen stemrecht – Gedeeltelijk onder curatele – Individuele rechterlijke toetsing

Artikel 3, Eerste Protocol EVRM. Klager heeft de Bulgaarse nationaliteit. Klager is in 1999 wegens psychische problemen onder gedeeltelijke curatele geplaatst. Als gevolg hiervan is automatisch, op grond van het grondwettelijke verbod van stemrecht voor personen die onder curatele staan, zijn stemrecht afgenomen.

In 2015 heeft klager via zijn voogd tevergeefs een aanvraag ingediend om zijn rechtsbekwaamheid te herstellen. Na beroep en terugwijzing in deze procedure is klager nog steeds recht onbekwaam bevonden als gevolg waarvan hij niet kon stemmen voor de Bulgaarse parlementsverkiezingen in maart 2017. Hierop heeft klager een nieuw verzoek ingediend om zijn rechtsbekwaamheid te herstellen. Dit verzoek is in december 2017 toegewezen.

Klager heeft zich bij het EHRM beroepen op artikel 3, Eerste Protocol EVRM en klaagt dat zijn automatische rechtenloosheid omdat hij onder gedeeltelijke curatele was geplaatst in strijd is met zijn rechten. Het EHRM overweegt dat het verlies van stemrecht als gevolg van een algemene bepaling die geldt voor iedereen met psychische problemen, zonder dat sprake is van een individuele rechterlijke toets, niet proportioneel is. Aldus is er in dit geval sprake van schending van artikel 3, Eerste Protocol EVRM.

REGELGEVING EU

- BNC Fiche: Herziening richtlijn kiesrecht mobiele EU burgers bij gemeenteraadsverkiezingen, Herziening richtlijn kiesrecht mobiele EU burgers bij verkiezingen van het EP, Mededeling bescherming integriteit verkiezingen en stimulering democratische participatie ([Kamerstuk 22112, nr. 3261](#))
- BNC Fiche: Herziening verordening statuut en financiering Europese politieke partijen en stichtingen ([Kamerstuk 22112, nr. 3263](#))

OVERIG

The Proposed EU Regulation on Political Advertising Has Good Intentions, But Too Wide a Scope ([European law blog](#))

EHRM – factsheets en guides

- [🔗 Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#) (augustus 2021)

Vervoer en reizen

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – zaak C-563/20 – ORLEN KoITrans – Polen – ECLI:EU:C:2022:113 – geen conclusie – [arrest](#)

Spoorwegvervoer - Infrastructuurgebruiksrechten - Administratief beroep – Rechterlijke toetsing van besluiten van toezichthoudende instantie

Richtlijn 2001/14/EG. Het betreft een geding tussen een spoorwegonderneming en het hoofd van de Poolse dienst spoorwegvervoer over de bepaling van de hoogte van de rechten voor het gebruik van de spoorweginfrastructuur die eigendom is van PKP Polskie Linie Kolejowe.

Hof: Artikel 30, lid 2, onder e), van richtlijn 2001/14/EG moet aldus worden uitgelegd dat daarin niet wordt geregeld of een spoorwegonderneming die gebruikmaakt of gebruik wil maken van spoorweginfrastructuur, het recht heeft om deel te nemen aan een eventuele door de toezichthoudende instantie gevoerde procedure met het oog op de vaststelling van een besluit tot goedkeuring of afwijzing van een door een infrastructuurbeheerder ingediend voorstel voor eenheidstarieven van het basisgebruiksrecht voor minimumtoegang tot de infrastructuur.

Artikel 30, lid 6, van richtlijn 2001/14, zoals gewijzigd bij richtlijn 2007/58, moet aldus worden uitgelegd dat een spoorwegonderneming die gebruikmaakt of gebruik wil maken van spoorweginfrastructuur, bij de bevoegde rechter moet kunnen opkomen tegen een besluit van de toezichthoudende instantie tot goedkeuring van de door de infrastructuurbeheerder vastgestelde eenheidstarieven van het basisgebruiksrecht voor minimumtoegang tot de infrastructuur.

HvJ – CONCLUSIE A-G ĆAPETA – 3 februari 2022 – zaak C-500/20 – ÖBB-Infrastruktur Aktiengesellschaft – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2022:79 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Spoorwegvervoer – COTIF – Uniforme regelen – Bevoegdheid HvJ - Risicoaansprakelijkheid spoorweginfrastructuurbeheerders

Verdrag betreffende het internationale spoorwegvervoer (COTIF). Uniforme Regelen betreffende de overeenkomst inzake het gebruik van de infrastructuur bij internationaal spoorwegvervoer (CUI). Is het Hof van Justitie bevoegd tot uitlegging van de Uniforme Regelen betreffende de overeenkomst inzake het gebruik van de infrastructuur bij internationaal spoorwegvervoer (CUI; Aangangsel E bij het Verdrag betreffende het internationale spoorwegvervoer)? Zo ja, dekt de aansprakelijkheid van de beheerder voor zaakschade ook de kosten die de vervoerder maakt doordat hij vanwege schade aan zijn locomotieven ter vervanging andere locomotieven moet huren?

De A-G is van mening dat het HvJ bevoegd is om de CUI Uniforme Regels uit te leggen omdat de EU haar gedeelde bevoegdheid heeft uitgeoefend door toe te treden tot COTIF. De kosten voor het huren van vervangende locomotieven vallen niet onder de risicoaansprakelijkheid van spoorweginfrastructuurbeheerders voor verlies of beschadiging van eigendom van de vervoerder op grond van de Uniforme Regelen CUI. Een dergelijke aansprakelijkheid kan echter door de partijen bij het contract worden uitgebreid.

A-G geeft het Hof in overweging: Het HvJ is bevoegd tot uitlegging van de Uniforme Regelen betreffende de overeenkomst inzake het gebruik van de infrastructuur bij internationaal spoorwegvervoer [CUI; aangangsel E van het Verdrag betreffende het internationale spoorwegvervoer (COTIF)].

Artikel 8, § 1, onder b), van de Uniforme Regelen CUI moet aldus worden uitgelegd dat het niet de kosten dekt die de vervoerder maakt doordat hij vanwege schade aan zijn locomotieven ter vervanging andere locomotieven moet huren.

Artikel 4 en artikel 19, § 1, van de Uniforme Regelen CUI moeten aldus worden uitgelegd dat zij de partijen bij de overeenkomst toestaan hun aansprakelijkheid bij overeenkomst uit te breiden door middel van een algemene verwijzing naar het nationale recht, ook als dit leidt tot een zwaardere aansprakelijkheid, waarvoor evenwel als voorwaarde geldt dat er sprake is van schuld.

HvJ – CONCLUSIE A-G RANTOS – 22 februari 2022 – gevoegde zaken C-14/21 en C-15/21 – Sea Watch – Italië – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2022:104 – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

Vluchtelingen – Reddingsactie – Controle havenstaat

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

GERECHT EU – ARREST – 9 februari 2022 – zaak T-791/19 – Sped-Pro/Commissie – ECLI:EU:T:2022:67 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Misbruik machtspositie – Markt voor goederenvervoer per spoor – Gebreken rechtsstaat

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 8 december 2021 (ECER 1.2.22) – [C-776/21](#) – [Alltours Flugreisen](#)

Pakketreizen - Covid-19 – Negatief reisadvies - Risicogebied - Criteria

Richtlijn (EU) 2015/2302. Verzoeker heeft 648,00 EUR aanbetaald voor een pakketreis. Hij heeft de geboekte pakketreis geannuleerd en terugbetaling verzocht van de aanbataling. Als grond voor de beëindiging verwees verzoeker naar negatieve reisadviezen van het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken, die op het tijdstip van de beëindiging van kracht waren. Op de geplande datum van de reis was er geen negatief reisadvies meer van kracht, maar was het land van bestemming van de reis nog steeds ingedeeld als risicogebied.

De vraag is o.a. of er sprake is van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden op de plaats van bestemming van de reis in de zin van de richtlijn wanneer de bestemming van de reis door de nationale autoriteit als risicogebied is aangemerkt en tegelijkertijd niet was voldaan aan de voorwaarden om de plaats van herkomst aan te merken als risicogebied. Welke eisen stelt artikel 12, lid 2, van de richtlijn pakketreizen bij een wereldwijde pandemie aan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden?

CONSULTATIE

Pakketreizen — herziening van de EU-regels, Raadplegingsperiode 15 Februari 2022 - 10 Mei 2022 ([EC](#))

OVERIG

Europees Parlement keurt hervorming heffingen goederenvervoer over de weg goed ([ECER](#))

Verzekeringen

HvJ – ARREST – 24 februari 2022 – gevoegde zaken C-143/20 en C-213/20 – A en „A.“ Towarzystwo Ubezpieczeń Życie – Polen – ECLI:EU:C:2022:118 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verplichting tot het verstrekken van precontractuele informatie - 'unit-linked' collectieve levensverzekeringscontracten - Oneerlijke handelspraktijken

Richtlijn 2002/83/EG. Richtlijn 2002/92/EG. Richtlijn 2005/29/EG. De geschillen in de hoofdingen zijn ingeleid door consumenten in Polen die waren toegetreden tot overeenkomsten inzake collectieve levensverzekeringen. Volgens de consumenten waren de kenmerken en risico's van die verzekeringsproducten hun niet in het vereiste detail medegedeeld. Zij vorderen daarom terugbetaling van alle belegde geldmiddelen. De prejudiciële vragen gaan over de omvang van de informatieplicht van artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG en de gevolgen van het niet-nakomen van die verplichting. Het HvJ verduidelijkt de reikwijdte van de precontractuele informatieplicht met betrekking tot 'unit-linked' collectieve levensverzekeringscontracten.

Hof: Artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83/EG moet aldus worden uitgelegd dat de daarin vermelde informatie moet worden verstrekt aan de consument die als verzekerde toetreedt tot een tussen

een verzekeringsmaatschappij en een verzekeringnemende onderneming gesloten collectieve levensverzekeringsovereenkomst in de vorm van een fractieverzekering. De verzekeringsmaatschappij moet deze informatie verstrekken aan de verzekeringnemende onderneming, die deze moet doorgeven aan de consument voordat hij tot deze overeenkomst toetreedt, samen met alle andere preciseringen die in het licht van de verlangens en behoeften van de consument overeenkomstig die bepaling, gelezen in samenhang met artikel 12, lid 3, van richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling, noodzakelijk blijken.

Artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83, gelezen in samenhang met bijlage III, onder A, punt a.12, daarbij, moet aldus worden uitgelegd dat de gegevens over de aard van de onderliggende activa die aan een consument moeten worden meegedeeld voordat hij toetreedt tot een collectieve levensverzekeringsovereenkomst in de vorm van een fractieverzekering, gegevens moeten bevatten over de wezenlijke kenmerken van die onderliggende activa. Deze gegevens moeten duidelijke, nauwkeurige en begrijpelijke informatie bevatten over de economische en juridische aard van die onderliggende activa en over de daaraan verbonden structurele risico's, en hoeven geen uitputtende informatie te bevatten over de aard en omvang van alle risico's die verbonden zijn aan de belegging in die onderliggende activa, noch dezelfde informatie als de emittent van de financiële instrumenten van de onderliggende activa overeenkomstig artikel 19, lid 3, van richtlijn 2004/39/EG aan de verzekeringsmaatschappij heeft verstrekt.

Artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83 moet aldus worden uitgelegd dat de in bijlage III, onder A, punt a.12, bij deze richtlijn vermelde informatie niet noodzakelijkerwijs aan een consument die als verzekerde toetreedt tot een collectieve levensverzekeringsovereenkomst in de vorm van een fractieverzekering hoeft te worden meegedeeld in het kader van een afzonderlijke precontractuele procedure, en dat deze bepaling zich niet verzet tegen een nationale bepaling op grond waarvan het volstaat dat die informatie in die overeenkomst wordt vermeld, mits de overeenkomst hem tijdig vóór de toetreding wordt overhandigd zodat hij met kennis van zaken het verzekeringsproduct kan kiezen dat het beste bij zijn behoeften past.

Artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83 moet aldus worden uitgelegd dat de onjuiste nakoming van de verplichting om de in bijlage III, onder A, punt a.12, bij deze richtlijn vermelde informatie mee te delen, leidt tot nietigheid of ongeldigheid van een collectieve levensverzekeringsovereenkomst in de vorm van een fractieverzekering of van de verklaring van toetreding tot die overeenkomst, zodat de tot deze overeenkomst toegetreden consument recht heeft op terugbetaling van de gestorte verzekeringspremies, mits de in het nationale recht vastgestelde procedurele regelingen voor de uitoefening van het recht om zich op die informatieverplichting te beroepen geen afbreuk doen aan de doeltreffendheid van dit recht doordat zij de consument ervan weerhouden het recht uit te oefenen.

Artikel 7 van richtlijn 2005/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat het verzuim om een consument die tot een collectieve levensverzekeringsovereenkomst in de vorm van een fractieverzekering toetreedt de in artikel 36, lid 1, van richtlijn 2002/83 juncto bijlage III, onder A, punt a.12, daarbij vermelde informatie mee te delen, een misleidende omissie in de zin van die bepaling vormt.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Hill v Generali. Assigned and /or subrogated claims continue to cast doubt on the application of Brussels Ia's insurance title. ([GAVL](#))

Vrij verkeer

HvJ – ARREST – 10 februari 2022 – zaak C-499/20 – DIMCO Dimovasili M.I.K.E. – Griekenland – ECLI:EU:C:2022:93 – geen conclusie – arrest

Drukapparatuur – CE-markering – Beperkingen om de bescherming van personen te waarborgen – Nationale regeling die beperkingen stelt aan de aanleg van gasleidingen

Artikelen 34 en 36 VWEU. Richtlijn 97/23/EG. Dimco verhandelt, importeert en distribueert hoogtechnologische producten die worden gebruikt voor de aanleg van aardgasinstallaties in gebouwen. Zij importeert vanuit het VK buigbare roestvrijstalen buizen en verkoopt die in Griekenland.

Dimco heeft bij de Griekse rechter beroep ingesteld tot nietigverklaring van verschillende bepalingen van het reglement van 20 maart 2012, waarbij zij met name aanvoerde dat deze bepalingen het gebruik van conventionele stalen en koperen gasleidingen beogen te bevorderen ten koste van die welke zij in de handel brengt, en het gebruik en dus de verkoop van de installatieleidingen die zij importeert nagenoeg onmogelijk maken.

Hof: Artikel 4, lid 1, punt 1.1, van en bijlage I bij richtlijn 97/23/EG, gelezen in samenhang met artikel 2, lid 2, van deze richtlijn, verzetten zich niet tegen een nationale regeling die, om de veiligheid van personen te waarborgen, met name in geval van aardbevingen, voorwaarden stelt aan de aanleg van drukapparatuur (zoals gasleidingen), waaronder drukapparatuur die is voorzien van de CE-markering, mits dat reglement niet leidt tot een verandering van die apparatuur en geen belemmering vormt die verboden is bij de artikelen 34 en 36 VWEU.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – 3 februari 2022 – Seks t. Kroatië - persbericht – arrest - 39325/20 - ECLI:CE:ECHR:2022:0203JUD003932520

Samenvatting onder: Toegang tot documenten

EHRM – ARREST – 22 februari 2022 - Regional Air Services S.R.L. t. Roemenië – persbericht – arrest - 76549/17 - 76756/17 - ECLI:CE:ECHR:2022:0222JUD007654917

Vrijheid van meningsuiting journalistiek – Reputatieschade - Geen schending

Artikel 8 EVRM. Klager is onderwerp geweest van televisieprogramma's en een krantenartikel en meent daardoor reputatieschade te hebben opgelopen. De nationale rechter heeft geoordeeld dat weliswaar nogal agressieve uitspraken zijn gedaan, maar dat klager noch zijn bedrijf schade heeft geleden en dat de uitlatingen vallen onder de vrijheid van meningsuiting, vanwege het nationaal belang van het onderwerp van de publicaties.

Het Hof oordeelt dat de nationale rechter het recht van klager op respect voor zijn privéleven en familieleven, juist heeft afgewogen tegen de vrijheid van meningsuiting van de journalisten. Daarbij zijn de criteria gehanteerd die in de EHRM-jurisprudentie zijn ontwikkeld. De klacht van het bedrijf is niet-ontvankelijk, en zelfs kennelijk ongefundeerd. Er is onvoldoende bewijs aangeleverd dat het bedrijf schade zou hebben geleden. Geen schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING - Bonnet t. Frankrijk – [persbericht](#) – [beslissing](#) - 35364/19 - ECLI:CE:ECHR:2022:0125DEC003536419

Strafrechtelijke veroordeling van Alain Soral voor racistische beledigingen en het in twijfel trekken van misdaden tegen de menselijkheid - Geen schending EVRM

Artikel 10 EVRM. Klager Alain Bonnet, bekend als Alain Soral, klaagt over een schending van zijn recht op vrijheid van meningsuiting. Op 3 april 2016 publiceerde hij een cartoon op de website “Egalité et Réconciliation”. Door de Franse rechter werd klager, in zijn hoedanigheid van publicatiedirecteur van de website, schuldig bevonden aan het uiten van openbare beledigingen van discriminerende aard en het in twijfel trekken van het bestaan van misdaden tegen de menselijkheid. Klager heeft voor de nationale rechtbanken aangevoerd dat de gewraakte cartoon gericht was tegen Tweede Wereldoorlog historici en niet tegen de Joodse gemeenschap. Daarnaast viel de publicatie volgens klager binnen de toegestane reikwijdte van kunst, humor en politiek.

Het Hof is van oordeel dat de nationale rechters relevante en voldoende redenen hebben gegeven voor hun conclusie dat de verschillende elementen afgebeeld op de gewraakte cartoon rechtstreeks gericht waren tegen de Joodse gemeenschap. Op de cartoon staan symbolen die onmiskenbaar verwijzen naar de uitroeiing van Joden tijdens de tweede wereldoorlog en met de vraag “Shoah, waar ben je?” werd getracht om twijfel te zaaien over de realiteit van de gebeurtenis en om die historisch belachelijk te maken. Het Hof is dan ook van oordeel dat de cartoon en de boodschap die hierin is vervat niet kan worden beschouwd als een bijdrage aan enig debat van algemeen belang. De nationale rechters hebben naar het oordeel van het Hof de zaak wat betreft de onderliggende factoren (de aard, het medium en de context van de gewraakte cartoon) tot in detail onderzocht en de verschillende belangen die op het spel staan, het recht op de vrijheid van meningsuiting van klager enerzijds en de bescherming van de rechten van anderen anderzijds, op basis van voldoende relevante redenen afgewogen. Zelfs al zou de cartoon binnen de reikwijdte van artikel 10 van het EVRM vallen, dan was de inmenging in de vrijheid van meningsuiting van de klager in het onderhavige geval noodzakelijk geweest in een democratische samenleving. Er is aldus geen sprake van een schending van het EVRM.

NOOT – bij EHRM 11 januari 2022, [Freitas Rangel t. Portugal](#)

EHRM: Veroordelingen bekende Portugese journalist die getuigt over rechtersvereniging hebben chilling effect. (Boek9.nl)

NOOT – bij EHRM 14 oktober 2021, [M.L. t. Slowakije](#)

MoJ proposals to strengthen journalists' freedom to report is based on a fundamental misreading of ECHR judgment – Chris Pounder ([Inform](#))

NOOT – bij EHRM 7 december 2021, [Standard Verlagsgesellschaft mbH t. Oostenrijk](#)

Strasbourg Court affirms the importance of anonymity online – Ruaridh Owens ([UK human rights blog](#))

OVERIG

- Russia's “genocide disinformation” and war propaganda are breaches of the International Convention Concerning the Use of Broadcasting in the Cause of Peace and fall within the ICJ's jurisdiction ([EJILTalk](#))
- Blokkeren Russische staatsmedia in Nederland kan vooralsnog niet ([Europa-nu](#))
- EU-sancties tegen ‘Kremlinmedia’ RT en Sputnik van kracht ([Europa-nu](#))
- EU vraagt YouTube en Google Russische oorlogspropaganda te weren ([Europa-nu](#))

- The Proposed EU Regulation on Political Advertising Has Good Intentions, But Too Wide a Scope ([European law blog](#))
- The invasion of Ukraine: Putin loses control of the message as the media fight back – Peter Coe ([Inforrms](#))
- New forms of advertising raise questions about journalism integrity – Michelle A. Amazeen ([Inforrms](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Hate speech](#) (januari 2022) ^{new}
- [Protection of journalistic sources](#) (december 2021)
- [Protection of reputation](#) (januari 2022) ^{new}
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#) (april 2021)

Vrijheid van vereniging

EHRM – factsheets en guides

- [Guide on the case-law of the ECHR on mass protests](#) (december 2021)
- [Guide on article 11 ECHR - freedom of assembly and association](#) (december 2021)

Deel II – Algemeen

Kabinetsreactie op evaluatierapport over Nederlandse coördinatie van EU-standpuntbepalingsproces naar Tweede Kamer gestuurd ([ECER](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa-Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM ([Help](#))

Introduction to the European Convention on Human Rights”, a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	IE	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM
webcollege	ASIEL & MIGRATIE	Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht
webcollege	STRAFRECHT	Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken
10 mrt 2022	RECHTSSTAAT	ECER-lunchlezing (digitaal) over het arrest van het EU-Hof inzake de wettigheid van de MFK-rechtsstaatverordening
10 mrt 2022	GRONDRECHTEN	Public Lecture on Positive Obligations under the ECHR - Within and Beyond Boundaries
24-25 mrt 2022	Strafrecht/mensenhandel	Internationale seminars mensenhandel voor rechters en raadsheren , ERA, Trier Nieuwsbericht Intro
20-21 april 2022	ASIEL&MIGRATIE	Webinar Actualiteiten jurisprudentie Hof van Justitie EU , Stichting migratierecht, 14.00-16.15 uur Tijdens het eerstvolgende webinar op 20 en 21 april besteden de docenten onder meer aandacht aan de verwijzingsplicht van de nationale rechter (CILFIT II), artikel 20 VWEU (intrekking nationaliteit en zorg minderjarige kind) en de Terugkeerrichtlijn (terugkeerbesluit en inreisverbod, o.m. de arresten Westerwaldkreis en JZ). Ook aan bod komen het voortgezet verblijf van slachtoffers van huiselijk geweld, het verlies van de langdurig ingezetenenstatus wegens afwezigheid uit de gastlidstaat en de standstill-verplichting in het Associatierecht EEG-Turkije.
20 mei 2022	ASIEL&MIGRATIE	Webinar Europese ontwikkelingen op het gebied van grenzen, asiel en migratie , Stichting migratierecht, 14.00-16.15 uur Docent mr. dr. M.H.A. (Tineke) Strik, hoogleraar Burgerschap en Migratierecht Radboud Universiteit Nijmegen en lid Europees Parlement
2-4 juni 2022	MILIEU	EAPIL founding conference: Aarhus, 2-4 June 2022

Datum	Onderwerp	Titel
16 en 17 juni 2022	AVG	The Future of Data Protection: Effective enforcement in the digital world , EDPS, Brussel
9 en 10 sep 2022	IPR	Save the date: University of Bonn/HCCCH Conference “The HCCH 2019 Judgments Convention: Cornerstones – Prospects – Outlook”, Bonn University, Germany

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht , o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)
- [NEMIS: newsletter on European migration issues](#)
- [NEAIS: newsletter on European asylum issues](#)
- [NEFIS: newsletter on European free movement issues](#)
- Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

NL zaken bij het HvJEU

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak	Onderwerp
3.2.22	C-636/19	CAK	ECLI:NL:CRVB:2019:2782			ECLI:NL:CRVB:2022:276	Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Dringende of geplande ingreep?
22.2.22	gevoegde zaken C-562/21 PPU en C-563/21 PPU	Openbaar Ministerie	ECLI:NL:RBAMS:2021:5052 (RK 21/2797) ECLI:NL:RBAMS:2021:5051		ECLI:EU:C:2022:100		Weigering om een EAB uit Polen ten uitvoer te leggen – Rechtsstaat –
22.2.22	C-160/20	Stichting Rookpreventie Jeugd e.a	ECLI:NL:RBROT:2020:2382		ECLI:EU:C:2022:101		Meetmethode sigaretten – Drempelwaarde schadelijke stoffen - ISO
23.2.22	C-719/19	Staatssecretaris van justitie	ECLI:NL:RVS:2019:3262			ECLI:NL:RVS:2022:562	Unieburger - Verlaten Nederland - Vreemdelingenbewaring
24.2.22	C-36/21	Sense Visuele Communicatie en Handel	ECLI:NL:CBB:2020:1034	ECLI:EU:C:2022:134			Jonge landbouwers – Onjuiste informatieverstrekking door bestuursorgaan - Schadevergoeding

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlandse zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

22.2.22	Rb. Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch	ECLI:NL:RBDHA:2022:1329	Asiel en Migratie	Asiel – Libië – Subsidiaire bescherming – Aanvullende prejudiciële vragen artikel 15 Kwalificatieverrichtlijn
16.2.22	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2022:505	Asiel en Migratie	Asiel – Politieke overtuiging
8.2.22	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2022:296	Belastingen, tariefindeling	Tariefindeling onderdelen van een satellietontvangtoestel – Indeling van goederen als zodanig of als goederen in niet-gemonteerde staat? – Gecombineerde Nomenclatuur (GN)

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Naam	nummer	Onderwerp	
4.2.22	Al Fakih t. Nederland	48013/21	Asiel & migratie	Gecommuniceerde zaak
20.1.22	T.M. en S.Y.M. t. Nederland	33515/16	Asiel & migratie	Strike-out
20.1.22	B.T. t. Nederland	45257/19	overleveringsdetentie	Strike-out

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	Advisory opinion
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	<u>Persbericht 2.6.21</u> Zaak wordt behandeld P16-2021-002
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	<u>Persbericht 12.5.21:</u> zaak wordt behandeld P16-2021-001
19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021 <u>persbericht</u> (4.12.2020)
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	<u>Persbericht:</u> zaak wordt behandeld 28.1.21 <u>persbericht</u> (11.12.2020)
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	29.5.2020 <u>Advisory opinion</u> <u>persbericht</u>
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	10.4.2019 <u>Advisory opinion</u> <u>Persbericht</u> 26.6.2014 <u>Menneson t. Frankrijk</u>